

การศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศกลวรรณ กาญจนภักดิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
กันยายน 2549

การศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2

บทคัดย่อ
ของ
ศกลวรรณ กาญจนภักดิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
กันยายน 2549

ศกถวรรณ กาญจนภักดิ์. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. ปรินูณานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์, อาจารย์ ชวลิต รวยอาจิณ.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปร ได้แก่ วินัยในตนเอง ความวิตกกังวล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุงอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบสองขั้นตอน จำนวน 404 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 7 ฉบับ ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง วินัยในตนเอง ความวิตกกังวล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุงอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92, 0.76, 0.85, 0.76, 0.75, 0.85 และ 0.86 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยใช้โปรแกรม LISREL version 8.30

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยด้านวินัยในตนเอง ความวิตกกังวล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุงอนาคต และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. รูปแบบความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเห็นคุณค่าในตนเองได้ร้อยละ 25 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน รองลงมาคือ ความวิตกกังวล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุงอนาคต และวินัยในตนเอง ด้วยขนาดอิทธิพล 0.36, 0.32, -0.32, 0.25 และ 0.24 ตามลำดับ ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ลักษณะมุงอนาคต รองลงมาคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และความวิตกกังวล ด้วยขนาดอิทธิพล 0.33, 0.31, -0.11, 0.09 และ 0.06 ตามลำดับ ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการเห็นคุณค่าในตนเองสูงสุดคือ ลักษณะมุงอนาคต รองลงมาคือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ความวิตกกังวล และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ด้วยขนาดอิทธิพล 0.59, 0.45, 0.39, 0.24 และ -0.11 ตามลำดับ

A STUDY OF LINEAR STRUCTURAL RELATIONSHIP OF FACTORS INFLUENCING
SELF-ESTEEM OF MATHAYOMSUKSA VI STUDENTS IN SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF NAKHON SRI THAMMARAT
EDUCATIONAL SERVICE AREA II

AN ABSTRACT
BY
SAKONWAN KANCHANAPAK

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University
September 2006

Sakonwan Kanchanapak. (2006). *A study of linear structural relationship of factors Influencing self-esteem of mathayomsuksa VI in schools under the office of Nakhon Sri Thammarat educational service area II*. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok: Graduate School, Srinakharinvirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof. Nipa Sripairot, Mr.Chawalit Ruayajin.

The objective of this research was to study the relationship between different variables influencing the self-esteem of mathayomsuksa six students at Nakhon Sri Thammarat educational service area II. The factors selected were self-disciplines, anxiety, peer-student relationship, future orientation, achievement motive and democratic rearing. For the research, 404 students were chosen by two-stage random sampling.

The instruments used for the research were seven questionnaires; each consisting of 5 level rating scales. The self-esteem, self-disciplines, anxiety, relationship between students and friends, future orientation, achievement motive and democratic rearing has reliabilities respectively of 0.92, 0.92, 0.86, 0.77, 0.76, 0.85 and 0.87. The data was analyzed by using Path Analysis with LISREL program version 8.30.

The results of research were as follows:

1. The simple correlation coefficient of self-disciplines, anxiety, relationship between students and friends, future orientation, and democratic rearing related to self-esteem were statistically significant at .01 level. Achievement motive related to self-esteem was not statistically significant.

2. The fit causal relationship model showed by the empirical data and model accounted for 25 percent of variance on self-esteem. The cause factors have direct effect on self-esteem were relationship between students and friends, anxiety, achievement motive, future orientation and self-disciplines, had direct effect at 0.36, 0.32, -0.32, 0.25 and 0.24 respectively. The cause factors have indirect effect on self-esteem were future orientation, achievement motive, democratic rearing, relationship between students and friends and anxiety had indirect effect at 0.33, 0.31, -0.11, 0.09 and 0.06 respectively. The cause factors have total effect on self-esteem were future orientation, relationship between students and friends, anxiety and democratic rearing, had total effect at 0.59, 0.45, 0.39, 0.24 and -0.11 respectively.

การศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2

ปริญญานิพนธ์
ของ
ศกพลวรรณ กาญจนภักดิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
กันยายน 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้เนื่องด้วยความกรุณาอย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ กรรมการผู้ควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ ชี้แจงแนวทางในการทำวิจัย ให้ความรู้ ตลอดจนแนวทางแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ กรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ที่กรุณาให้คำชี้แนะซึ่งทำให้งานวิจัยสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ และประสบการณ์ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม สืบตั้งงามให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ ดร.เรวดี กระโหมวงศ์ ผศ.ดร.เกศรินทร์ มนูญผล ดร.กิตติกร ช่วยหนู นายประดิษฐ์ ทองคำปลิว และนางสาวบำเพ็ญ ปิตชิต ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ คณะครู และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ที่กรุณาให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณพ่ออุทัย – คุณแม่จันทนา กาญจนภักดิ์ นางสาวนันทพร กาญจนภักดิ์ และครอบครัว ผู้ให้กำลังใจ กำลังใจ กำลังทรัพย์ และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษาของผู้วิจัยอย่างดีตลอดมา จนสามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ตระหนักในความความสามารถของตนเองและมองตนเองอย่างมีคุณค่า ซึ่งเปรียบเสมือนแรงผลักดันให้ผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา

คุณค่าประโยชน์อันพึงได้จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอน้อมรำลึก และบูชาพระคุณแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ได้ให้ความรู้ ให้การอบรมสั่งสอน ตลอดจนให้การสนับสนุนส่งเสริมผู้วิจัยตลอดมา

ศกลวรรณ กาญจนภักดิ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	4
ตัวแปรที่ศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
สมมติฐานการวิจัย	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง	11
ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง	11
ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง	14
แนวคิดและทฤษฎีของการเห็นคุณค่าในตนเอง	16
การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง	31
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง	32
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง	32
ความหมายของวินัยในตนเอง	32
ความสำคัญของวินัยในตนเอง	33
ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง	34
การวัดวินัยในตนเอง	36
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล	37
ความหมายของความวิตกกังวล	37
ประเภทของความวิตกกังวล	38
ระดับความวิตกกังวล	40
การวัดความวิตกกังวล	42

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2 (ต่อ)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	42
ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	42
หลักการสร้างและพัฒนาสัมพันธภาพ	43
ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล	47
การวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	48
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต	48
ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต	48
ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต	49
ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต	50
การวัดลักษณะมุ่งอนาคต	51
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	52
ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	52
ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	53
การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	55
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	55
ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	55
ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	57
การวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	58
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น	58
ความหมายของความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น	59
แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล	60
การวิเคราะห์หาขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	63
การตรวจสอบความตรงของโมเดล	66
การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรล	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง	69
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุ	73

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	76
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	76
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	79
การเก็บรวบรวมข้อมูล	89
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	90
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	98
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	98
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	99
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	99
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	110
สรุปผลการวิจัย	110
อภิปรายผล	112
ข้อเสนอแนะ	118
บรรณานุกรม	120
ภาคผนวก	136
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม	137
ภาคผนวก ข ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการเห็นคุณค่า ในตนเอง.....	139
ภาคผนวก ค ค่าอำนาจจำแนก (r) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	143
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	146
ประวัติย่อผู้วิจัย	157

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 เปรียบเทียบลักษณะบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ	25
2 เปรียบเทียบลักษณะของการวิเคราะห์สาเหตุแบบเดิมกับโมเดลลิสรอล	68
3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน	78
4 สถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะ ภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์และเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	91
5 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด	100
6 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่า ในตนเอง	101
7 ค่าสถิติต่างๆ ในการตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะ สันนิษฐาน	102
8 การปรับรูปแบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์	104
9 คำนำนัยสำคัญของทางตรง (DE) นำนัยสำคัญของทางอ้อม (IE) และนำนัยความสำคัญโดยรวม (TE) ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อ การเห็นคุณค่าในตนเอง	107
10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง	140
11 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง	144
12 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามที่ใช้วัดในการวิจัย	145

บัญชีภาพประกอบ

ตาราง

หน้า

1	รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง	8
2	กระบวนการในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของบรัดชอร์	30
3	ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลในทิศทางเดียวกัน	61
4	ความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบย้อนกลับ	62
5	ตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกจากความคลาดเคลื่อน	63
6	ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	80
7	แผนภาพแสดงเส้นทางของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง	103
8	รูปแบบเส้นทางของตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลัง การปรับแก้รูปแบบให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์	106

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีการพัฒนารูปแบบการทำงาน การดำเนินชีวิต นำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ๆ เข้ามาใช้มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นนี้ประชาชนขาดการเตรียมตัวเตรียมพร้อมส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพจิต การปรับตัวและการดำเนินชีวิต ตลอดจนปัญหาด้านสังคมต่างๆ มากมาย เช่น ความรุนแรงในครอบครัวและในสังคม ปัญหายาเสพติด โรคเอดส์ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่น ฯลฯ ทำให้การดำเนินชีวิตในครอบครัวขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ส่งผลให้เด็กและเยาวชนขาดการพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี และการเห็นคุณค่าในตนเอง (ณัฐกมล ชาญสาธิตพร; และคณะ. 2545: 130) ซึ่งความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นการประเมินคุณค่าของตนเองตามที่ตนคิด ซึ่งประกอบด้วยความรู้สึกต่างๆ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถ มีความสำคัญ มีคุณค่า ตลอดจนมีความชื่นชม พึงพอใจในตนเอง สามารถใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ในการดำเนินชีวิตสามารถเผชิญอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาด้วยความมั่นใจ มีจิตใจเปิดกว้างในการรับรู้ ทำให้สามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืน จึงเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จมีความสุข ดำรงชีวิตอยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เพยาร์ ผลภาค. 2539: 1; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1984: n.d.; Del. 1977: n.d.)

การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นพัฒนามาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การได้รับความรัก ความไว้วางใจจากบิดา มารดา สมาชิกในครอบครัว ต่อมาเป็นกลุ่มเพื่อนทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และครู จะช่วยเสริมความรู้สึกที่มั่นคงของการรักตนเอง มีอัตมโนทัศน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง และมีความคาดหวังให้ผู้อื่นรักตน ต่อมาเด็กก็จะมี การขยายความรักความเอาใจใส่ที่บิดามารดามีต่อตนขยายไปสู่บุคคลในครอบครัว และขยายกว้างออกไปยังกลุ่มเพื่อน และบุคคลต่างๆ ในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: ออนไลน์) การปลูกฝังวินัยแก่เด็กเป็นหน้าที่สำคัญของพ่อแม่โดยเป็นส่วนหนึ่งในการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และการปลูกฝังวินัยแก่เด็กควรเน้นวินัยในตนเองมากกว่าวินัยที่อยู่บนรากฐานการปฏิบัติตามคำสั่ง เพราะกลัวถูกลงโทษ นั่นคือการปลูกฝังวินัยในตนเองแก่เด็กควรอยู่บนพื้นฐานแห่งความชื่นชอบความรักในอุดมคติ หรือยึดมั่นในจุดมุ่งหมายที่ตนสร้างขึ้น และเป็นเรื่องของความเต็มใจมากกว่า (สุนารี เทชะโชควัฒน์. 2527: 17-18; อ้างอิงจาก วิวัฒน์ อัสวาณิชย์. 2523: 14-15) ซึ่งตรงกับ อัญชลี จ้อยนุแสง (2546: 26; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 5-6) กล่าวถึง “วินัยแห่งตน” มีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคล และอาจสำคัญมากกว่า

ลักษณะทางความรู้ดีชั่ว และสามารถกระทำดีกระทำชั่วด้วย ฉะนั้นการให้ความสนใจเกี่ยวกับการกำเนิดและการเจริญเติบโตของจิต ลักษณะของการมีวินัยแห่งตนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในเรื่องนี้

การอบรมเลี้ยงดูเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก การที่เด็กจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากหรือน้อย สูงหรือต่ำเพียงใดย่อมแล้วแต่การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากพ่อแม่เมื่อเยาว์วัย (มาริสา รัฐปตย์. 2532: 2; อ้างอิงจาก Rosen. 1962: 574-586) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้จะค่อยๆพัฒนาขึ้นในระยะแรกของชีวิต การฝึกฝนอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศที่ครอบครัวสร้างขึ้นจะมีผลโดยตรงต่อระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเด็ก พ่อแม่ที่รู้จักส่งเสริมให้ลูกพึ่งตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดี มีความอบอุ่นในครอบครัว คอยกระตุ้นยั่วยุและทำโทษอย่างเหมาะสม ยอมรับฟังความคิดเห็นของลูก บรรยากาศในครอบครัวเป็นแบบประชาธิปไตยจะมีผลทำให้เด็กมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง (อันรา สุขารมณ. 2529: 191-193) ซึ่งสอดคล้องกับ แมคแคลแลนด์ และคณะ (อดิเทพ ศรีสุอาร์ักษ์. 2545: 1-2; อ้างอิงจาก McClelland; & Others 1953: 110-111) กล่าวว่า คนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะเป็นคนที่มีความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แข่งขันกับมาตรฐานอันดีเยี่ยมหรือทำดีกว่าบุคคลอื่น พยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้น เกิดความรู้สึกสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ และมีความวิตกกังวลเมื่อไม่สำเร็จหรือประสบความล้มเหลว ซึ่งความวิตกกังวลเป็นภาวะทางอารมณ์ชนิดหนึ่งที่มีมากับมนุษย์ จากงานวิจัยของ คูเปอร์สมิท (จารูดี บุญยารมย์. 2541: 17; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1981: 87-92) พบว่า นักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีความวิตกกังวลน้อยกว่านักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน จะช่วยให้บุคคลมีการพัฒนาความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนในวัยเดียวกัน หากบุคคลไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนไม่เป็นที่ประทับใจหรือไม่อยู่ในความสนใจของเพื่อน จะไม่ชอบสูงส่งกับใคร ไม่มีการแบ่งปันความคิดเห็น และความรู้สึกส่วนตนร่วมกับเพื่อน ในที่สุดจะไม่เป็นที่ไว้วางใจของเพื่อน และเกิดความรู้สึกว่าไม่มีใครชอบหรือไม่นับถือตนเองเลย ดังนั้นการเป็นสมาชิกของกลุ่มและการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนจึงส่งผลต่อความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (เพยาร์ ผลภาค. 2539: 29-30) การเตรียมเยาวชนให้พร้อมสำหรับอนาคต จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเยาวชนจะได้รู้จักคิด วางแผน และตัดสินใจเลือกอย่างฉลาด มีแนวทางในการดำเนินชีวิต สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ อย่างเหมาะสม เยาวชนที่ดีควรมีลักษณะมุ่งอนาคต โดยต้องเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญของอนาคต มีความสามารถในการคาดการณ์ไกล เล็งเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตสามารถวางแผนดำเนินการเพื่อผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเหมาะสม (สุรพงษ์ ชูเดช. 2534: 4)

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จัดอยู่ในช่วงอายุของวัยรุ่น กล่าวคือโดยทั่วไปมักจะกำหนดว่าวัยรุ่นจะอยู่ระหว่างช่วงอายุ 13-19 ปี วัยรุ่นเป็นกลุ่มคนหนึ่งที่อยู่ในสังคมเช่นเดียวกับคนวัยอื่นๆ ดังนั้นวัยรุ่นจึงได้รับผลกระทบจากสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย โดยเฉพาะเป็นวัยซึ่งอยู่ระหว่างหัวเลี้ยวหัวต่อของความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ จึงทำให้การวางตัวทำได้ยากลำบาก และยังมีปัญหาการปรับตัวต่อสภาพการเป็นผู้ใหญ่ ด้วยเหตุนี้เองการเปลี่ยนแปลงทาง

สังคมด้านต่างๆจึงมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก จากการศึกษาของผู้ปฏิบัติหน้าที่แนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าเด็กที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น จะต้องเผชิญกับการปรับตัวในด้านต่างๆอย่างมากทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น การสอบไม่ผ่าน การเรียนซ้ำ การหนีเรียน มีปัญหาความขัดแย้งกับครอบครัว ปัญหาการปรับตัวเข้ากับเพื่อน ไม่กล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มักจะคิดว่าตนไม่มีความสามารถพอที่จะทำอะไรได้สำเร็จ จึงหาทางออกด้วยพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ฝ่าฝืนระเบียบวินัยของโรงเรียน เฉื่อยชา ขาดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเอง (ชยาพร ลีประเสริฐ. 2536: 3) เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าหลักสำคัญ ในการพัฒนาเยาวชนผู้เป็นอนาคตของชาติ คือ การพัฒนาให้เป็นคนดีและคนเก่ง หมายความว่าต้องพัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้นั้นๆได้ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมประจำใจ (งามตา วณินทานนท์. 2546: 63) ดังนั้นเด็กและเยาวชนจึงควรได้รับการส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างเร่งด่วน การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางด้านสุขภาพจิต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการปรับตัวทางอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้ การเห็นคุณค่าในตนเองนับว่ามีคุณค่าสูงยิ่งเพราะเป็นพื้นฐานของการมองชีวิต สมรรถนะทางด้านสังคมและอารมณ์ อันเกิดจากการเห็นคุณค่าในตนเอง บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถเผชิญอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต สามารถยอมรับสถานการณ์ที่ทำให้ตนรู้สึกผิดหวัง และท้อแท้ใจด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง (ณัฐกมล ชาญสาธิตพร; และคณะ. 2545: 130)

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกปัจจัยจำนวน 6 ปัจจัย ได้แก่ วินัยในตนเอง ความวิตกกังวล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยศึกษาในรูปแบบของความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relationship: LISREL) ซึ่งเป็นโมเดลที่ใช้พิสูจน์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร และสามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรสาเหตุแต่ละตัว มีอิทธิพลขนาดเท่าไร เป็นอิทธิพลทางตรงหรืออิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรตาม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสาเหตุกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองตามสภาพจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 อันจะเชื่อมโยงสู่ความเข้าใจและการศึกษาความเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้ และเพื่อเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ เพราะเป็นการขยายขอบเขตของความรู้และการประยุกต์ความรู้ในทางทฤษฎี ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเห็นคุณค่าในตนเอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 1,661 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Stage Random Sampling) จำนวน 404 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่
 - 1.1 วินัยในตนเอง
 - 1.2 ความวิตกกังวล
 - 1.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 1.4 ลักษณะมุ่งอนาคต
 - 1.5 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 1.6 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relationship: LISREL) หมายถึง แบบจำลองที่นักวิจัยสร้างขึ้นตามพื้นฐานทางทฤษฎีแทนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในธรรมชาติ ซึ่งเป็นชุดสมการพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

2. การศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (A Study of Linear Structural Relationship) หมายถึง การทดสอบโมเดลที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามพื้นฐานทางทฤษฎี ถ้าพบว่าโมเดลเริ่มต้นไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องมีการปรับปรุงและทดสอบซ้ำไปเรื่อย ๆ เพื่อค้นหาโมเดลที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถตีความพารามิเตอร์ในโมเดลได้อย่างมีความหมาย

3. ปัจจัย (Factors) หมายถึง กลุ่มของตัวแปรอิสระที่ได้มาจากการศึกษาทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วพบว่ามียุทธวิธีต่อตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ วินัยในตนเอง ความวิตกกังวล ลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

3.1 วินัยในตนเอง (Self-Disciplines) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปตามความต้องการและตามกฎระเบียบของสังคม โดยมีได้เกิดจากการถูกบังคับจากอำนาจภายนอกหากแต่เกิดจากแรงกระตุ้นภายในตัวบุคคล และไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ตนเอง อีกทั้งมิได้เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยมีลักษณะต่อไปนี้

1) ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงความเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานที่ได้รับ พยายามทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มความสามารถและตรงต่อเวลา รวมทั้งให้ความสำคัญที่จะกระทำตามคำพูดที่เคยให้คำมั่นไว้ เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์ รู้จักหน้าที่ที่มีต่อตนเองและผู้อื่น

2) ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นหรือมั่นใจในความสามารถของตนเอง ซึ่งจะแสดงออกโดยการพูดหรือการตัดสินใจ และปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ได้โดยเชื่อมั่นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและสมเหตุสมผล มีความพร้อมที่จะเผชิญอุปสรรคต่างๆ ที่ขัดขวางโดยไม่ย่อท้อ

3) ความอดทน หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่มีความเข้มแข็ง หนักแน่น ทนทานทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถยืนหยัดต่อสู้กับเหตุการณ์ หรืออุปสรรคต่างๆ ตลอดจนความยากลำบาก คำวิพากษ์วิจารณ์ โดยไม่แสดงอาการหวั่นไหวหรือย่อท้อ มีความสามารถควบคุมการกระทำของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมสามารถยอมรับได้ โดยการใช้สติปัญญาควบคุมตนเอง

4) ความซื่อสัตย์ หมายถึง คุณลักษณะการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม โดยจะแสดงความซื่อตรงทั้งทางกาย วาจา ใจ ต่อทั้งตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดไว้ มีความตรงต่อเวลา ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น หรือแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนและพวกพ้องในทางที่มีชอบ

3.2. ความวิตกกังวล (Anxiety) หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการต้องการถูกขัดขวางไม่สามารถไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้ อาจมีสาเหตุที่แท้จริงหรือไม่มีสาเหตุแน่ชัดก็ได้ จะทำให้บุคคลไม่มีความสุข อาจมีความกลัวร่วมอยู่ด้วย

3.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (Relationship Between Students and Friends) หมายถึง การที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันด้านการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกันด้านการเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทางการเรียน ความห่วงใยใกล้ชิด สนับสนุนซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันในกลุ่มเพื่อนเพื่อให้เกิดความสำเร็จด้านการเรียน

3.4 ลักษณะมุ่งอนาคต(Future Orientation) หมายถึง ความคิด ความรู้สึกและการกระทำของนักเรียนที่สามารถคาดการณ์ไกล และเห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ศึกษาแนวทางแก้ปัญหา วางแผน เพื่อเป้าหมายในอนาคตและปฏิบัติเกี่ยวกับอนาคตเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ความสามารถคาดการณ์ไกลถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำที่เกี่ยวกับการศึกษา การประกอบอาชีพ และการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม

2) การศึกษาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายที่เกี่ยวกับการศึกษา และการประกอบอาชีพในอนาคต

3) การรู้จักเลือกกระทำและรอคอยผลที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับการศึกษา การประกอบอาชีพ และมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

3.5 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) หมายถึง ความปรารถนาของนักเรียนที่ต้องการประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้เกิดความสำเร็จเรียบร้อย ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของตน

3.6 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing) หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อบุตรด้วยความยุติธรรม บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่นมีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร ส่งเสริมให้บุตรมีอิสระในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง และให้ความร่วมมือกับบุตรตามแต่โอกาสอันควร

4. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้และประเมินตนเอง แล้วแสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และค่าของตัวตนเอง รวมไปถึงการรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองซึ่งสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้น ซึ่งวัดได้จากแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเอง 4 ด้านรวมทั้งสิ้น 40 ข้อ ดังนี้

4.1 การยอมรับนับถือตนเอง (Self-Regard) หมายถึง การที่บุคคลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ ดังนี้ ยอมรับในความสามารถที่ตนเองมีอยู่ มีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า มีความสำคัญต่อบุคคลรอบข้าง มีความเชื่อมั่นในเหตุผลและการกระทำของตนเอง มีความพึงพอใจในรูปร่างหน้าตาและสภาพที่ตนเองเป็นอยู่ในปัจจุบัน

4.2 การได้รับการยอมรับจากเพื่อน (Peers Self-Regard) หมายถึง การที่บุคคลสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศได้ สามารถเข้าสมาคมพูดคุยกับผู้อื่นได้ สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองและเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อน มีส่วนสำคัญในการทำกิจกรรมต่างๆ สามารถทำตนเองเป็นผู้นำของกลุ่มและได้รับความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี

4.3 การได้รับการยอมรับจากครอบครัว (Parent Self-Regard) หมายถึง การที่บุคคลสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับบุคคลภายในครอบครัวได้เป็นอย่างดี สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเอง และได้รับการยอมรับจากบุคคลในครอบครัว เป็นบุคคลที่คนในครอบครัวให้ความสำคัญและเห็นคุณค่า ได้รับการยอมรับและความเข้าใจจากทางบ้านเป็นอย่างดี

4.4 การได้รับการยอมรับจากโรงเรียน (School Self-Regard) หมายถึง การที่บุคคลสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้สอดคล้องกับความต้องการของครู อาจารย์ สามารถแสดงความสามารถและกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองให้เป็นที่ยอมรับแก่อาจารย์ สามารถมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นได้เป็นอย่างดี

5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปด้านการวัดผล การศึกษา การวิจัยและสถิติทางการศึกษา หรือสาขาอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งหมดจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับตัวแปรหรือคุณลักษณะที่นิยามไว้

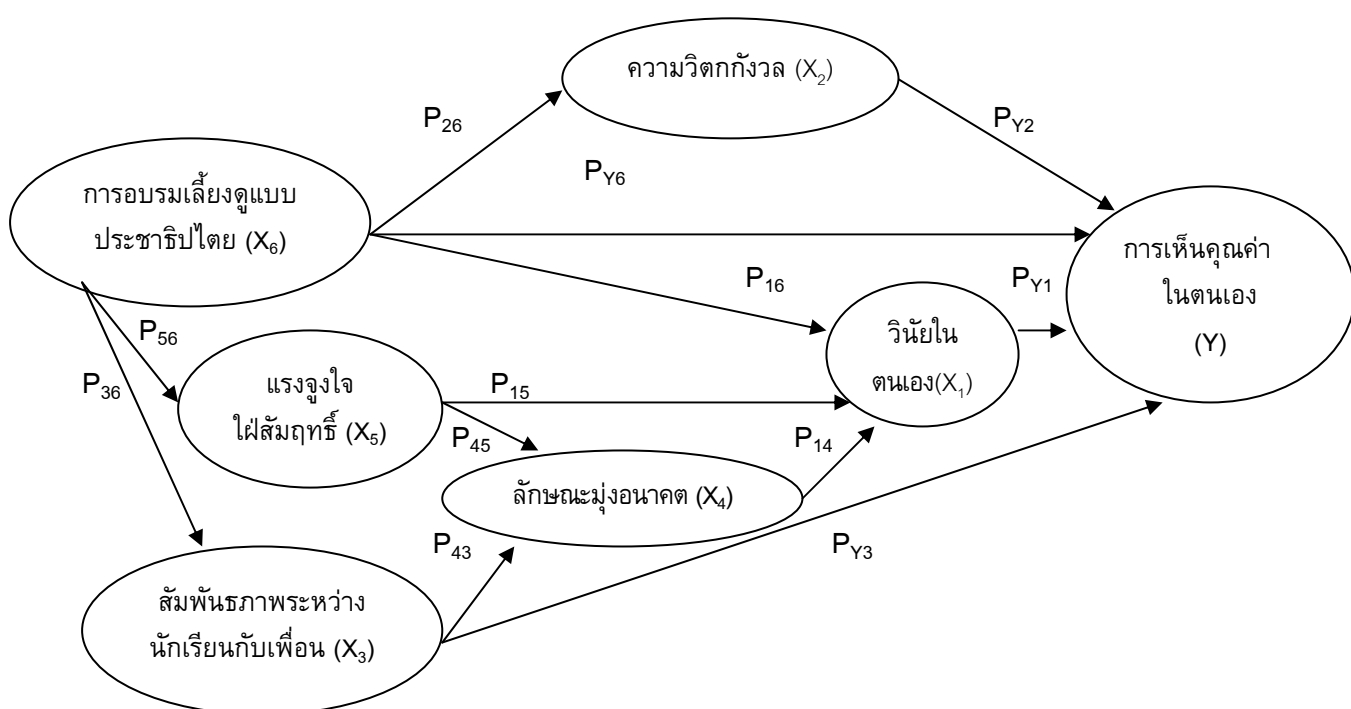
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งในการปรับตัวทางอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้สำหรับเด็กเพราะเป็นพื้นฐานการมองชีวิต ซึ่งสามารถทำให้มนุษย์มีการพัฒนา และดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่า ในการที่มนุษย์จะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (ธีระ ชัยยุทธยรรยง. 2544: 20) ครอบครัวมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเจริญทางความคิดและจิตใจ เพราะครอบครัวเป็นสถาบันแรกในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะส่งผลต่อการพัฒนาของเด็กทั้งด้านร่างกาย สติ ปัญญา สังคม ผลจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะทำให้เด็กมีลักษณะเปิดเผย เป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มองโลกในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี มีความกล้าแสดงออก สามารถช่วยเหลือตนเองและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ เข้าใจตนเอง และรับรู้ถึงคุณค่าของตน (วรภรณ์ รักวิจัย. 2528: 9-14) จากการอบรมเลี้ยงดูบุตร ให้ความรัก ความอบอุ่น ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีที่เหมาะสมเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เด็กจะมีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป นอกจากนี้ มาริสา รัฐปัตย์ (2532: 2) กล่าวสนับสนุนว่า การที่เด็ก

มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากพ่อแม่เมื่อวัยเยาว์ นอกจากครอบครัวแล้ว สังคมและกลุ่มเพื่อนยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เพราะคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนจะช่วยพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก และยังช่วยลดความวิตกกังวลอีกด้วย เด็กที่ไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนจะเกิดความรู้สึกไม่นับถือตนเอง ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่างๆ แนวคิดของนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่าน และทฤษฎีความต้องการของ มาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ตลอดจนองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์ส密斯 (Coopersmith, 1981: 118-119) พบว่า มีตัวแปรที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ วินัยในตนเอง (X_1) ความวิตกกังวล (X_2) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X_3) ลักษณะมุ่งอนาคต (X_4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X_5) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X_6) ซึ่งตัวแปรต่างๆ ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยจึงกำหนดรูปแบบเส้นทางตามสมมติฐานของตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

สัญลักษณ์

- แทน ความสัมพันธ์ในรูปที่เป็นสาเหตุและผลตัวแปรที่อยู่ต้นลูกศรเป็นสาเหตุ ตัวแปรที่อยู่ปลายลูกศรเป็นผล
- ตัวเลข แทน ตัวแปรแต่ละตัว
- P แทน Path Coefficient เป็นตัวเลขที่บอกขนาดอิทธิพลของตัวแปรที่เป็นสาเหตุต่อตัวแปรที่เป็นผล
- P_{ij} แทน ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficient) ที่คำนวณได้ เช่น P_{21} หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรที่ 2 และตัวแปรที่ 1 มีทิศทางความสัมพันธ์จากตัวแปรที่ 1 ไปสู่ตัวแปรที่ 2

สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยสาเหตุ ได้แก่ วินัยในตนเอง ความวิตกกังวล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง
2. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของรูปแบบความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. ตัวแปรสาเหตุมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 3.1 วินัยในตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 3.2 ความวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 3.3 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านลักษณะมุ่งอนาคต
 - 3.4 ลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ผ่านวินัยในตนเอง
 - 3.5 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ผ่านวินัยในตนเอง และลักษณะมุ่งอนาคต
 - 3.6 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ความวิตกกังวล และวินัยในตนเอง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.2 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.3 แนวคิดและทฤษฎีของการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.4 การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง
 - 2.1.1 ความหมายของวินัยในตนเอง
 - 2.1.2 ความสำคัญของวินัยในตนเอง
 - 2.1.3 ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง
 - 2.1.4 การวัดความมีวินัยในตนเอง
 - 2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล
 - 2.2.1 ความหมายของความวิตกกังวล
 - 2.2.2 ความสำคัญของความวิตกกังวล
 - 2.2.3 ระดับความวิตกกังวล
 - 2.2.4 การวัดความวิตกกังวล
 - 2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 2.3.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 2.3.2 หลักการสร้างและการพัฒนาสัมพันธภาพ
 - 2.3.3 ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพ
 - 2.3.4 การวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
 - 2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต
 - 2.4.1 ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต
 - 2.4.2 ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต
 - 2.4.3 ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต
 - 2.4.4 การวัดลักษณะมุ่งอนาคต
 - 2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 2.5.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 2.5.2 ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

- 2.5.3 การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 2.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 - 2.6.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 - 2.6.2 ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 - 2.6.3 การวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
- 3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น
 - 3.1 ความหมายของความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น
 - 3.2 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล
 - 3.3 การวิเคราะห์หาขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
 - 3.4 การตรวจสอบความตรงของโมเดล
 - 3.5 การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรล
- 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

1.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ เป็นความรู้สึกและความคิดที่มีต่อตนเอง เป็นการเชื่อมโยงระหว่างความคิดเกี่ยวกับตนเองและการแสดงออกของตนเอง เรียกว่าเรโซเนอร์ (Reasoner. 2000: Online) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองทำกันหลายด้าน บางคนเห็นเป็นกระบวนการพัฒนา บางคนศึกษาจากพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ (Cognitive Behaviorist) ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันตน บางคนศึกษาจากด้านของนักจิตวิทยาสังคม คือศึกษาในด้านทัศนคติ บางคนเน้นการทดลองหลายๆด้าน เนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเองมีทั้งด้านจิตวิทยาและด้านสังคมศาสตร์ จึงเป็นการยากที่จะหาคำจำกัดความที่จะครอบคลุมความหมายทั้งหมด มีคำที่ให้ความหมายคล้ายคลึงกันในบางส่วนกับการเห็นคุณค่าในตนเอง เช่น ความมั่นใจในตนเอง (Self-Confidence) การรับรู้คุณค่าของตนเอง (Eelf-Worth) การเคารพนับถือตนเอง (Self-Respect) (Palladino. 1994: 3) ได้มีผู้ให้คำจำกัดความ และความหมายของ Self - Esteem ไว้ต่างกันมากมาย เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง การยอมรับตนเอง การหยิ่งในศักดิ์ศรีของตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเอง สำหรับงานวิจัยครั้งนี้เลือกใช้คำว่า “การเห็นคุณค่าในตนเอง” ได้มีผู้ให้ความหมาย การเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

แซสส์ (Sasse. 1978: 48) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความต้องการของบุคคลที่มีความรู้สึกถึงความสำเร็จ หรือมีคุณค่าของตนเอง ความต้องการยอมรับ และการสนับสนุนจากผู้อื่นเพื่อที่จะทำให้เกิดความรู้สึกนับถือตนเอง

เจมส์ (นภาพร พุ่มพฤษ. 2529: 8; อ้างอิงจาก James. 1980) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองหมายถึง อัตราส่วนระหว่างความสำเร็จที่แท้จริงกับความคาดหวังในความสำเร็จของบุคคลนั้น และการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นเรื่องอัตวิสัย (Subjective) โดยเจมส์ได้เสนอแนวคิดในเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเองไว้เป็นสูตร ดังนี้

$$\text{การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-Esteem)} = \frac{\text{ความสำเร็จ (Success)}}{\text{ความคาดหวัง (Pretentions)}}$$

ตามสูตรความสำเร็จ หมายถึง การประสบความสำเร็จที่แท้จริงตามเป้าหมายของบุคคล ความคาดหวัง หมายถึง สิ่งที่เราคาดหวังว่าจะเป็นเช่นนั้นหรือเป้าหมายต่างๆ ที่บุคคลตั้งไว้ เพราะฉะนั้นการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลคือ อัตราส่วนระหว่างความสำเร็จที่แท้จริงกับความคาดหวังในความสำเร็จของบุคคลนั้นเป็นเรื่องอัตวิสัย (Subjective) เพราะเป็นการประเมินส่วนตัวหรือส่วนบุคคล (Bruno. 1983: 359) ซึ่งต่อมา โรเบิร์ต แจคสัน (1979) ได้แปลอัตราส่วนนี้ให้อยู่ในรูปศัพท์ทางจิตวิทยาสมัยใหม่ว่า

$$\text{การเห็นคุณค่าในตนเอง} = \frac{\text{คุณค่าที่บุคคลมีอยู่ (Material Goods Possessed)}}{\text{คุณค่าที่บุคคลต้องการ (Material Goods Needed)}}$$

นั่นคือการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลคือ อัตราส่วนระหว่างคุณค่าที่บุคคลมีอยู่กับคุณค่าที่บุคคลนั้นต้องการ

คูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1984: 5) ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า หมายถึง การที่บุคคลรับรู้และประเมินตนเอง แล้วแสดงออกในแง่ของการยอมรับตนเองหรือไม่ยอมรับตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขอบเขตความเชื่อของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และค่ามีคุณค่าของตนเอง รวมไปถึงการรับรู้จากการประเมินของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองซึ่งสามารถรับรู้ได้จากคำพูดและพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้น

นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม (2519: 6-7) ให้ความหมายว่า เป็นการพิจารณาการตัดสินค่าของตนเองตามความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อตนเองของบุคคลในเรื่องการประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลว การปฏิเสธตนเอง การยอมรับตนเอง การพึ่งตนเอง คิดว่าตนเองมีคุณค่าในสังคม ตลอดจนการได้รับการยอมรับจากสังคมจากบิดามารดา ผู้อาวุโสหรือผู้มีอำนาจเหนือกว่า

ทัศนิตา ระเบียบดี (2529: 44) ให้ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีค่า มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งความรู้สึกเดียวกันนี้จะแผ่ไปยังผู้อื่น จะเห็นคุณค่าในตัวผู้อื่นแตกต่างไปจากเรา และจะมีความเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เมื่อเรารู้สึกว่าตัวเราเองมีคุณค่ามีความสามารถแตกต่างไปจากผู้อื่น ความรู้สึก

สร้างสรรค์ อยากจะคิดอะไรเอง ทำอะไรเอง ก็จะมีมากขึ้นและพร้อมที่จะทำสิ่งต่างๆให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

นาคยา วงศ์หลักภัย (2532: 19) ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองหมายถึง เป็นทัศนคติที่บุคคลมีต่อตนเอง มีความเคารพ ยอมรับในตนเองว่ามีความสำคัญและมีความสามารถในการกระทำสิ่งต่างๆให้ประสบความสำเร็จ ตลอดทั้งมีความเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน

สฤติย์ ภัศระ (2535: 17) สรุปความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าของตนตามความรู้สึกและทัศนะของบุคคลที่มีต่อตนเอง ในเรื่องความสำเร็จ ความล้มเหลว การยอมรับตนเอง การยอมรับจากคนอื่น การมีความสามารถเพียงพอในการทำสิ่งต่างๆการมีคุณค่าและความสำคัญต่อสังคม

ชยาพร ลีประเสริฐ (2536: 44) ได้สรุปความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองและพิจารณาตัดสินตน แล้วชี้ให้เห็นถึงขอบเขตความเชื่อที่บุคคลมีเกี่ยวกับตนเองในด้านความสามารถ ความสำคัญ ความสำเร็จ และความมีคุณค่าอันส่งผลให้บุคคลยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความนับถือตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องอัตวิสัยของบุคคล

เชาวนา อมรสงเจริญ (2537: 7) ได้กล่าวว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจและเห็นคุณค่าในเรื่องของการยอมรับตนเอง การได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ครู อาจารย์ บิดามารดา และการประสบผลสำเร็จของตนเอง

อรชума พุ่มสวัสดิ์ (2538: 9) หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาประเมินตนเองโดยการตรวจสอบการกระทำ ความสามารถ และการประสบผลสำเร็จ การให้บุคคลยอมรับตนเอง

พรทิพย์ ตั้งไชยรวงศ์ (2540: 13) ได้สรุปความหมายการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินคุณค่าของตนตามทัศนะ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเอง ในเรื่องความสามารถ ความสำคัญการประสบผลสำเร็จ การประสบความล้มเหลว และการยอมรับว่าตนเองมีค่าในสังคม รวมถึงการยอมรับจากบุคคลอื่น เช่น บิดามารดา ครู อาจารย์ และเพื่อน

นุชลดา โรจนประภาพรรณ (2541: 11) หมายถึง เป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่ามีความสามารถ พึงพอใจในตนเองและยอมรับของสังคม ซึ่งจะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจและความกระตือรือร้นที่จะประพฤติปฏิบัติในทางที่เหมาะสมถูกต้อง และประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของตน

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 2-14) ให้ความหมายการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความคิดและความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองเมื่อเขามองตนเอง เขาตัดสินว่าตนเองเป็นอย่างไร พอใจตนเองแค่ไหน มีความตระหนักถึงคุณค่าของตน และมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน

รัศมี โพนเมืองหล้า (2543: 32) สรุปความหมายของ การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินตนเองตามความรู้สึกของตนเองว่าตนเองเป็นคนที่มีความสำคัญ มีความสามารถ มีความสำคัญ มีการประสบผลสำเร็จในการทำงาน รวมทั้งการยอมรับการเห็นคุณค่าจากคนในสังคมที่มีต่อตน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง มีความคิดเกี่ยวกับตนเองในด้านบวก มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองมองตนในแง่ดี ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกกับบุคคลอื่นในแง่ดีด้วย

อรอุมา สงวนญาติ (2544: 10-11) ให้คำจำกัดความได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การพิจารณาตัดสินคุณค่าของตนเองตามความรู้สึก และทัศนคติที่มีต่อตนเองทั้งในด้านดีและไม่ดีในเรื่องต่างๆ เช่น การประสบความสำเร็จ การประสบความสำเร็จ การปฏิเสธตนเอง การพึ่งตนเอง คิดว่าตนเองมีค่าในสังคม ตลอดจนการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและสังคม

ชื่นทิพย์ อารีสมาน (2545: 51) ได้สรุปความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การประเมินตนเอง ความรู้สึกของตนเองว่าเป็นคนที่มีคุณค่า มีความสามารถ ประสบความสำเร็จในการทำงาน เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง มีอำนาจในการควบคุมตนเอง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์ (2546: 12) ได้กล่าวสรุปความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า หมายถึง ความรู้สึกที่ดีที่มีต่อตนเองทั้งด้านบวกและด้านลบ เป็นความรู้สึกว่าตนเองมีค่า หรือเป็นการตัดสินคุณค่าของตนเอง รวมถึงการยอมรับตนเองว่ามีความสำคัญและมีความสามารถในการทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลพิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งของตน มองตนเองว่ามีคุณค่า มีความสามารถ มีความสำคัญ ยอมรับและเรียนรู้ความล้มเหลวที่ได้รับ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่หรือเป้าหมายที่วางไว้ โดยได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง

1.2 ความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง

การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญต่อทุกช่วงชีวิตของเด็ก เด็กที่มีความนับถือตนเองต่ำหรือมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ก็เปรียบเสมือนกับเป็นคนพิการทางบุคลิกภาพ เช่นเดียวกับความพิการทางร่างกาย ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตทุกๆ ด้านได้ การเห็นคุณค่าในตนเองจึงมีความสำคัญต่อคนเราทุกๆ ช่วงชีวิต มีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กในช่วงวัยเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีความสำคัญ ซึ่งจะมีผลต่อรากฐานทางบุคลิกภาพและเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็กได้ (ประเทิน มหาจันทร์. 2536: 1-2) บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเอง รู้ว่าตนเองมีคุณค่ามักจะมีการประเมินตนเองในด้านดี แต่ถ้าบุคคลใดที่มีความรู้สึกว่ามีใครสนใจ ไม่ได้รับการยอมรับหรือทำอะไรแล้วไม่ประสบความสำเร็จ จะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า เมื่อเกิดความรู้สึกเช่นนี้ขึ้นทำให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกันจึงมีผลต่อความรู้สึก หรือพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล (Newman. 1986: 281-286)

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความรู้สึกภายในของบุคคล ซึ่งเป็นผลมาจากการประเมินคุณค่าและความสามารถของตน ถ้าบุคคลใดประเมินค่าของตนเองสูงเกินไปจะทำให้เกิดความรู้สึกหลงตนหรือเห็นแก่ตัว แต่ถ้าบุคคลใดมีอคติต่อตนเองก็จะทำให้ปฏิเสธไม่นับถือตนเอง ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้นการพัฒนาความรู้สึกที่ดีต่อตนเองให้มั่นคงยิ่งขึ้น ทำให้เด็กประสบ

ความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำโดยใช้ความสามารถตามที่ตนต้องการ และอยู่ในสังคมที่ดีก็จะพัฒนาได้ (Memillan; & Others. 1995: 9-11)

การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเอง ทำให้เป็นคนที่มีความมุ่งมั่นมีความพยายามในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ ทำให้เป็นคนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่นที่ดีในด้านดี ไม่เหยียบย่ำความรู้สึกของผู้อื่นให้ตกต่ำลง เป็นคนที่มีบุคลิกลักษณะที่ดี สุขภาพจิตที่ดี เป็นคนที่มีเพื่อนมาก ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลใดขาดการเห็นคุณค่าในตนเองก็จะทำให้เป็นคนที่ชอบโยนความผิดของตัวเองไปให้คนอื่น เป็นคนที่ชอบหาความผิดพลาดของผู้อื่น ต้องการความเอาใจใส่และต้องการได้รับการยอมรับจากคนอื่นสูง เป็นคนไม่ค่อยมีเพื่อนโดยเฉพาะเพื่อนสนิท เป็นคนที่ชอบเอาชนะและเป็นฝ่ายถูกเสมอ บุคคลประเภทนี้มักจะใช้ทุกวิถีทางและใช้ความรุนแรงเพื่อที่จะทำให้ตนเองชนะ เป็นคนติดสิ่งเสพติด เป็นคนซึมเศร้าสิ้นหวังในชีวิต เป็นคนที่เห็นแก่ตัวและมีความต้องการทางวัตถุสูง เป็นคนที่ไม่ชอบตัดสินใจและเป็นคนที่ชอบผัดวันประกันพรุ่ง เป็นคนที่ชอบฟังผู้อื่นอยู่เสมอ ชอบคุยโอ้อวดเกินจริง ยิ่งร้ายไปกว่านั้นคนที่ขาดการเห็นคุณค่าในตนเองยังเป็นคนที่พยายามฆ่าตัวตาย ดังเห็นได้จากทางหน้าหนังสือพิมพ์หรือทางวิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น (เกียรติวรรณ อมาตยกุล. 2540: 4-8) ซึ่งสอดคล้องกับ ชื่นทิพย์ อารีสมาน (2545: 53) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองว่า มีความสำคัญต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถกระทำการสิ่งต่างๆ ได้อย่างประสบผลสำเร็จ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนสามารถเผชิญปัญหาที่ยุ่งยากซับซ้อนได้ มีความกระตือรือร้นเพื่อไปให้ถึงจุดหมาย ยอมรับความจริง สามารถพูดถึงความล้มเหลวหรือข้อบกพร่องต่างๆ ของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา ยอมรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ คุณลักษณะดังกล่าวจะส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตของตนเองอย่างมีความสุข และเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่สร้างปัญหาแก่ผู้อื่น และสังคมจะเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญจึงสมควรปลูกฝังความรู้สึกเหล่านี้ให้เกิดขึ้นในเยาวชนของชาติ ในการที่จะได้บุคลิกภาพของคนไทยยุคใหม่ที่มีความตระหนักในคุณค่าของตนเอง เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถเผชิญปัญหาคิดได้อย่างมีระบบ แก้ปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดี มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อบุคคลอื่นของสังคมในทางที่ดีด้วย นอกจากนี้ รัตมี โพนเมืองหล้า (2543: 34) กล่าวสนับสนุนความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญต่อบุคคลในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถกระทำการสิ่งต่างๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเอง จะเห็นว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีการนับถือตนเองและผู้อื่น มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้มีสุขภาพจิตที่ดีและมีบุคลิกภาพที่ดี สามารถปรับตัวได้ดี จะเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นมีความสำคัญยิ่ง สมควรที่จะต้องปลูกฝังความรู้สึกเหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่วัยเยาว์ ซึ่งเป็นการวางรากฐานทางบุคลิกภาพให้เด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง เสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถเผชิญกับปัญหา แก้ปัญหาและอุปสรรคได้เป็นอย่างดี ซึ่งความรู้สึกที่ดีต่อตนเองนั้นก็ส่งผลต่อผู้อื่นในทางที่ดีด้วย

จากที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่าการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญต่อเด็ก เพราะเป็นการรับรู้คุณค่าของตนตามความเป็นจริงของชีวิต และเป็นพื้นฐานการมองชีวิตให้ดำรงอยู่อย่างมีคุณค่า เด็กที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงสามารถเผชิญอุปสรรคที่ได้รับ สามารถยอมรับพร้อมหาแนวทางแก้ปัญหาให้ผ่านไปได้ด้วยดี ส่วนเด็กที่เห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะมองตนในแง่ลบ ท้อแท้ใจ รู้สึกว่าตนเองไร้ค่า ดังนั้นการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่เด็กวัยรุ่นควรจะต้องมี และทำให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข

1.3 แนวคิดและทฤษฎีของการเห็นคุณค่าในตนเอง

1.3.1 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

มาสโลว์ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2544: 99-105; อ้างอิงจาก Abraham H. Maslow) เป็นผู้หนึ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าถึงความต้องการของมนุษย์ และพบว่าความต้องการของคนเรานั้นจะสามารถเรียงลำดับขั้นตอนได้ตามความสำคัญโดยเริ่มต้นจากความต้องการขั้นมูลฐานเรื่อยไปจนถึงความต้องการที่จะเกิดความรู้สึกตระหนักแท้ในตนเอง ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 5 ชั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางกาย (Physiological Needs) มนุษย์ต้องการได้รับการตอบสนองทางสรีรวิทยาเป็นปฐมฐานก่อน เช่น มีอาหารรับประทานไม่หิวโหย มีที่อยู่อาศัย มียารักษาโรค มีเครื่องนุ่งห่มกันร้อนกันหนาว ฯลฯ จึงพัฒนาความต้องการประเภทอื่นๆตามมาได้ ถ้าความต้องการอันดับแรกยังไม่ได้รับการตอบสนองพอเพียงแรงจูงใจประเภทอื่นๆ ก็ยากจะบังเกิดขึ้นได้

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการอันดับแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ต่อมาก็เกิดความต้องการที่จะรักษาชีวิตของตน ทรัพย์สินของตน ฯลฯ ให้มั่นคงปลอดภัย ถ้าไม่ได้รับการตอบสนอง มนุษย์ก็จะเกิดอาการประสาทผวา เขาเชื่อว่าความกลัวหลายอย่างตั้งแต่ระดับสามัญจนถึงระดับผิดปกตินั้น เกิดจากการไม่ได้รับการตอบสนองความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเพียงพอ

3. ความต้องการทางสังคม หรือแรงจูงใจเพื่อเป็นเจ้าเข้าเจ้าของ (Social Needs) เช่น ความรู้สึกที่ตนมีชาติตระกูล มีครอบครัว มีสถาบัน มีครู มีโรงเรียน มีที่ทำงาน ฯลฯ กับความต้องการถูกรักและได้รักผู้อื่น เช่น ต้องการให้มีผู้มาอาทรห่วงใยตน และตนก็ต้องการห่วงใยอาทรเกื้อกูลดูแลผู้อื่นเช่นกัน

4. ความต้องการที่จะได้รับเกียรติและการนับถือ (Esteem Needs) คือแรงจูงใจแสวงหาและรักษาศักดิ์ศรีเกียรติยศโดยตนเองสำนึกและผู้อื่นกล่าวขวัญยกย่องเชิดชู เช่น ความต้องการมีเกียรติ มีหน้าตา ความต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่ยกย่องนับถือ ความรู้สึกเชิดชูตนเอง ฯลฯ มาสโลว์กล่าวว่าศักดิ์ศรีสำคัญต่อสุขภาพจิตคือความรู้สึกนับถือและเคารพตนเอง กับการได้รับการนับถือจากผู้อื่นที่มีใช้ลักษณะฉาบฉวยจอมปลอม

5. ความต้องการความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ความต้องการสัจการแห่งตน (Self Actualized Needs) คือแรงจูงใจเพื่อตระหนักถึงความสามารถของตนกับประพฤติปฏิบัติตนตาม

ความสามารถ และสุดท้ายความสามารถ โดยเฟื่องเล็งประโยชน์ของบุคคลอื่นและของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ มาสโลว์เชื่อว่าคนทุกคนมีความมุ่งหมายในชีวิต เพื่อจะบรรลุถึงความปรารถนาในระดับนี้ทั้งนั้น เพื่อจะเป็นคนเต็มโดยสมบูรณ์

1.3.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

โลเวลล์ (รัศมี โพนเมืองหล้า. 2543: 40-41; อ้างอิงจาก Lovell. 1980: 115-118)

ได้แบ่งองค์ประกอบของตนออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. ภาพพจน์ของตนเอง (Self Image) เป็นลักษณะของบุคคลที่ปรากฏออกมาในช่วงแรกของชีวิต ซึ่งได้ภาพพจน์จากบุคคลอื่น โดยเฉพาะจากบิดามารดา สมาชิกในครอบครัวและเพื่อนๆ ตามลำดับ

2. ตนในอุดมคติ (Ideal Self) เป็นภาพที่บุคคลต้องการจะเป็นตนในอุดมคติ มีจุดเริ่มจากการที่มีบุคคลอื่นๆเป็นแบบอย่าง และจะสร้างแบบอย่างของตนขึ้นมา (Model Self) ในเด็กเล็กจะมีแบบอย่างของตนเองโดยเริ่มจากบิดามารดา หรือบุคคลใกล้ชิด

3. การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self Esteem) เป็นความรู้สึกที่มีต่อตนเองหรือตนในอุดมคติ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญมากในการตัดสินใจเห็นคุณค่าในตนเอง และเกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างภาพลักษณ์แห่งตนกับตนในอุดมคติ ถ้าใกล้กันมากก็จะมีคุณค่าในตนเองสูงและถ้าแตกต่างกันมากก็จะมีคุณค่าในตนเองต่ำ จะทำให้เป็นคนที่มีความวิตกกังวลสูง มีความรู้สึกไม่ปลอดภัยและมีสุขภาพจิตไม่ดี

บาร์รี่ (Barry. 1988: 59-62) แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรู้สึกต่อร่างกายของตนเอง (The Body Self) หมายถึง บุคคลคิดและรู้สึกต่อรูปร่างและหน้าที่ของร่างกาย

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น (The Interpersonal Self) หมายถึง เป็นส่วนหนึ่งของความภาคภูมิใจในตนเองที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับวิธีที่เขามีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นคนสนิทสนมคุ้นเคยหรือบุคคลที่พบกันโดยบังเอิญ

3. ความสำเร็จของตน (The Achieving Self) หมายถึง สิ่งที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับความสามารถของเขาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตครอบครัว การทำงาน การศึกษา

4. ความเป็นเอกลักษณ์ของตน (The Identification Self) หมายถึง เป็นความรู้สึกทางนามธรรม และพฤติกรรม แสดงความสนใจทางศีลธรรมและจิตวิญญาณ

อรชุนา พุ่มสวัสดิ์ (2538: 13-15; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1981: 118-119)

ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่ามี 2 ด้าน คือองค์ประกอบภายในและองค์ประกอบภายนอกตนเอง

1. องค์ประกอบภายในตนเอง คือ ลักษณะเฉพาะของบุคคลแต่ละคนที่มีผลทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองและบุคคลแต่ละคนแตกต่างกันไป ประกอบด้วย

1.1 ลักษณะทางกายภาพ (Physical Attributes) เช่น ความสวยงามของรูปร่างหน้าตา ความคล่องแคล่วว่องไว บุคลิกที่มีลักษณะทางกายภาพดี จะมีการเห็นคุณค่าในตนเอง

มากกว่าบุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่ดีอยู่ อย่างไรก็ตามก็ดีลักษณะทางกายภาพใดๆจะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองหรือไม่เพียงใด ยังขึ้นอยู่กับค่านิยมของสังคมนั้นๆ อีกด้วย

1.2 สมรรถภาพ ความสามารถ และผลงาน (General Capacity, Ability and Performance) องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวในสิ่งที่กระทำ โดยจะมีเรื่องสติปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในวัยเรียน ซึ่งจะหมายถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สติปัญญาจะส่งผลต่อสมรรถภาพและผลการเรียนของนักเรียนด้วยอันจะนำไปสู่การเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง

1.3 ภาวะทางอารมณ์ (Affective States) เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเห็นคุณค่า ความเป็นสุข ความวิตกกังวล หรือภาวะอื่นที่อยู่ในตัวบุคคล อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประเมินถึงสิ่งที่ตนประสบและเป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นแล้วมีผลต่อการประเมินตนเองในเวลาต่อมา บุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ดีจะมีความรู้สึกพึงพอใจมีความสุข ในทางตรงกันข้ามบุคคลที่ประเมินตนเองในทางที่ไม่ดี ไม่พอใจในชีวิตของตน และหมดหวังในอนาคต

1.4 ค่านิยมส่วนตัว (Self-Values) โดยทั่วไป บุคคลจะให้ความพอใจในสิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป บุคคลจะมีแนวโน้มจะใช้ค่านิยมของสังคมเป็นตัวตัดสินการเห็นคุณค่าในตนเอง ถ้าค่านิยมของตนเองสอดคล้องกับสังคม จะทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น แต่ถ้าค่านิยมของตนไม่สอดคล้องกับสังคม การเห็นคุณค่าในตนเองจะต่ำลง

1.5 ความปรารถนาของบุคคล (Aspiration) การตัดสินการเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลเกิดจากการเปรียบเทียบผลงาน และความสามารถของตนเองกับเกณฑ์ความสำเร็จที่ตนเองตั้งไว้ ถ้าผลงานและความสามารถเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตนเองตั้งไว้หรือดีกว่า จะทำให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าผลงานและความสามารถไม่เป็นไปตามเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์ บุคคลจะคิดว่าตนเองไร้ค่า

1.6 เพศ (Sex) สังคมและวัฒนธรรมส่วนใหญ่ จะให้ความสำคัญกับเพศชาย การประสบความสำเร็จของเพศชายมักจะถูกมองว่าเกิดจากความสามารถ แต่ถ้าเป็นหญิงกลับถูกมองว่าเป็นเพราะความพยายามหรือความโชคดี ดังนั้นจึงพบว่าส่วนใหญ่เพศชายมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเพศหญิง

1.7 ปัญหาต่างๆและโรคภัยไข้เจ็บ (Problems and Pathology) ได้แก่ ปัญหาสุขภาพจิตทั่วไป อาการทางกายมีสาเหตุมาจากจิตใจ (Psychosomatic Symtoms) กล่าวคือ ผู้ที่มีปัญหาดังกล่าวสูงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และจะแสดงออกมาในรูปความวิตกกังวล มีความทุกข์ ส่วนผู้มีปัญหาดังกล่าวน้อยจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง

2. องค์ประกอบภายนอกตนเอง คือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ความสัมพันธ์กับครอบครัวและพ่อแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลมาก ดังนั้นประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวจึงเป็น

รากฐานที่สำคัญในชีวิต เด็กได้รับความรัก ความอบอุ่น การสนับสนุน ให้กำลังใจ ให้สิทธิเสรีภาพ ในการกระทำของเด็ก ระเบียบกฎเกณฑ์ที่พ่อแม่ใช้ปกครองลูก และการจัดการดูแลให้เด็กมีอิสระ ในขอบเขตที่กำหนด สิ่งต่างๆเหล่านี้จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองได้

2.2 โรงเรียนและการศึกษา เป็นสถานที่พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองต่อบ้าน โรงเรียนมีหน้าที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในทักษะ ความสามารถและการเห็นคุณค่า ในตนเองเมื่ออยู่ในชั้นเรียน เช่น ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆได้อย่างอิสระ ซึ่งไม่ขัด กฎระเบียบที่โรงเรียนกำหนดไว้ การฝึกนักเรียนให้แก้ไขปัญหาต่างๆเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจ ในตนเอง

2.3 สถานภาพทางสังคมเป็นการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น โดยพิจารณาจาก อาชีพ ตำแหน่งการงาน บทบาททางสังคม สถานะทางเศรษฐกิจ วงศ์ตระกูล เป็นต้น บุคคล ที่มาจากสถานภาพทางสังคมสูง จะได้รับการปฏิบัติที่ทำให้เขารู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงกว่าบุคคล ที่มาจากสถานภาพทางสังคมระดับปานกลางและต่ำ อย่างไรก็ตามจากการศึกษา พบว่า สถานภาพทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองไม่ค่อยเด่นชัดนัก เพราะบุคคลที่มาจาก สถานภาพทางสังคมในระดับต่ำมีทั้งบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

2.4 สังคมและกลุ่มเพื่อน การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและเพื่อนจะช่วยใน การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง การที่บุคคลไม่ได้รับการยอมรับ ไม่เป็นที่ประทับใจในกลุ่มเพื่อน จะทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำลง จะกลายเป็นคนที่เจียมขริม ขอบเก็บตัว และไม่เป็นที่ ไว้วางใจของเพื่อน

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 50-51) แบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความนับถือตนเอง ดังนี้

1. ปัจจัยภายใน หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวกับบุคคล เช่น เด็กที่มีรูปร่างหน้าตาดีก็มักจะมี ความภาคภูมิใจในตนเอง ส่วนเด็กที่มีร่างกายพิการหรือเจ็บป่วยบ่อยๆก็มักมีความนับถือตนเองต่ำ เด็กที่มีบุคลิกภาพหรือพินัยกรรมที่หนักแน่น ไม่มีความรู้สึกอ่อนไหวง่าย ก็มักมีความนับถือ ตนเองที่สูง ประสบการณ์แห่งความสำเร็จจะเป็นปัจจัยที่สำคัญ เด็กที่เคยประสบความสำเร็จก็มักจะมี ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของตนและมีความนับถือในตนเองสูงกว่าเด็กที่ประสบแต่ความล้มเหลว

2. ปัจจัยภายนอก หมายถึง สิ่งที่อยู่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น ครอบครัว เพื่อนฝูง ครู ผู้ร่วมงาน เป็นต้น ข้อมูลย้อนกลับที่เด็กได้รับจากผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่กำหนดความนับถือตนเองของ เด็ก เช่น เด็กที่พ่อแม่กล่าวคำชมมากกว่าคำตำหนิก็มักมีความนับถือตนเองสูง เด็กที่เพื่อนๆชอบ เล่นด้วยก็จะมีความรู้สึกดีกับตนเอง แต่เด็กที่เพื่อนไม่ชอบเล่นด้วยก็จะมีความรู้สึกแย่ ข้อมูลย้อนกลับ ที่เด็กได้รับจากผู้คนรอบข้างจะถูกประมวลเข้าไปในภาพแห่งตน เป็นความคิดว่าตนเองมีค่าหรือ ไร้ค่า เมื่อเด็กมองดูตนเอง ภาพที่เขามองเห็นจะเป็นผลรวมของทัศนคติ ความเชื่อ ความคิด และมุมมองต่างๆที่สะท้อนมาจากผู้อื่น ดังนั้นการได้รับข้อมูลย้อนกลับเชิงบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

อรอุมา สงวนญาติ (2544: 13; อ้างอิงจาก Traft. 1985: 77-78; citing Frank; & Marcella) ได้แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน ดังนี้

1. การเห็นคุณค่าในตนเองภายใน (Inner Self-Esteem) คือการที่บุคคลมีความสามารถ มีสมรรถนะและการกระทำในสิ่งที่ตนต้องการ แล้วได้ผลตามที่ตนปรารถนา กระบวนการประเภทนี้ได้มาจากการรับรู้ของตนเองจากสิ่งแวดล้อม โดยเกี่ยวข้องข้องการกระทำ การควบคุมและกำลังความสามารถ เพราะถ้าบุคคลรู้จักตนเองและประเมินตนเองจากการกระทำได้รับผลสำเร็จจากความพากเพียรพยายาม สิ่งนี้จะเป็นพื้นฐานของคุณสมบัติแห่งตน (Self-Efficacy) การเห็นคุณค่าในตนเองขั้นพื้นฐานนั้นจะถูกสร้างขึ้นอย่างถาวรจากประสบการณ์ตั้งแต่ช่วงแรกของชีวิต

2. การเห็นคุณค่าในตนเองภายนอก (Functional Self-Esteem) การเห็นคุณค่าในตนเองชนิดนี้สร้างขึ้นผ่านการประเมินปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆในชีวิต และเกี่ยวข้องกับการที่บุคคลเปลี่ยนแปลงบทบาทอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน และการได้รับการยอมรับจากบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิต การเห็นคุณค่าในตนเองชนิดนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับความคาดหวังต่อบทบาททางสังคม และความสามารถในการเผชิญปัญหา และเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากกว่าที่เป็น การเห็นคุณค่าในตนเองขั้นพื้นฐาน เพราะถ้าการเห็นคุณค่าในตนเองประเภทนี้ลดลง บุคคลจะแสดงออกถึงความหมดหวัง อ่อนล้า มีพฤติกรรมที่ผิดแปลกไปจากเดิม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองประกอบด้วยสองด้านคือ องค์ประกอบภายใน ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลแต่ละคนที่แตกต่างกันส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกัน เช่น รูปร่างหน้าตา เพศ ภาวะทางอารมณ์ และองค์ประกอบภายนอกคือสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลให้การเห็นคุณค่าในตนเองแตกต่างกันด้วย เช่น ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

1.3.3 พัฒนาการของการเห็นคุณค่าในตนเอง

คูเปอร์สมิท (อัศพรพรณ ขวัญชื่น. 2546: 27; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1981: 345) ได้เสนอเทคนิคในการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

1. ให้การยอมรับความรู้สึกของบุคคลตามความเป็นจริง การยอมรับช่วยให้บุคคลได้ถ่ายทอดความรู้สึกของตนออกมา โดยเฉพาะการยอมรับความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกกลัว ความรู้สึกขัดแย้ง เป็นต้น

2. การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ในการเผชิญปัญหาควรเปิดโอกาสให้บุคคลได้แก้ปัญหาของเขาอย่างเต็มที่ เนื่องจากแต่ละคนย่อมมีความคิดที่เหมาะสมเฉพาะวัย และมีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เผชิญอยู่แล้ว

3. หลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและกะทันหันที่จะเกิดขึ้น อันจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจให้กับบุคคล

4. การมีตัวแบบที่ดีมีประสิทธิภาพในการเผชิญกับปัญหาให้บุคคลได้ถือเป็นตัวอย่าง เพื่อสนับสนุนให้เขาได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัว สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยความมั่นใจและส่งเสริมให้เกิดกำลังใจในการต่อสู้ต่อไป

5. ช่วยให้ผู้บุคคลได้พัฒนาการแก้ปัญหาความยุ่งยากสร้างสรรค์ด้วยการระบายความขุ่นมัว ซึ่งจะเป็นโอกาสให้เขาได้ค่อยๆ เข้าใจความยุ่งยากของตนเอง ช่วยลดระดับความเครียดลงได้ จากนั้นค่อยๆ ใส่ใจกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเอง

วิกกินส์ และกิลส์ (Wiggins; & Giles. 1984: 18) ได้เสนอแนวทางการพัฒนา การเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

1. นักจิตวิทยาแนวพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า การให้ผู้บุคคลได้จัดบันทึกเกี่ยวกับความสำเร็จ ที่ได้กระทำ การใช้คำพูดชมเชยตนเอง การให้สิ่งของที่มีความหมายและความสำคัญต่อตนเองเมื่อ ได้กระทำการสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จตามเป้าหมาย วิธีดังกล่าวเป็นการพัฒนาให้ผู้บุคคลเกิดการเห็นคุณค่า ในตนเอง และการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่เหมาะสม เป็นวิธีการทำให้ผู้บุคคลมีพฤติกรรม ทางบวกกล้าแสดงออกในทางที่เหมาะสม และมีการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาการเห็นคุณค่า ในตนเองได้

2. นักจิตวิทยาแนวมนุษยนิยมเชื่อว่า บุคคลทุกท่านต่างก็มีการเห็นคุณค่าในตนเอง แต่มีบุคคลจำนวนมากไม่ได้ตระหนักถึงคุณค่าที่ตนเองมีอยู่ อย่างไรก็ตามบุคคลเหล่านี้สามารถ ตระหนักถึงการเห็นคุณค่าในตนเองได้ ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับ บุคคลอื่น โดยการใช้กระบวนการกลุ่มหรือปรึกษาทางจิตวิทยาซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้มีบรรยากาศที่ เอื้อให้สมาชิกกลุ่มยอมรับกันและกัน เมื่อสมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกว่าตนเองได้รับการยอมรับด้วย ความจริงใจจากสมาชิกในกลุ่ม จะทำให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ ช่วยให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง

วัชร ทรัพย์มี (2528: 67) การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่น เป็นสิ่งที่ช่วยให้วัยรุ่น สามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุขตามวัยของเขา โดยเปิดโอกาสให้ได้ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จ ในสิ่งที่เขากระทำ ฉะนั้นผู้ใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงหรือได้กระทำการที่เหมาะสมกับระดับ ความสามารถความถนัดของเขา พร้อมทั้งให้การช่วยเหลือเขาโดยไม่ตั้งความคาดหวังต่อตัวเขา มากเกินความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้เขาประสบความสำเร็จและเกิดความภาคภูมิใจในตนเองบ้าง

อุมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 55-57) ได้แบ่งพัฒนาการการเห็นคุณค่าออกเป็น 4 วัย ดังนี้

1. วัยทารก ในวัยนี้การเห็นคุณค่าในตนเองเกิดจากความรู้สึกดีๆ ที่เกิดขึ้นระหว่าง แม่กับเด็ก เมื่อแม่ออกเด็กอย่างอบอุ่น ภาพแห่งตนที่เกิดขึ้นก็จะเชื่อมโยงกับความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และรู้สึกทะนุถนอม

2. วัยเด็กเล็ก เด็กต้องการให้พ่อยืมและโอบกอดเขา ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงว่าเขา มีคุณค่า เมื่อเด็กโตขึ้นและเรียนรู้ได้มากขึ้น เขาก็จะพยายามทำในสิ่งที่พ่อแม่ยอมรับ เด็กจะเรียนรู้ จากพ่อแม่ว่าอะไรดี อะไรเลว อะไรถูก และอะไรผิด แล้วนำมาเชื่อมโยงกับภาพที่เขามองตัวเอง เมื่อผู้ใหญ่บอกว่าสิ่งที่เขาทำนั้นดี เด็กก็จะรู้สึกว่าเป็นคนดี

3. วัยเรียน เมื่อถึงวัยที่เด็กเข้าโรงเรียน ภาพแห่งตนมักจะเกิดขึ้นชัดเจนแล้ว เด็กจะมีทัศนคติที่ชัดเจนเกี่ยวกับตนเองและสิ่งรอบตัว เด็กส่วนใหญ่เข้าวัยเรียนด้วยความรู้สึกที่ดี อย่างไรก็ตาม เด็กจำนวนมากสูญเสียความรู้สึกดี ๆ ที่เคยมีและใช้ชีวิตในวัยเรียนด้วยความยากลำบาก ทั้งนี้เพราะประสบการณ์จากครูและเพื่อนได้ปรับเปลี่ยนภาพแห่งตนไปเสีย งานที่สำคัญมากในวัยเรียนคือการสร้างภาพแห่งตนให้มั่นคง เด็กที่ภาพแห่งตนดีจะเป็นคนที่มีชีวิตชีวา กระฉับกระเฉง กระตือรือร้น ขยัน อยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ การมีพฤติกรรมดังกล่าวจะทำให้เขาได้ข้อมูลย้อนกลับเชิงบวก ซึ่งจะทำให้ภาพแห่งตนมั่นคงยิ่งขึ้นเนื่องจากเด็กใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน โรงเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองในวัยนี้

4. วัยรุ่น เป็นวัยที่กำลังสร้างเอกลักษณ์แห่งตน เด็กกำลังค้นหาวาดำตัวเองเป็นใคร และกำลังมุ่งไปในทิศทางไหน เด็กจะตั้งคำถามกับตนเองว่า “ฉันควรจะเป็นอย่างไร?” และ “ฉันควรทำอะไร?” ในเด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะใช้คำตอบเชิงบวกกับตนเอง แต่หากการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ เด็กก็จะมีคำตอบในเชิงลบกับตนเอง ความคิดดังกล่าวทำให้เด็กเกิดปัญหาได้หลายอย่าง เช่น การเรียนตก ถูกไล่ออกจากโรงเรียน มีพฤติกรรมเกเร ใช้จ่ายเสเพลติด ชอบไปเที่ยวสถานเริงรมย์ หรือมั่วสุม เป็นต้น

วัยรุ่นต้องการการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยเขาจะเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองจากสิ่งที่เพื่อนๆ คิดเกี่ยวกับตัวเขา เด็กจะเริ่มพัฒนาทางสติปัญญา ทักษะทางสังคม และความมั่นใจในตนเองให้สูงขึ้น ถ้าสิ่งเหล่านี้ได้รับการเสริมแรงจากกลุ่มเพื่อนที่เขารักและนิยมชมชอบ เด็กก็จะมี การเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น อย่างไรก็ตามเด็กในกลุ่มอันธพาลอาจพบว่า ยิ่งถ้าเขาแสดงพฤติกรรมแสบก๊วเพียงใด กลุ่มก็จะให้ความสำคัญกับเขามากขึ้น ก็แสดงว่าภาพเกี่ยวกับตนเองของเด็กจะได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ถึงแม้ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก็ตาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: ออนไลน์; อ้างอิงจาก Craig. 1987: 350) การเห็นคุณค่าในตนเองนั้นพัฒนามาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และสภาพแวดล้อมต่างๆ การได้รับความรัก ความไว้วางใจจากบิดามารดา สมาชิกในครอบครัว ต่อมา เป็นกลุ่มเพื่อนทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และครู จะช่วยสร้างเสริมความรู้สึกที่มั่นคงของการรักตนเอง มีอัตมโนทัศน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง และมีความคาดหวังให้ผู้อื่นรักตน ต่อมาเด็กก็จะมี การขยายความรักความเอาใจใส่ที่บิดามารดามีต่อตน ขยายไปสู่บุคคลในครอบครัวและขยายกว้างออกไปยังกลุ่มเพื่อน และบุคคลต่างๆ ในสังคม (ริคมี โพนเมืองหล้า. 2543: 37)

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปพัฒนาการของการเห็นคุณค่าในตนเองได้ว่า พัฒนาการของการเห็นคุณค่าในตนเองเริ่มตั้งแต่วัยทารกและพัฒนาตามลำดับขั้นขึ้นตามวัย จนถึงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลง และอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อเป็นวัยที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัยรุ่นต้องการการเห็นคุณค่าในตนเองมากจนกระทั่งวัยกลางคนจึงจะมีความคงที่หรือเสื่อมถอยลง

1.3.4 ลักษณะของเด็กที่เห็นคุณค่าในตนเอง

นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม (2519: 32-33) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ 3 ประการ คือ

1. มีค่านิยมเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
2. มีความสามารถด้านการปรับตัวทางอารมณ์ อารมณ์มั่นคงไม่แปรปรวน
3. มีความสามารถด้านการปรับตัวทางสังคม มนุษยสัมพันธ์ดี

ยังส์ (อนุบาลรักลูก. 2528: 2; อ้างอิงจาก Youngs. N.d.) กล่าวถึงลักษณะพื้นฐานของเด็กที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ดังนี้

1. มีความรู้สึกปลอดภัย ไม่หวาดกลัวต่อการถูกทำร้าย ยอมรับและเชื่อมั่นต่อผู้อื่น มีการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ มีน้ำเสียงหนักแน่นและประสานสายตาสงสารสนทนา
2. มีความรู้สึกมั่นคงทางอารมณ์ ไม่รู้สึกที่ถูกทอดทิ้งหรือกระทำการด้อยค่าจากการถูกตำหนิตัวด้วยถ้อยคำรุนแรง เด็กจะเรียนรู้และสนใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความเมตตาและเห็นใจเพื่อนมนุษย์ ในขณะที่เดียวกันเด็กจะรู้สึกมั่นคงในการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นได้ และสามารถบอกถึงสิ่งที่ตนต้องการได้
3. มีความรู้สึกว่ามีตัวตน โดยเด็กสามารถค้นหาตัวตนของเขาเองจากกระจก และเชื่อว่าตนมีคุณค่าน่ายกย่องและยกย่องผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนได้กระทำ
4. มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ มีความเชื่อมั่น และดำรงความเป็นตัวของตัวเอง
5. มีความรู้สึกที่ตนมีความสามารถ ประารถนาที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ดี เรียนรู้ที่จะหยุดพิจารณาทบทวนต่อสิ่งที่ยาก และรู้ว่าควรจะเริ่มต้นหรือหยุดกระทำการสิ่งใด มีพลังที่จะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ด้วยตัวของตัวเอง
6. มีความรู้สึกรับผิดชอบในหน้าที่ มีความรู้สึกที่ตนมีความหมาย มีทิศทางหรือเป้าหมาย สามารถเผชิญหน้ากับอุปสรรคโดยการสร้างทางเลือกใหม่ได้ มีสุขภาพจิตดี ยิ้มง่าย สนุกสนานที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุตามเป้าหมาย

แบรนเดน (วัฒนา มัคคสมัน. 2539: 17; อ้างอิงจาก Branden. 1985: 8-10) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองจะมีลักษณะ ดังนี้

1. เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง
2. เชื่อว่าตนเองฉลาด มีความสามารถ มีคุณค่า และมีประสิทธิภาพ
3. มีพลังความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเอง
4. มีความมานะพยายามที่จะชนะอุปสรรคและเผชิญกับปัญหาที่ยากซับซ้อน
5. กระตือรือร้นเพื่อให้งานไปถึงจุดหมายที่ต้องการ
6. ยอมรับความเป็นจริง สามารถพูดถึงความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือข้อบกพร่องต่างๆ ของตนอย่างตรงไปตรงมา และซื่อสัตย์
7. รับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตนเอง

8. กล้าแสดงทัศนคติอย่างเปิดเผย

9. อยากรู้ อยากเห็นสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

ลินเด็นฟิลด์ (ประชากร โกมลมิทร์. 2544: 32-33; อ้างอิงจาก Lindenfield. 1995: 4-9) ได้กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความค่าในตนเองสูง ดังนี้

1. สงบและรู้สึกผ่อนคลาย (Calm and Relaxed) สามารถควบคุมตนเองได้แม้เผชิญอยู่กับความยุ่งยากและความท้าทายที่หวาดกลัวอยู่ก็ตาม มักไม่ค่อยมีความเครียดปรากฏอยู่บนใบหน้า แม้ว่าผ่านการได้รับความกดดันสูงก็ตาม จะสามารถคืนสู่ความสงบได้อย่างรวดเร็ว

2. ดูแลตนเองอย่างดี (Well-Nurtured) มีความเป็นอยู่ที่ดีในเรื่องการดูแลตนเองและการออกกำลังกาย การไม่ทำลายตัวเองด้วยการละเลยสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร การนอนหลับ การดื่ม รวมทั้งการแต่งกายตนเองเป็นพิเศษ เมื่อเจ็บป่วยหรือตนอยู่ภายใต้ความกดดัน

3. มีพลังและจุดหมาย (Energetic and Purposeful) มีชีวิตชีวาทั้งร่างกาย และจิตใจ สนุกสนานกับการทำงานในหน้าที่อย่างกระตือรือร้น มีแรงจูงใจมีความคิดสร้างสรรค์ ในการเปลี่ยนแปลงที่ดี

4. เปิดเผยและแสดงความรู้สึก (Open and Expressive) สามารถสื่อสารกันได้อย่างตรงไปตรงมา ทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทาง ซึ่งบ่งชี้ถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้ทันที และสามารถควบคุมหรือหยุดความรู้สึกที่เกิดขึ้นได้เมื่อต้องการ

5. คิดในทางที่ดีและมองโลกในทางที่ดี (Positive and Optimistic) มักไม่ค่อยมีความวิตกกังวลและความหวาดกลัวเมื่อพบความผิดพลาด ขณะที่กำลังเรียนรู้ประสบการณ์ที่ไม่ค่อยคุ้นเคย ก็สังเกตกระบวนการนั้นอย่างเปิดเผยและรู้สึกปลอดภัย เมื่อปลดปล่อยความตึงเครียดแล้วก็จะกลับมาแก้ปัญหาใหม่ และมองเห็นโอกาสในการแก้ปัญหาและพัฒนาสิ่งที่เขาสนใจ

6. มีความมั่นคงในตนเอง (Self-Reliant) สามารถที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างอิสระ และเป็นตัวของตัวเอง พึ่งพาตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีผู้อื่นคอยชี้แนะ

7. มีความสามารถในการเข้าสังคมและร่วมมือกับผู้อื่นได้ (Sociable and Co-operative) สามารถเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มและสามารถประนีประนอม เพื่อความเข้าใจอันดีและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน บุคคลเหล่านี้สามารถชื่นชมความสำเร็จของผู้อื่นได้ อีกทั้งยังสนับสนุนให้กำลังใจในการพัฒนาตนเองของบุคคลอื่นอีกด้วย แม้จะก้าวไปสู่ผู้นำก็สามารถแบ่งปันพลังอำนาจได้อย่างเหมาะสม

8. มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Appropriately Assertive) สามารถยืนยันความความต้องการและสิทธิของตนได้

9. มีการพัฒนาตนเอง (Self-Developing) แม้บุคคลเหล่านี้จะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง แต่ก็ยังตรวจสอบตนเองอยู่เสมอ มีความสุขกับการได้รับรู้ข้อบกพร่องและความผิดพลาดของตนเอง อันจะสามารถพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

อัศรพรรณ ขวัญชื่น (2546: 26) ได้เปรียบเทียบลักษณะบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำไว้ดังนี้

ตาราง 1 เปรียบเทียบลักษณะบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงและต่ำ

บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ	บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง
- แนวคิดในการดำเนินชีวิต ฉันต้องการเป็นที่รัก	- แนวคิดในการดำเนินชีวิต ฉันสามารถรักตัวเองและผู้อื่น
- วิธีการดำรงชีวิตไม่สอดคล้องเหมาะสม - ไม่มีความกลมกลืนกันระหว่างคำพูดท่าทาง และความรู้สึก - มีพฤติกรรมคอยเอาใจผู้อื่น - ใช้เหตุผลมากกว่าความรู้สึกหรือการเสแสร้ง - ไม่แสดงความรู้สึกภายในใจ	- วิธีการดำรงชีวิตสอดคล้องเหมาะสม - สามารถกระทำการต่างๆได้อย่างเหมาะสม - สามารถยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล และสิ่งแวดล้อม
- ไม่ยืดหยุ่นตัดสินใจพิจารณา - ไม่มีอารมณ์ขัน	- มีเหตุผล มีพลังความสามารถ - มีความเชื่อมั่น
- ยอมอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของ บุคคลอื่นและครอบครัว	- ตระหนักรู้ในทางเลือกต่างๆ
- ใช้กลไกป้องกันตนเอง - เก็บอารมณ์ความรู้สึกอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม	- ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนกับบุคคลอื่น - ซื่อสัตย์และวางใจได้ - สามารถเสี่ยงต่อสถานการณ์ใหม่ได้
- เน้นอดีต - ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง	- เน้นปัจจุบัน - ต้องการเปลี่ยนแปลงไปไปสู่สิ่งใหม่

1.3.5 แนวทางพัฒนาและสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง

การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น มีพัฒนาการมาจากความรักและการยอมรับในตัวเด็กของพ่อแม่ สิ่งนี้เป็นรากฐานหลักในการเสริมสร้างความรู้สึกที่มั่นคงของการรักตนเอง และคาดหวังให้ผู้อื่นรักตน การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงได้พร้อมทั้งสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ได้มีนักจิตวิทยาเสนอแนวทางการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ดังนี้

บรูโน (Bruno. 1983: 363) กล่าวถึงวิธีการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

1. ให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดโดยตรง ซึ่งการเสนอแนะนี้อาจเป็นการเสนอแนะจากผู้อื่นหรือตนเองแนะตนเอง วิธีการนี้เป็นการให้ข้อมูลซึ่งมีผลให้บุคคลเกิดกำลังใจ และสร้างความภาคภูมิใจได้

2. สร้างความสำเร็จให้กับตนเองมากขึ้น ความพยายามที่จะสร้างความสำเร็จเป็นวิธีการเพิ่มคุณค่าในตนเอง แต่อย่างไรก็ตามการประสบความสำเร็จแต่เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือการทำให้บุคคลมีความสุขในชีวิต

3. การลดความคาดหวังลงเสียบ้าง แต่ยังคงความปรารถนาในสิ่งที่ตนต้องการไว้บ้าง ซึ่งจะเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บุคคลลดความสูญเสียหรือความเศร้าโศกลงได้

4. เลิกประเมินค่าตนเอง เพราะการมีชีวิตอยู่ก็มีค่ามากพอแล้ว เมื่อบุคคลเลิกประเมินค่าตนเองแล้ว การเห็นคุณค่าในตนเองก็จะเพิ่มมากขึ้น

บรูค (Brook. 1992: 544-548) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ไว้ดังนี้

1. พัฒนาความรับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือต่อส่วนรวม
2. เปิดโอกาสให้คิดทางเลือกและการตัดสินใจแก้ปัญหา
3. เสริมสร้างวินัยในตนเองโดยการสร้างแนวทางปฏิบัติและคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นตามมา
4. ให้การสนับสนุน สร้างกำลังใจและให้ข้อมูลย้อนกลับด้านบวก
5. ช่วยให้เด็กรู้สึกยอมรับความล้มเหลวหรือความผิดพลาด

เกอร์นี (วัฒนา มัคคสมัน. 2539: 23; อ้างอิงจาก Gerney. 1988) เสนอวิธีการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง สรุปได้ดังนี้

1. ให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวกแก่เด็ก แม้ในการกระทำที่ผิดพลาด
2. กระตุ้นให้เด็กใช้ประโยชน์ที่อ้างอิงถึงตัวเองในทางบวกให้มากขึ้น
3. การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็ก
4. ให้เด็กมีประสบการณ์ในการพบกับความสำเร็จ
5. ใช้กระบวนการในการกำหนดข้อตกลงในห้องเรียน
6. การให้คำแนะนำปรึกษาโดยตรงแก่เด็ก
7. มีกิจกรรมพิเศษสำหรับเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็ก

คลิก (ชินทิพย์ อารีสมาน. 2545: 57; อ้างอิงจาก Click. 1994) เสนอวิธีเสริมสร้าง การเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

1. มีข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจและสนใจพิเศษของเด็กทุกคน
2. มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กทุกคน
3. จำลักษณะเด่นมากๆของแต่ละคนให้ได้
4. ต้องเชื่อว่าความคิดต่อตนเองของเด็กเปลี่ยนแปลงได้
5. มีความตั้งใจจริง
6. ให้การสนับสนุนกับเด็ก
7. จัดหาแนวทางใดๆที่ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสประสบความสำเร็จ
8. เคารพความแตกต่างของเด็กแต่ละคน

ไซเฟิร์ท (เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ; รัตนา ประเสริฐสม; และ เรียม ศรีทอง. 2544: 114-117; อ้างอิงจาก Cypert. 1994: 1-13) ได้เสนอวิธีพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การเห็นความสำคัญของตนเอง

คนทุกคนมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะได้รับการนับถือจากคนอื่นๆตามที่เราเป็นอยู่ เราไม่จำเป็นต้องให้คนอื่นมาชอบ เราทุกคนมีสิทธิที่จะเลือกที่จะเป็นตามแบบที่เราต้องการ มีเคล็ดลับ อย่างหนึ่งที่จะทำให้เราเห็นความสำคัญของตัวเองก็คือ วิธีพูดกับตนเองหรือแนะนำตัวเราเอง โดย ความเชื่อมั่นในตนเองก็จะพัฒนาขึ้น เราจะตั้งใจที่จะทำสิ่งต่างๆที่จะทำให้ไปสู่ความสำเร็จ

ขั้นที่ 2 ตระหนักถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ

การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองเริ่มมาจากครอบครัว เด็กที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง สูงจะได้รับการเลี้ยงดูแบบสนับสนุน ได้รับการยอมรับจิตลักษณะอันเป็นเอกลักษณ์ เขาวินิจฉัย ความถนัดและความเฉลียวฉลาด แต่ทุกคนไม่ได้มีครอบครัวที่สมบูรณ์แบบทั้งหมด เพราะพ่อแม่ บางคนก็มีข้อบกพร่องอันเป็นเหตุให้ทุกคนเติบโตขึ้นมาโดยมีข้อบกพร่องเล็กๆน้อยๆ เช่น มีความสงสัยตนเอง ไม่มั่นคงทางจิตใจเกิดความรู้สึกไม่เป็นสุขในชีวิตประจำวัน การเห็นคุณค่า ในตนเองต่ำนั้นเกิดจากการมีประสบการณ์ในอดีตที่ไม่เป็นสุข วิธีการที่ควรกระทำก็คืออย่าให้ ความสำคัญกับความล้มเหลวมากเกินไป คิดว่ามันเกิดชั่วขณะและผ่านเลยไป เราต้องใช้ความล้มเหลว เป็นประสบการณ์ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ สิ่งใดทำผิดไปแล้วเราจะไม่ทำผิดอีก

ขั้นที่ 3 ลำดับการพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเอง

1. เริ่มต้นด้วยการสำรวจตนเองด้วยความซื่อสัตย์ พิจารณาจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง และมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง สิ่งสำคัญที่จะตระหนักไว้ก็คือ มีลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพมากมายหลายด้านที่จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

2. ในการเปลี่ยนแปลงตนเอง เราต้องยอมรับว่า มีบางสิ่งที่ควบคุมได้และบางสิ่งเรา ไม่สามารถควบคุมได้ การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำเป็นผลสะสมมาจากวิธีที่พ่อแม่ เพื่อน ญาติ คู่รัก หรือคนอื่นๆที่มีความสำคัญต่อชีวิตของเราได้ปฏิบัติต่อเรา ซึ่งต้องคิดว่ามันเป็นอดีตไปแล้วเราไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงอดีตได้ เราไม่สามารถควบคุมคนอื่นหรือวิธีที่เขาปฏิบัติต่อเราได้ แต่เรา

สามารถควบคุมการปฏิบัติของเรามีต่อคนอื่นได้ ไม่มีใครทำให้เราโกรธหรือไม่สบายใจได้ ไม่มีใครจะมีอิทธิพลต่อความเชื่อความรู้สึกอารมณ์ของเราได้ เว้นเสียแต่เราจะยินยอมทำ

3. เราต้องสัญญาว่าจะไม่ยอมให้ใครมาควบคุมชีวิตของเราได้อีกต่อไป ชีวิตของเราจะเป็นอย่างไรเราเป็นผู้เลือกเอง ทั้งอดีตไว้ข้างหลัง ให้เราคิดถึงสิ่งที่เราจะทำได้ในอนาคตเท่านั้น

4. สำรวจตนเองในด้านการเรียน หรือการทำงานหรืออาชีพ สัมพันธภาพในครอบครัว การพักผ่อนและการสันทนาการ จากสภาพความเป็นจริงที่พบ ให้คาดถึงผลที่จะเกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 ตระหนักถึงพลังอำนาจของการเปลี่ยนแปลงตนเอง

การมีภาพลักษณ์ของตนเองที่ไม่ดีเป็นผลมาจากความล้มเหลว ทั้งที่เป็นจริงและที่เกิดจากการรับรู้ การเห็นคุณค่าในตนเองอย่างเหมาะสมเกิดจากความสำเร็จ ความสำเร็จมิเกิดได้ทันทีทันใดเสมอไป เราอาจจะมีความสำเร็จเล็กๆน้อยๆสะสมไว้ จนวันหนึ่งเรารู้สึกว่าเราเป็นผู้ชนะในการเรียน ในการทำงานหรือในชีวิต

ขั้นที่ 5 เรียนรู้วิธีการเปลี่ยนแปลงตนเอง

การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญก็คือ การสร้างความรู้สึกที่ดี มองตนเองในด้านดี รับผิดชอบชีวิตของตน วิธีการที่จะช่วยเปลี่ยนแปลงชีวิตด้วยตนเองมีดังนี้

1. ประเมินและยอมรับตนเอง ด้วยการสำรวจตนเองอย่างพิถีพิถันเพราะหามีจุดอ่อนจุดแข็งอย่างไรบ้าง ชื่นชมและเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ดีไม่สนใจสิ่งที่ไม่ชอบ และต้องจำไว้เสมอว่าไม่มีใครที่สมบูรณ์แบบ

2. ตรวจสอบความเชื่อของตนเอง ดูว่าเรามีค่านิยมที่ชัดเจนหรือไม่ สิ่งที่เราควรจะทำก็คือต้องทำให้ฐานแห่งความเชื่อให้มั่นคง

3. กล้าเสี่ยงอย่างสมควร ให้คิดหาทางเลือกหลายๆทางด้วยความรอบคอบเพื่อให้เกิดการเสี่ยงน้อยที่สุด แต่ต้องไม่กลัวที่จะทำสิ่งใหม่ๆเพราะมีโอกาสสำเร็จอยู่แล้ว

4. เรียนรู้จากความล้มเหลว ความผิดมิใช่สิ่งถาวร เรียนรู้จากความล้มเหลวแล้วหันกลับไปทำสิ่งท้าทายใหม่ๆ

5. อยู่เพื่ออนาคต เราไม่ควรอยู่กับอดีตที่ล้มเหลว ควรพิจารณาว่าเราได้ทำอะไรมาแล้ว และจะทำอะไรต่อไป

6. เลือกอิทธิพลทางบวก ไม่ควรเสียเวลาไปกับคนที่พูดจาดูถูกดูแคลน และคอยกดท้านไว้ ควรหาความช่วยเหลือจากนักวิชาการอาชีพ หาหนังสือมาอ่านเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีและเลือกเข้ากลุ่มที่จะช่วยให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง

7. เรียกร้องความนับถือ ถ้าท่านไม่ชอบวิธีการที่คนอื่นกระทำต่อท่านบอกให้เขารู้ว่าท่านคาดหวังที่จะได้รับความเกรงใจ และมีมารยาทจากเขาเช่นเดียวกับที่เรารู้ได้แสดงต่อเขา แต่ความนับถือมิใช่สิ่งที่จะให้โดยไม่มีขอบเขต

บรัดชอร์ (ชไมพร เจริญศรีบุรี. 2546: 10-11; อ้างอิงจาก Bradshaw. 1981: 5-6)

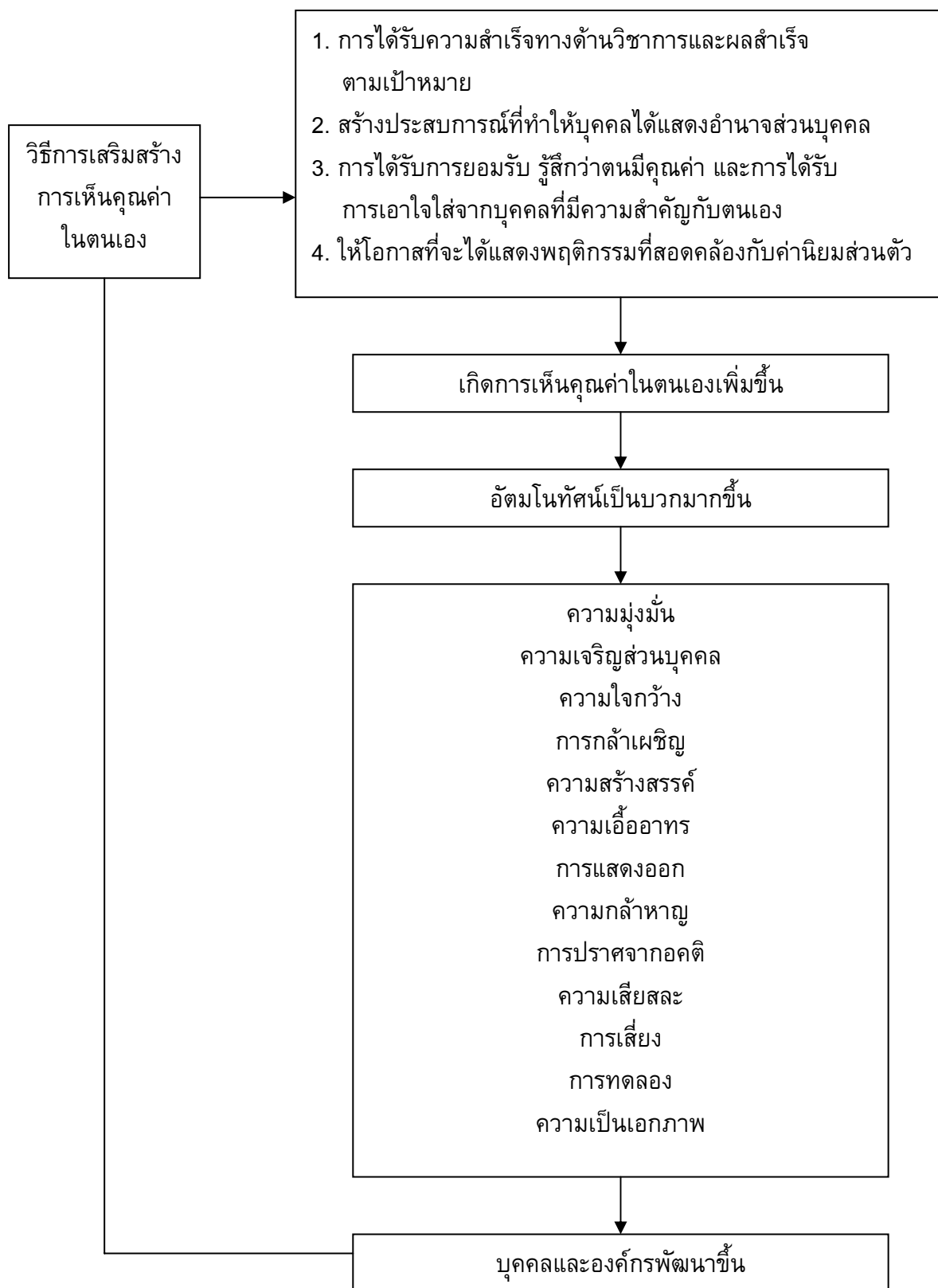
กล่าวว่า กระบวนการที่พัฒนาบุคคลให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มมากขึ้นนั้น ควรศึกษาค้นหาวิธีที่ทำให้บุคคลนั้นๆได้รับประสบการณ์ในด้านใดด้านหนึ่งหรือมากกว่าใน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ให้ได้รับประสบการณ์ที่เป็นผลสำเร็จ เช่น ทางด้านวิชาการและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์หรือความคาดหวัง
2. ให้ได้รับประสบการณ์ที่ทำให้บุคคลได้แสดงอำนาจส่วนบุคคล การมีอิทธิพลอยู่เหนือเหตุการณ์และบุคคลมีความสำคัญต่อเขา
3. ให้ได้ประสบการณ์ที่ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนได้รับการยอมรับว่ามีคุณค่า และได้รับการเอาใจใส่จากบุคคลที่มีความสำคัญและมีความสำคัญต่อเขา
4. ให้ได้มีโอกาสที่จะพัฒนาหรือแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับค่านิยมในตัวเอง โดยหมายรวมถึงความเชื่อต่างๆในด้านศาสนา จริยธรรม

เมื่อบุคคลได้รับประสบการณ์ดังกล่าวข้างต้นไม่ว่าด้านใด หรือเป็นเพียงด้านเดียว หรือหลายด้านก็ตามจะส่งผลให้บุคคลนั้นเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น และจะทำให้คุณลักษณะในด้านต่างๆของบุคคลเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองขึ้นตัวบุคคลนั้นๆ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปแนวทางพัฒนาและสร้างเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองแบ่งออกเป็น 4 ขั้น คือ

1. ชี้ให้เห็นความสำคัญของตนเองว่า ตนเองมีความสามารถ มีความสำคัญ และเชื่อมั่นในตนเอง คิดว่าตนเองมีศักยภาพที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้
2. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ลดความคาดหวังจากสิ่งที่ปรารถนาหรือสิ่งที่ต้องการ พร้อมทั้งจะยอมรับความผิดหวัง ความผิดพลาดอันอาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต
3. ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เคารพตนเอง เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เปิดโอกาสให้ตนเองได้รับประสบการณ์แปลกใหม่
4. เรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวที่ได้รับ รู้จักเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส มองโลกในด้านบวก และพร้อมที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ภาพประกอบ 2 กระบวนการในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของ บรัดชอร์
(ไซมัวร์ เจริญศรี. 2546: 11; อ้างอิงจาก Bradshaw. 1981: 11)

1.4 การวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

คูเปอร์สมิธ (ชินทิพย์ อารีสมาน. 2545: 58-59; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1984: 5-6) ได้สร้างแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง (Coopersmith Self Esteem Inventory) โดยใช้รูปแบบของการรายงานตนเอง เขาได้สร้างแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง 3 ฉบับ คือ ฉบับนักเรียน (School Form) ฉบับสั้น (School Short Form) และฉบับผู้ใหญ่ (Adult Form) แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับนักเรียนเหมาะสำหรับเด็กอายุ 8-15 ปี ลักษณะของแบบวัดเป็นข้อความที่รายงานตนเอง 50 ข้อ แบ่งออกเป็นหมวดต่างๆ คือ ตนโดยตรง ตนในสังคม พ่อแม่และทางบ้าน โรงเรียนและการศึกษา และหมวดการตอบไม่ตรงกับความเป็นจริง ต่อมา คูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1984: 5-6) ได้นำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับนักเรียนมาดัดแปลงให้สั้นลงมีคำถามย่อยทั้งหมด 25 ข้อ มีการศึกษาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับนักเรียน กับแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับสั้นได้ค่า .86 ต่อมา ดัดแปลงภาษา และสถานการณ์ในข้อคำถามของแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับสั้นเป็นแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองผู้ใหญ่ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไปกับนักเรียนไฮสคูล และนักศึกษามหาวิทยาลัยจำนวน 647 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดทำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับสั้น และแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับผู้ใหญ่ แล้วหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดทั้ง 2 ฉบับได้ค่าสหสัมพันธ์สูงถึง .80 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิธทั้ง 3 ฉบับวัดได้ในสิ่งเดียวกัน

สำหรับในประเทศไทยได้มีผู้นำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับนักเรียน มาใช้ในการวิจัยอย่างแพร่หลาย ชไมพร เจริญศรี (2546: บทคัดย่อ) กล่าวถึงแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่งานวิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลมากที่สุดคือแบบวัดของ คูเปอร์สมิธ (Coopersmith) ร้อยละ 50.75 รองลงมาคือแบบวัดของ โรเซนเบิร์ก (Rosenberg) ร้อยละ 34.33 แบบวัดของนิพนธ์ แจ้งเอี่ยม ร้อยละ 8.96 และแบบวัดของ นภาพร พุ่มพฤษ ร้อยละ 5.97 ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดขึ้นตามแนวคิดของคูเปอร์สมิธ (Coopersmith. 1990) โดยเป็นแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนอายุ 8-15 ปี (The Coopersmith Self-Esteem Inventory School Form) ลักษณะของแบบวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อความทางบวกและข้อความทางลบ จำนวน 40 ข้อ แบ่งออกเป็นด้านต่างๆ คือ การยอมรับนับถือตนเอง การได้รับการยอมรับจากเพื่อน การได้รับการยอมรับจากครอบครัว การได้รับการยอมรับจากโรงเรียน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

2.1.1 ความหมายของวินัยในตนเอง

อิงลิช และอิงลิช (English; & English. 1958: 487) ให้ความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง การควบคุมหรือบังคับตนเอง โดยอาศัยแรงจูงใจที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่สร้างขึ้นสำหรับตนเอง หรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามความตั้งใจ

กูต (Good. 1959: 176) กล่าวว่าวินัย เป็นการบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ใช่ว่าอำนาจภายนอก หากหมายถึงบังคับโดยอำนาจภายในอันเกิดจากการเรียนรู้ หรือการยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลสามารถควบคุม และบังคับพฤติกรรมของตนเองได้

วินเซนต์ (Vincent. 1961: 42-43) กล่าวว่าวินัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลไม่กระทำการใดๆอันเป็นให้เกิดความยุ่งยากแก่ตนในอนาคต หรือการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว และสิทธิของผู้อื่น และรวมทั้งหมายถึงการที่บุคคลนั้นกระทำการที่ตนไม่อยากจะกระทำ แต่การกระทำนั้นช่วยให้ความต้องการและสิทธิของบุคคลอื่นได้รับการตอบสนอง หรือการกระทำการอันเป็นผลให้ผู้นั้นประสบความสำเร็จในอนาคต

พนัส หันนาคินท์ (2529: 248) ให้ความหมายว่าวินัย หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบข้อบังคับต่างๆด้วยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ

วิภาวัน มุลสถาน (2523: 9) สรุปความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคลด้วยอำนาจภายในของบุคคลนั้นๆ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมของตนเป็นไปตามที่มุ่งหวังและตามกฎหมายของสังคม แม้จะมีสิ่งเร้าภายนอก เช่น บุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเอง เช่น อุปสรรคหรือความปรารถนาก็ตาม ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือตามอารมณ์ของตนที่มุ่งหวัง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524: 2-3) ให้ความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะให้รางวัลของตนเองเมื่อตนทำดี และลงโทษตนเองเมื่อตนทำชั่ว ซึ่งหมายถึงความสามารถในการควบคุมตนเอง หรือความสามารถที่จะยับยั้งเป็นตัวของตัวเอง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (อัญชลี จ้อยนุแสง. 2546: 21) สรุปความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการบังคับหรือควบคุมตนเองให้ประพฤติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามเพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนเอง และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

มงคลสิน เตชะนิยม (2538: 16) ให้ความหมายของวินัยในตนเอง หมายถึง กฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับที่กำหนดขึ้น ให้ยึดถือและปฏิบัติและงดเว้น เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและให้สมาชิกในสังคมนั้นอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540: 7) ได้สรุปความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง การรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองโดยไม่ขัดต่อกฎ ระเบียบ ข้อบังคับเพื่อให้การดำรงชีพอยู่ในสังคมเป็นไปอย่างสงบสุข

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541: 7) ให้ความหมายของวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ซึ่งต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญแก่ตนและผู้อื่น ได้แก่ การตรงต่อเวลา การรักษาคำพูด มีเหตุผล และมีความซื่อสัตย์

ศิริพันธ์ วรรณกิจ (2545: 56) สรุปความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลในด้านการรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคม และไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคม

2.2.2 ความสำคัญของวินัยในตนเอง

นวลศิริ เปาโรหิตย์ และคณะ (2520: 255-257) ได้อธิบายว่า จุดมุ่งหมายของการมีวินัยนั้นมิใช่ควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนให้เป็นไปในแนวทางที่ผู้ใหญ่ต้องการ แต่จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของวินัยคือ เพื่อให้เด็กเกิดความต้องการที่จะกระทำการที่ดีเป็นประโยชน์แก่สังคมด้วยตนเอง มิใช่สิ่งที่อยู่แวดล้อมหรือการบังคับบัญชา วินัยที่ดีเกิดขึ้นจากแรงผลักดันภายในมากกว่าแรงบังคับจากภายนอกคือความมีวินัยในตนเอง

สนั่น สุมิตร (ถวิล จันทรสว่าง. 2545: 19; อ้างอิงจาก สนั่น สุมิตร. 2520: 20-21) กล่าวว่า การฝึกทางวินัยโดยมีจุดประสงค์ให้มีนิสัยประจำใจดี คือ ให้ความเคารพ มีมารยาท และความประพฤติอันดีงาม มีความเห็นอกเห็นใจ มีความร่วมมือซึ่งกันและกัน ซึ่งถ้าตติยนิสัยประจำใจให้ได้ความมั่นคงปลอดภัยและความรุ่งเรืองของชาติจะมีได้อย่างไม่มีปัญหา ทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อไป นอกจากนี้ยังกล่าวถึงคุณค่าของความมีวินัยในตนเอง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. วินัยทำให้ผู้รักษาเป็นคนดีเป็นเครื่องป้องกันความเสื่อมเสีย
2. วินัยเป็นเครื่องวัดความดีงามของคน ใครจะเป็นคนดีหรือคนเลว ดีมาก ดีน้อย ไม่มีอะไรเป็นเครื่องวัดได้แม่นยำเท่ากับการสังเกตวินัยของคนนั้นว่าเคร่งครัดในวินัยของตนเพียงใด
3. วินัยเป็นเครื่องแสดงความแตกต่างระหว่างบุคคล

อัญชลี จ้อยนุแสง (2546: 26; อ้างอิงจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524: 5-6) ได้กล่าวถึง “วินัยแห่งตน” มีความสำคัญต่อการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคล และอาจสำคัญมากกว่าลักษณะทางความรู้ดีและสามารถกระทำดีกระทำชั่วด้วย ฉะนั้นการให้ความสนใจเกี่ยวกับการกำเนิดและการเจริญเติบโตของจิต ลักษณะของการมีวินัยแห่งตนจึงเป็นสิ่งจำเป็นในเรื่องนี้นักจิตวิทยาพัฒนาการมีความเห็นว่า ความมีวินัยแห่งตนหรือความสามารถควบคุมตนเองอย่างถูกต้อง เป็นหลักชัยของการพัฒนาทางจิตของบุคคล นั่นคือความมีวินัยแห่งตนจึงสามารถ

จะใช้เป็นเครื่องมือวัดระดับพัฒนาการทางจิตของบุคคลได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ประวิณ ญ นคร (2523: 217) เห็นว่า วินัยเป็นเครื่องช่วยสร้างความคิดดี ความเจริญและความสำเร็จ ให้แก่ตนเอง และจะส่งผลไปถึงหมู่คณะและประเทศชาติเป็นส่วนรวม และสอดคล้องกับ พันธ์ หนา คินท์ (2529: 293) ที่กล่าวว่า วินัยเป็นสิ่งช่วยปลูกฝังหรือพัฒนาการรู้จักควบคุมตนเอง ที่ละน้อยๆ การเน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการรู้จักปกครองตนเองเป็นสิ่งที่ต้องเอาใจใส่ ปลูกฝัง หรือพัฒนาอยู่เสมอจนเป็นนิสัยติดตัวไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเองเป็นตัวกำหนดทิศทางให้บุคคลได้ ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ไม่ขัดกับกฎหมาย เพื่อความสะดวกเรียบร้อยและเป็นประโยชน์กับสังคม ส่วนรวม เน้นความสามารถในทางปฏิบัติ โดยที่มิได้เกิดจากสภาพแวดล้อมบีบบังคับหากแต่เกิดจาก แรงผลักดันภายในตนเอง

2.2.3. ลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง

บาร์ช (Baruch. 1949: 4-5) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความรับผิดชอบ
3. ปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม

กรุณา กิจชัยน (2517: 21) ได้สรุปเกี่ยวกับความมีวินัยแห่งตนไว้ว่า บุคคลที่มีวินัย ส่วนตนจะมีคุณลักษณะ และพฤติกรรมดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. เชื้อมั่นในตนเอง
3. มีความรู้สึกรับผิดชอบ
4. ไม่กังวลใจ
5. มีความตั้งใจจริง ใจค่อมั่นคง
6. ความเป็นผู้นำ
7. มีความซื่อสัตย์ จริงใจ มีเหตุผล
8. กล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำ
9. มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และไม่เกรงใจโดยปราศจากเหตุผล
10. มีความอดทน

วิวัฒน์ มูลสถาน (2523: 33) ได้สรุปว่า บุคคลที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะ ดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ
2. เชื้อมั่นในตนเอง
3. มีความรู้สึกรับผิดชอบ
4. ไม่กังวลใจ
5. มีความตั้งใจจริง

6. มีลักษณะความเป็นผู้นำ
7. มีความซื่อสัตย์ จริงใจ
8. มีเหตุผล
9. กล้าคิด กล้าทำ กล้าพูด
10. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
11. มีความอดทน
12. มีความเชื่ออำนาจภายในตน
13. มีลักษณะมุ่งอนาคต

สุภาพร จันทรศิริโยธิน (2526: 6-7) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
2. มีความตั้งใจที่จะทำงาน และติดตามผลงานที่ได้กระทำแล้ว
3. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
4. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
5. มีลักษณะมุ่งอนาคต
6. ความเป็นผู้นำ
7. มีความตรงต่อเวลา
8. มีความเชื่อมั่นในตนเอง เชื่อภายในอำนาจของตน
9. มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร
10. รู้จักเสียสละ และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
11. ยอมรับการกระทำของตน

ชิตกมล สังข์ทอง (2535: 45) ได้สรุปลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง ไว้ดังนี้

1. มีความสามารถควบคุมอารมณ์
2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
3. มีความตั้งใจ
4. ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม
5. สามารถชะลอการได้รับความพึงพอใจ

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540: 32) ได้กล่าวถึงบุคคลที่มีวินัยในตนเอง มีลักษณะดังนี้

1. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม
2. เชื่อมั่นในตนเอง
3. ยอมรับผิด
4. ตั้งใจจริง
5. เป็นผู้นำ
6. อดทน

ศิริพันธ์ วรรัตนกิจ (2545: 59) ได้สรุปลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
2. มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนได้
3. มีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ
4. มีความอดทน ต่อสู้กับอุปสรรค
5. มีความเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจ
6. มีลักษณะของความเป็นผู้นำ
7. มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น
8. เคารพในสิทธิของผู้อื่น
9. เคารพในกฎเกณฑ์ของสังคม

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาลักษณะผู้ที่มีวินัยในตนเอง 4 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ
2. ความเชื่อมั่นในตนเอง
3. ความอดทน
4. ความซื่อสัตย์

2.2.4 การวัดวินัยในตนเอง

แบบวัดวินัยในตนเอง ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามความมีวินัยในตนเองของ ฅัญฐ์พร สตาภรณ์ (2540: 45-46) แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม เชื่อมั่นในตนเอง ยอมรับผิด ตั้งใจจริง เป็นผู้นำ อดทน ซึ่งแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ หาค่าอำนาจจำแนก(t) ของแบบสอบถามมีค่าอยู่ระหว่าง 2.67-8.74 และปรับปรุงพัฒนาแบบสอบถามความมีวินัยในตนเองของ สถิตาพร คำสวด (2546: 181) ซึ่งแบ่งความมีวินัยในตนเองออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความอดทน และด้านความซื่อสัตย์ โดยแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ ค่าอำนาจจำแนก(t) ของแบบสอบถามมีค่าอยู่ระหว่าง 1.87-6.85 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.95

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวล

2.3.1 ความหมายความวิตกกังวล

ลักแมน และโซเรนสัน (Luckman; & Sorenson. 1974: 110) กล่าวว่า ความวิตกกังวลเป็นภาวะหนึ่งของมนุษย์ซึ่งมักประสบอยู่เสมอ แม้ว่าจะเป็นอารมณ์ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจแต่ความวิตกกังวลก็จัดเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นของชีวิต ความวิตกกังวลจะก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษนั้นขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรง ความเหมาะสมของสถานการณ์และเวลา

ไรคอฟฟ์ (ละออ ชูดวง. 2546: 9; อ้างอิงจาก Rycroff. 1978: 12) กล่าวว่า ความวิตกกังวลเป็นความรู้สึกเตรียมพร้อมเมื่อเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นและความเปลี่ยนแปลงต่างๆที่ไม่คุ้นเคย ภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นเมื่อบุคคลตระหนักว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่เป็นอันตรายต่อตนเอง และยังไม่สามารถกำจัดสิ่งนั้นได้ เนื่องจากยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงๆหากสิ่งนั้นเกิดขึ้นแล้วหรือบุคคลรับรู้อย่างชัดเจนแล้ว ความวิตกกังวลก็จะหมดไปเพราะไม่ต้องเตรียมพร้อมที่จะเผชิญปัญหาแล้ว เหลืออยู่แต่การลงมือปฏิบัติจริงและภาวะอารมณ์ชนิดอื่นจะเข้ามาแทนที่ความกังวล ไรคอฟฟ์ ยังเชื่อว่าเมื่อความวิตกกังวลเกิดกับสิ่งที่บุคคลไม่รู้จกยอมแสดงว่า ประสบการณ์ใหม่ทั้งหลายสามารถก่อให้เกิดความวิตกกังวลได้ทั้งสิ้นไม่ว่าประสบการณ์นั้นจะน่าพึงพอใจหรือไม่ก็ตาม

ซุง และคาวีนา (Zung; & Cavenar. 1980: 348-357) ได้ให้ความหมายของความวิตกกังวลไว้ว่า ความวิตกกังวลเป็นความรู้สึกตึงเครียด หวาดหวั่น ตื่นตระหนก ไม่สบายใจต่อสภาพการณ์ที่เผชิญอยู่และมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และด้านสรีรวิทยาที่เกิดขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความรู้สึกหงุดหงิด กระวนกระวาย หวาดกลัวโดยไม่มีเหตุผล เป็นต้น ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาที่เกิดขึ้น ได้แก่ ตัวสั่น ใจสั่น ปวดศีรษะ ปัสสาวะบ่อย เป็นต้น

โสภา ชูพิกุลชัย (2529: 139-140) ได้กล่าวถึง ความวิตกกังวลเอาไว้ว่า ความวิตกกังวลเป็นสภาวะทางอารมณ์ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความกลัว (Fear) นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายของความวิตกกังวลว่า

1. เป็นสภาวะของความกลัว ความรู้สึกอัดอัดไม่สบาย ความวิตกกังวลนี้ถือว่าเป็นชนิดหนึ่งของความกลัว นั่นคือความวิตกกังวลคือความกลัวในสิ่งซึ่งไม่มีตัวตน
2. เป็นสภาวะของความรู้สึกที่ไม่ปลอดภัย จึงทำให้ต่างกับคำว่ากลัว
3. เป็นสภาวะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เราสร้างขึ้นเองเป็นต้นว่า ความรู้สึกรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งความวิตกกังวลในกรณีนี้จะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของเราเองในการกระทำในสิ่งที่ผิด

สภาวะความวิตกกังวลนี้เป็นสภาวะเช่นเดียวกับสภาวะความกลัวคืออยู่ในประเภทที่มนุษย์ไม่ปรารถนาและพยายามหลีกเลี่ยงให้พ้น

ชมพูนุท พงษ์ศิริ (2535: 12) สรุปว่า ความวิตกกังวล หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการต้องการถูกขัดขวางไม่สามารถไปถึงจุดหมายที่ต้องการได้ อาจมีสาเหตุที่แท้จริงหรือไม่มีสาเหตุแน่ชัดก็ได้ จะทำให้บุคคลไม่มีความสุข อาจมีความกลัวร่วมอยู่ด้วย

บุญศิริ สุวรรณเพ็ชร (2538: 1) กล่าวว่า Anxiety คือความกระวนกระวายใจ ความกังวลใจ ความรู้สึกไม่สบายใจเกิดจากการเก็บกดหรือความขัดแย้ง มีอาการกลัวและหวั่นไหว ถ้าอาการกลัวและหวั่นไหวคลุมเครือ และสับสน ไม่รู้ว่าเกิดจากความกลัวอะไรกันแน่ หรือมีอาการรุนแรงถือว่าเป็นอาการของโรคประสาทหรือบ้า

ชีวิต เจริญพงษ์ (2544: 5) ได้ให้ความหมายความวิตกกังวลว่า เป็นความรู้สึกไม่สบายใจ กระวนกระวาย กลัว และเกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ โดยมีสาเหตุมาจากการหวั่นกลัวต่อเหตุการณ์ข้างหน้า มีอาการแสดงทั้งแบบพฤติกรรมซ่อนเร้นและเห็นได้ชัด เช่น อึดอัด กังวลใจ หงุดหงิด โมโหง่าย เป็นต้น

ละออ ชูดวง (2546: 10) สรุปความวิตกกังวลว่า หมายถึง สภาพอารมณ์ที่เป็นผลมาจากจิตใจที่ถูกรบกวนด้วยสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าต่อสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นของบุคคล ทำให้เกิดความตึงเครียด กระวนกระวายใจ ไม่สบายใจ ขาดความมั่นใจ ความคับข้องใจ ซึ่งแสดงออกทั้งร่างกายและจิตใจ

อนันต์ชนก วิจิตรนิเทศ (2546: 12) สรุปความหมายความวิตกกังวล หมายถึง เป็นสภาพทางอารมณ์ที่ไม่มีความสุข ตึงเครียด ขาดความมั่นใจ เกิดความรู้สึกกลัวเมื่อถูกทำให้ความรู้สึกหรืออยู่ในอารมณ์ดังกล่าวก็จะแสดงพฤติกรรมต่างๆออกมา เช่น รู้สึกเคร่งเครียด หงุดหงิด โมโหง่าย ฟุ้งซ่าน

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ความวิตกกังวล หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ของบุคคลที่ผิดปกติ ไม่สบายใจ อึดอัดใจ เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นหรือตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่บีบบังคับ โดยบุคคลจะแสดงพฤติกรรมต่างๆออกมาแตกต่างกัน

2.3.2 ประเภทความวิตกกังวล

เลวิท (นิดา กิตติพงษ์นุรักษ์. 2546: 20; อ้างอิงจาก Levitt. 1967: 13-15)

แบ่งความวิตกกังวลออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ความวิตกกังวลตามสถานการณ์ ความวิตกกังวลนี้มีชื่อเรียกในภาษาอังกฤษหลายชื่อคือ “State Anxiety”, “Situational Anxiety” และ “Acute Anxiety” และมีความคล้ายๆกัน คือ เป็นความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นกับบุคคลในบางสถานการณ์เท่านั้น ความเข้มของความวิตกกังวลขึ้นอยู่กับความเข้มของสิ่งเร้า ความวิตกกังวลประเภทนี้มีความเข้มสูง แต่จะเกิดขึ้นและคงอยู่ในช่วงเวลาอันสั้น

2. ความวิตกกังวลอันเป็นลักษณะคงที่ในตัวบุคคล มีชื่อเรียกหลายชื่อคือ “Trait Anxiety”, “Anxiety Predisposition” หรือ “Chronic Predisposition” ความวิตกกังวลประเภทนี้มักเกิดขึ้นกับบุคคลในสถานการณ์ทั่วไปทุกสถานการณ์จะมีความเข้มในระดับต่ำ แต่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะเวลานานจนเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคล และถือว่าเป็นลักษณะหนึ่งของบุคลิกภาพ (Personality Trait) บุคคลที่มีความวิตกกังวลประเภทนี้ มักเกิดความวิตกกังวลในสถานการณ์ต่างๆไปทุกสถานการณ์ และโดยทั่วไปทุกคนมีความวิตกกังวลประเภทนี้โดยไม่รู้ตัว

สปีลเบิร์กเกอร์ (อนันต์ชนก วิจิตรนิเทศ. 2546: 14-15; อ้างอิงจาก Spielberger. 1972: 487-489) ได้แบ่งความวิตกกังวลเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ความวิตกกังวลเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคล (Trait Anxiety หรือ A-Trait) เป็นความวิตกกังวลที่มีอยู่ในตัวของแต่ละบุคคลเป็นลักษณะประจำตัวและมีลักษณะค่อนข้างคงที่ ความวิตกกังวลเป็นลักษณะประจำตัวนี้จะไม่ปรากฏออกมาเป็นพฤติกรรมโดยตรง แต่จะเป็นตัวเสริมของความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ (State Anxiety) คือ เมื่อมีสิ่งเร้าเข้ามากระตุ้นให้เกิดความไม่พอใจหรือทำให้เกิดอันตราย บุคคลที่มีความวิตกกังวลเป็นลักษณะประจำตัวสูงจะมีแนวโน้มในการรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่ทำให้ไม่พอใจหรือทำให้เกิดอันตรายได้เร็วกว่าบุคคลที่มีความวิตกกังวลที่เป็นลักษณะประจำตัวต่ำ นอกจากนี้ความวิตกกังวลเป็นลักษณะประจำตัวที่มีผลต่อความรุนแรงของการเกิดความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ ซึ่งความวิตกกังวลประเภทนี้จะเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัวถือเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพ

2. ความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ (State Anxiety หรือ Situational Anxiety หรือ Acute Anxiety หรือ A-State) เป็นความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นเมื่อมีสถานการณ์เฉพาะอย่าง โดยจะเกิดขึ้นทันทีทันใดเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นให้เกิดความไม่พอใจหรือไม่พอใจ หรือทำให้เกิดอันตรายต่อบุคคล มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นในช่วงเวลาที่ถูกกระตุ้นส่งผลให้บุคคลเกิดความตึงเครียด กระวนกระวาย มีการตื่นตัวของระบบประสาทอัตโนมัติซึ่งความรุนแรงที่แสดงออกต่อสภาวะดังกล่าวจะแตกต่างกันไปตามบุคคลแต่ละบุคคล

ไมซ์เนอร์ (ละออ ชูดวง. 2546: 11-12; อ้างอิงจาก Meissner. 1980: 690) ได้อธิบายความวิตกกังวลออกมาในความหมายของความกลัวและจำแนกความวิตกกังวลออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ความวิตกกังวลตามความเป็นจริง (Reality Anxiety) คือ ความกลัวต่ออันตรายที่แท้จริงในโลกภายนอก

2. ความวิตกกังวลในโรคประสาท (Neurotic Anxiety) คือ ความกลัวว่าสิ่งที่ทำไปตามสัญญาสัญญานั้นจะได้รับการลงโทษ ความวิตกกังวลแบบนี้มีรากฐานมาจากความเป็นจริงทั้งนี้เพราะเคยถูกพ่อแม่หรือผู้มีอำนาจลงโทษ การกระทำซึ่งเล็กๆทำไปตามแรงกระตุ้น

3. ความวิตกกังวลที่เกี่ยวกับหลักศีลธรรม (Moral Anxiety) คือ ความกลัวต่อความรู้สึกรับผิดชอบ คือกลัวว่าความคิดหรือการกระทำบางอย่างจะขัดต่อหลักศีลธรรมที่บุคคลได้รับการอบรมสั่งสอนมาแต่วัยเด็ก ความวิตกกังวลแบบนี้มีรากฐานมาจากความเป็นจริงด้วยเหมือนกันทั้งนี้เพราะบุคคลเคยถูกลงโทษ เนื่องจากฝ่าฝืนหลักศีลธรรมจึงกลัวว่าจะถูกลงโทษอีก

สวีนีย์ ตันติพัฒนานันท์ (2521: 130-131) จำแนกความวิตกกังวลของคนปกติและผู้ป่วยออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความวิตกกังวลแบบคนปกติ (Normal Anxiety) ได้แก่ ความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันเป็นแหล่งของพลังงานที่กระตุ้นให้บุคคลมีพลังในการต่อสู้เพื่อดำรงชีวิตเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลคิดวางแผนเพื่อหาทางเอาชนะอุปสรรคที่มาขัดขวาง ความวิตกกังวลประเภทนี้จะเกิดขึ้น

ได้สัดส่วนกับสิ่งที่กระตุ้นและจะเกิดขึ้นไม่นานเมื่อตัวกระตุ้นลดลง ความวิตกกังวลที่จะลดลงตามไปด้วยพบในขณะที่ยุคคลประสพภาวะคุกคามต่อสวัสดิภาพของตน เช่น ความเจ็บป่วย การสอบไล่

2. ความวิตกกังวลในโรคประสาท (Neurotic Anxiety) เป็นความวิตกกังวลที่ไม่ได้สัดส่วนกับตัวกระตุ้น นั่นคือสาเหตุของความวิตกกังวลเพียงเล็กน้อยทำให้บุคคลตื่นกลัวและตอบสนองต่อภาวะวิตกกังวลเกินขอบเขต

3. ความวิตกกังวลที่เป็นพยาธิสภาพหรือความวิตกกังวลเรื้อรัง (Pathologic Chronic Anxiety) เป็นภาวะที่ตึงเครียดตลอดเวลา สาเหตุของความวิตกกังวลแบบนี้มักเกี่ยวกับสิ่งที่เก็บกดเอาไว้ หรือขัดแย้งที่บุคคลยอมรับไม่ได้ มีผลทำให้พฤติกรรมแปลกๆเป็นพฤติกรรมชนิดโรคประสาท หรือโรคจิตทั้งหลาย

จากลักษณะข้างต้นดังกล่าวสรุปได้ว่าความวิตกกังวลแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความวิตกกังวลเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคล และความวิตกกังวลต่อสถานการณ์ ซึ่งความกลัวนี้จะมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับตัวบุคคลที่จะแสดงออกมาในแต่ละครั้ง

2.3.3 ระดับความวิตกกังวล

เนโร และบุชเชลล์ (บุษกร ผาสุขดี. 2544: 55; อ้างอิงจาก Narrow; & Buschle. 1987: 378) ได้แบ่งระดับของความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นกับบุคคลในด้านความรู้สึกและพฤติกรรมที่แสดงออกได้ 4 ระดับ ดังนี้

1. ความวิตกกังวลระดับเล็กน้อย (Mild Anxiety) เป็นความรู้สึกไม่สบายเล็กน้อย จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกตื่นเต้น บุคคลยังสามารถสังเกตความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทันทีและสามารถอธิบายความแตกต่างได้ ความรู้สึกไม่สบายใจในระดับนี้จะช่วยกระตุ้นให้บุคคลทำงานแก้ปัญหา ช่วยให้ตื่นตัวในการดูหนังสือมีสมาธิในการจดจำได้แม่นยำ เพิ่มความรู้และความตั้งใจ ช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่สร้างความวิตกกังวลได้ ความวิตกกังวลในระดับนี้เป็นการเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ ปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ในคนปกติเมื่อเกิดความวิตกกังวลเพียงเล็กน้อยจะสามารถปรับตัวกลับมาเป็นปกติได้

2. ความวิตกกังวลระดับปานกลาง (Moderate Anxiety) เป็นความวิตกกังวลเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ การรับรู้ของบุคคลเริ่มแคบลงมีแรงผลักดันมากขึ้น ตื่นตัวมากขึ้นว่องไวมากจนเกือบลุลูกลุกลน และเตรียมพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อให้สบายขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การปฏิเสธ การถอยหนี เป็นต้น

3. ความวิตกกังวลระดับรุนแรง (Severe Anxiety) ทำให้บุคคลมีความกระวนกระวายและการรับรู้แคบลงมาก บุคคลจะไม่สามารถเข้าใจความจริงที่เกิดขึ้นควบคุมตนเองไม่ได้ รู้สึกกลัวเพิ่มมากขึ้น มีอาการกระสับกระส่ายเห็นได้ชัดเจน อาจจะพูดมากและพูดเร็วขึ้น ไม่สามารถทำลายความรู้สึกไม่สบายใจได้

4. ความวิตกกังวลอย่างรุนแรงที่สุด (Panic Anxiety) เป็นภาวะที่บุคคลตื่นตัวสุดขีดควบคุมตนเองไม่ได้ การรับรู้เสีย ความตั้งใจลดลง ไม่รับความจริง จำไม่นาน ไม่สามารถตัดสินใจ

หรือควบคุมความรู้สึกและการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อได้ บุคคลจะไม่สามารถช่วยตัวเองพ้นจากภาวะที่ก่อให้เกิดความวิตกกังวลในใจได้ ถึงขนาดทำร้ายตนเองหรือผู้อื่นได้

องค์การอนามัยโลก (ละอ อ ชูดวง. 2546: 14-15) ได้กำหนดระดับความวิตกกังวลไว้โดยใช้เครื่องหมาย (+) เป็นตัวบอกระดับความวิตกกังวล 6 ระดับ คือ

1. ระดับที่ปราศจากความวิตกกังวล หรือน้อยจนไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมได้ (-1) ความวิตกกังวลระดับนี้ถือว่าไม่ปกติ พบได้ในคนที่ได้รับความตกใจทันทีทันใด (Psychological Shock) แล้วเงียบเฉยไป อาจเป็นไปในผู้ป่วยที่ได้รับยาหล่อมประสาทในขนาดมากผู้ที่อยู่ภาวะกึ่งหมดสติ (Semiconscious) หรือหมดสติ (Unconscious) ซึ่งไม่มีการรับรู้ความรู้สึกภายนอกต่างๆ

2. ระดับปกติ (0) พบได้ทั่วไป เป็นระดับที่เกิดความรู้สึกสบายได้พักผ่อนเกิดขึ้นเมื่อได้รับประสบการณ์ที่พอใจ มีความวิตกกังวลได้แต่ก็สามารถปรับตัวได้ในเวลาอันสมควร

3. ความวิตกกังวลในระดับเล็กน้อย (+1) ความวิตกกังวลในระดับนี้จะทำให้เกิดความรู้สึกตื่นเต้นมากขึ้น บุคคลสามารถสังเกตความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมได้สามารถมองเห็นความเกี่ยวพันระหว่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทันที และสามารถอธิบายความแตกต่างได้ ความรู้สึกไม่สบายจะถูกกระตุ้นให้ทำงาน แก้ปัญหาได้ บุคคลจะตื่นเต้นในการดูหนังสือมีสมาธิจดจำได้แม่นยำเพิ่มการรับรู้และความตั้งใจ ช่วยให้บุคคลมีความสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่สร้างความวิตกกังวลเตรียมพร้อมที่จะรับรู้และปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์ในคนปกติ เมื่อเกิดความวิตกกังวลในระดับนี้จะสามารถปรับกลับมาเป็นระดับปกติได้

4. ความวิตกกังวลในระดับกลาง (+2) เป็นการเกิดความวิตกกังวลขณะเผชิญสถานการณ์ที่ไม่สบายใจมากขึ้นทำให้บุคคลแต่ละบุคคลรับรู้แคบลง มีแรงผลักดันมากขึ้นมีการตื่นเต้นมากขึ้นว่องไวมากจนเกือบลุลูกลุลน อาจมีการปรับตัวแบบสู้หรือหนี

5. ความวิตกกังวลในระดับรุนแรง (+3) ความวิตกกังวลระดับนี้บุคคลจะมีความกระวนกระวาย การรับรู้จะแคบมาก ไม่สามารถเข้าใจความจริงที่เกิดขึ้น ควบคุมตัวเองไม่ได้ รู้สึกกลัวเพิ่มมากขึ้น มีความกระสับกระส่ายอย่างเห็นได้ชัด อาจจะพูดมากและเร็วขึ้นไม่สามารถทำลายความรู้สึกไม่สบายใจได้

6. ความวิตกกังวลในระดับกลัวสุดขีด (+4) เป็นความวิตกกังวลระดับรุนแรงตื่นกลัวสุดขีด เป็นภาวะที่ควบคุมตัวเองไม่ได้ การรับรู้เสียไป ความตั้งใจลดลง ไม่รับรู้ความจริง จำได้ไม่นานไม่สามารถตัดสินใจหรือควบคุมความรู้สึก และการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ บุคคลไม่สามารถช่วยตนเองให้พ้นภาวะที่ก่อให้เกิดความลึกลับใจได้จะมีอาการซึมเศร้าสุดขีด ระดับความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นในบุคคลแต่ละครั้งนั้นมีความรุนแรงไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งกระตุ้น ความหมายของเหตุการณ์ และบุคลิกภาพของบุคคลนั้นๆบุคคลที่หัวน้ไขว่ง่าย เหตุการณ์เพียงเล็กน้อยก็สามารถทำให้เกิดความวิตกกังวลในระดับที่รุนแรงได้ ระดับความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นจะมากหรือน้อยจึงไม่สามารถกำหนดให้แน่ชัดได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคคลและเหตุการณ์โดยทั่วไป

2.3.4 การวัดความวิตกกังวล

เอ็นเดอร์ และเอ็ดเวิร์ด (ละอ อ ชุตวง. 2546: 15-16; อ้างอิงจาก Endler; & Edward. 1982: 41) กล่าวถึงการวัดระดับความวิตกกังวลสามารถวัดได้ 4 วิธี ดังนี้

1. การวัดความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย โดยดูจากอาการที่แสดงออกทางระบบอัตโนมัติ เช่น การวัดอัตราการเต้นของหัวใจ อัตราการหายใจ ระดับความดันโลหิต การหลั่งของน้ำลาย การหลั่งฮอร์โมนจากต่อมหมวกไต การตึงของกล้ามเนื้อ ความเกร็งของผิวหนัง การตรวจคลื่นสมอง

2. การวัดโดยการตอบแบบสอบถามการรายงานตนเอง (Self-Report Questionnaire) เป็นการประเมินความวิตกกังวลซึ่งเป็นความรู้สึกที่ตนเองรับรู้ได้ โดยการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาประเมินความวิตกกังวลว่ามีขนาดใด

3. การวัดโดยใช้เทคนิคฉายภาพ (Projective Techniques) เช่น แบบวัดของรอร์ช (Rorschach)

4. การวัดโดยการสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออก โดยการสังเกตอาการที่บุคคลแสดงออก ซึ่งเป็นปฏิกิริยาสะท้อนจากอารมณ์ภายในจิตใจ เช่น อาการกระสับกระส่าย ลุกลุกกลน ถอนหายใจ พุดเร็ว หงุดหงิด ไม่มีสมาธิ นอนไม่หลับ ร้องไห้ เป็นต้น

การวัดความวิตกกังวล ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามของ สมัญญา เสี่ยงใส (2521: 19-23) สร้างแบบสอบถามออกเป็น 2 ภาค คือ ก. เป็นแบบสอบถามความวิตกกังวล ข. แบบสอบถามวิธีลดความวิตกกังวล ในที่นี้ผู้วิจัยเลือกใช้แบบสอบถามภาค ก. แบบสอบถามความวิตกกังวล ซึ่งสมัญญา เสี่ยงใส ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ ประสิทธิ์ พุ่มเพชร; ประสิทธิ์ บัวคลี; และมัลลิกา เจริญสุข ลักษณะของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านส่วนตัว ด้านการเรียนรู้ และอาชีพ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 2.25-11.16 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.93

2.4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

2.4.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ซิคเกอร์ (ชมนุช บุญสิทธิ์. 2541: 11; อ้างอิงจาก Chickering. 1969: 94) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นและการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ได้แก่ การสามารถยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้ และการมีใจกว้างส่วนการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ได้แก่ การไว้วางใจกัน การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน การให้และการรับ

วิจิตร อาวะกุล (2526: 10) กล่าวว่า สัมพันธภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ผูกพันเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มบุคคล บุคคลกับคณะบุคคลหรือสังคม

ชัยพร วิชชาวุธ (2530: 69) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างบุคคล มนุษย์อยู่เป็นสังคม การกระทำของมนุษย์แต่ละคนจึงสัมพันธ์กับการกระทำของคนอื่นๆ ในสังคม เกิดขึ้นทันทีเมื่อการกระทำของคนหนึ่งมีผลกระทบต่อผลกรรมที่มีอีกคนหนึ่งจะได้รับ

พิสิทธิ์ ปทุมบาล (2532: 16; อ้างอิงมาจาก Philip; & Merrian. 1966: 125) สัมพันธภาพระหว่างบุคคลหมายถึง ความสัมพันธ์หรือการเกี่ยวข้งกันของบุคคลรวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม อันจะนำมาซึ่งการพัฒนารูปแบบของการมีส่วนร่วมต่อความคาดหวังความสัมพันธ์ทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม

ชนนุช บุญสิทธิ์ (2541: 12) สรุปความหมายสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ว่า หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกของบุคคลอันจะนำมาซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่ ความเข้าใจอันดีต่อกัน ได้แก่ การรู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล เคารพในสิทธิของผู้อื่น รู้จักการให้และการยอมรับ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนเมื่อบุคคลอื่น ต้องการความช่วยเหลือ

อุไรวรรณ พันธุ์สุจริต (2546: 43) ได้สรุปความหมายของสัมพันธภาพกับเพื่อน คือ ความผูกพันเกี่ยวข้งกันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือบุคคลต่อกลุ่ม มีความรู้สึกที่ดี และแสดงออกต่อกันในทางที่ดีเป็นความเข้าใจซึ่งกันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนและเพื่อนที่ปฏิบัติต่อกัน โดยต้องเป็นไปทางที่เหมาะสมที่จะเกิดสัมพันธภาพ และพฤติกรรมที่ดี ได้แก่ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล การไว้วางใจกัน มีน้ำใจให้กัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.4.2 หลักการสร้างและพัฒนาสัมพันธภาพ

สุภาพรรณ โคตรจรัส (2527: 87; อ้างอิงจาก Coleman; & Hammer. 1974) ได้กล่าวถึงพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สัมพันธภาพใดก็ตามจะยั่งยืน ก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพนั้น สนองความต้องการของบุคคลทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะเป็นเพื่อความรัก การเป็นที่ยอมรับทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี เป็นต้น ถ้าไม่สนองความต้องการของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจไม่คงอยู่ได้ ดังนั้นการมีวัตถุประสงค์และความต้องการร่วมกัน จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2. การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตนเองของบุคคล

สัมพันธภาพที่ใกล้ชิดอาจแตกร้างลงได้ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งล่วงล้ำสิทธิและไม่ยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นตัวของตัวเอง คนที่เคยสนิทกันอาจเลิกคบกันได้การปฏิบัติต่อกันแบบประชาธิปไตยด้วยความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกันจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะต้องยอมรับและเห็นด้วยกับความคิดหรือความเชื่อของเรา

3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพ

สัมพันธภาพทางสังคมโดยทั่วไปมักมีโครงสร้างและลักษณะการติดต่อสื่อสารเฉพาะอย่างที่เป็นการตกลงสอดคล้องต้องกัน เช่น สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับเพื่อน บิดามารดากับบุตร เป็นต้น โครงสร้างและแผนการติดต่อสื่อสารจะขึ้นอยู่กับผู้อื่นที่อยู่ในสัมพันธภาพนั้นๆ เป็นรายๆ ไปเป็นส่วนใหญ่ โครงสร้างและแผนการติดต่อสื่อสารที่พัฒนาขึ้นอยู่ในขอบเขตที่สร้างความพึงพอใจให้ทั้งสองฝ่าย สัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความพอใจทั้งสองฝ่ายได้รับ

4. องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร

องค์ประกอบในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่

4.1 การมีภูมิหลังและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ผู้มีระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจเดียวกันมักมีภาษาสื่อสารความหมายระดับเดียวกัน

4.2 การเลือกรับรู้โดยให้ความสนใจเฉพาะข้อความบางตอน ทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมด ซึ่งทำให้เกิดการตีความผิดพลาดได้

4.3 อารมณ์และความรู้สึกในขณะที่มีการรับรู้ปัจจัยในสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์หรือบุคคลที่ก่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่น ความมั่นใจ ความกลัวหรือความโกรธ เป็นต้น อาจทำให้เกิดรับรู้และการตีความหมายที่ผิดพลาดได้

4.4 ความไม่ไวในการรับรู้ ส่วนใหญ่อารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในข้อความต่างๆ มีความหมายสำคัญยิ่งกว่าข้อความที่สื่อสารออกมา ความไม่สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ อาจทำให้รับรู้และตีความหมายพลาดได้

5. การรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อมอย่างกระจ่าง

5.1 การรับรู้ตนตามความเป็นจริงซึ่งจะนำมาสู่การยอมรับตนเอง

5.2 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงความเป็นจริงย่อมนำไปสู่การยอมรับในตัวจริงของผู้อื่น

5.3 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงความเป็นจริงซึ่งสัมพันธภาพจะยืดยาวได้ถ้านอง

ความต้องการ และก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย ดังนั้นจึงต้องพยายามจัดปัญหาในการติดต่อสื่อสารที่เกิดขึ้น

6. การห่วงใยในสวัสดิการของผู้อื่น

อาจแสดงออกโดยการพูดหรือการกระทำ อาจพูดปลอบใจ แสดงความห่วงใยหรือให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นประสบความยุ่งยากลำบากใจหรือแสดงความซาบซึ้ง แสดงความขอบคุณในคุณความดีที่ผู้อื่นได้แสดงต่อตนแสดงความชื่นชมในคุณความดีที่ผู้อื่นมี ย่อมเป็นการเสริมแรงคุณลักษณะเช่นนั้นและช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

7. การซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

การเป็นตัวของตัวเองจะซื่อสัตย์ต่อความคิดเห็น และความเชื่อมั่นของตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญบุคคลไม่ควรหลีกเลียงที่จะพูดความจริงเพียงเพราะไม่กล้าเผชิญความขัดแย้ง และ

ควรมีความเชื่อมั่นด้วยว่าผู้อื่นก็ยอมกล้าเผชิญความจริงและหาทางแก้ไขปัญหาได้ในทางสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงที่พูดต้องแสดงให้เห็นความเคารพในความเป็นตัวของตัวเองของผู้อื่น คำนึงถึงความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงความห่วงใยเป็นมิตรอย่างจริงใจด้วยความหวังดี จึงเป็นความจริงที่นุ่มนวลไม่ก้าวร้าว ถ้าเพื่อนถามว่าชอบทรงผมแบบใหม่ของเขาไหม ถ้าเราไม่ชอบเห็นว่ามันสวย การตอบดูว่าไม่คุ้นหน้า ทรงเก่าจะรับกับหน้ามากกว่าคงจะสร้างสรรค์กว่าการตอบว่าดูไม่ได้เลยหรือน่าเกลียด เป็นต้น

จรรยา ทองถาวร (2533: 104-105) กล่าวว่า ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลนั้น ควรได้ทดลองปฏิบัติจริง ๆ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล ควรยึดหลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคล ดังนี้

1. รู้จักตัวเอง ปรับปรุงตัวเองให้เป็นคนดี และศึกษาคนอื่นให้เข้าใจ
2. ยอมรับในธรรมชาติของบุคคลว่าบุคคลมีความแตกต่างกัน เราจึงยอมรับซึ่งกันและกัน สามารถให้อภัยกัน และพยายามเข้าใจกันให้ได้
3. ยึดถือปทัสถานทางสังคม อันประกอบด้วยวิถีประชา วินัยแห่งจรรยาหรือธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนระเบียบและคำสั่งทั้งปวง
4. ยอมรับในศักดิ์ศรีและให้เกียรติแก่บุคคลอื่น เพื่อให้บุคคลที่เราเกี่ยวข้องรู้สึกอบอุ่นใจ
5. พยายามใช้วิธีชนะใจคน เข้าใจบุคคล รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ทำให้เขาพอใจ
6. มีความจริงใจต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ความจริงใจก่อให้เกิดมิตรภาพ และความมั่นใจในการคบหาสมาคม

7. มีบุคลิกภาพและการแสดงออกที่ดี อันแสดงถึงความเป็นมิตรกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง
8. รู้จักกาลเทศะ ทำอะไรให้เหมาะสมกับเวลา สถานที่ และบุคคล
9. เมื่อสนทนากับบุคคลอื่น ควรรู้จักถามเพื่อให้เกิดความร่วมมือ เช่น ถามความคิดเห็นของเขา รับฟังความคิดเห็นของเขา กระตุ้นให้คิดและพูด
10. พูดแต่น้อยฟังให้มาก พยายามรู้จักเพื่อนด้วยการฟังเพื่อนพูดเป็นการให้ความสำคัญต่อเพื่อน

11. ทำทางในการพูด และมองหน้าคู่สนทนาด้วยความสนใจ
 12. ยิ้มเข้าไว้คิดว่าทุกคนเป็นเพื่อนของเราเพื่อเป็นการแสดงอัธยาศัยไมตรีอันดีต่อทุกคน
- กันยา สุวรรณแสง (2533: 61-65) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติตนกับเพื่อนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีควรปฏิบัติ ดังนี้

1. แสดงกริยายิ้มแย้มแจ่มใส เพราะรอยยิ้มเป็นการแสดงออกซึ่งความรักที่มีความหมายที่สุดแต่ลงทุนน้อยที่สุด
2. แสดงความสนใจกับบุคคลอื่น เช่น การทักทาย การไต่ถามทุกข์สุข
3. ตั้งใจฟังบุคคลอื่นพูด หากท่านกำลังทำงาน เมื่อมีบุคคลอื่นมาสนทนาด้วย ก็ควรจะเก็บงานที่ทำเอาไว้ชั่วคราวก่อน อย่างทำงานไปด้วยสนทนาไปด้วย เพราะเป็นกิจวัตรที่ไม่เหมาะสม อันแสดงถึงการไม่ให้ความสนใจกับบุคคลนั้น

4. แสดงกิริยารับฟังข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น
5. ทำตนให้เป็นคนมองโลกในแง่ดีอย่าจ้องจับผิดบุคคลอื่น จะทำให้เกิดความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน หากบุคคลอื่นทำอะไรก็มองในแง่ดีไว้ก่อน อย่างคอยจ้องแต่จะนินทา
6. แสดงความเกรงใจต่อบุคคลอื่น เนื่องจากความสนิทสนมเกินไปอาจทำให้เกิดความเกรงใจกัน
7. รู้จักรับอารมณ์ ในการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นนั้น อาจมีสิ่งทำให้เกิดไม่พอใจขึ้นได้ ดังนั้นหากเราเกิดอารมณ์ก็ควรระงับเอาไว้บ้าง เพราะการเป็นคนเจ้าอารมณ์ไม่ก่อให้เกิดอะไรดีขึ้นเลย นอกจากจะทำลายความสัมพันธ์ที่เคยมีมาก่อน
8. วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม ไม่แสดงกิริยาอาการโอ้อวด ยกตนข่มท่าน ไม่ว่าบุคคลใดก็ตามไม่มีใครชื่นชมคนที่ข่มให้เขาต่ำลง
9. รู้จักปฏิเสธคำขอร้องที่ไม่มีเหตุผลของผู้อื่น ด้วยการแสดงใบหน้า น้ำเสียงเรียบตรงชัดเจน มองสบสายตาเพื่อน เพื่อแสดงให้เห็นความจริงใจที่ต้องการให้เพื่อนทราบความรู้สึกที่แท้จริง
10. จดจำข้อมูลเล็กๆน้อยๆของเพื่อนไว้ แสดงความเอาใจใส่ ความสนใจเพื่อน แสดงความยินดีในวาระสำคัญ แสดงความห่วงใยเมื่อเพื่อนมีความทุกข์

แซสส์ (ชมนุช บุญสิทธิ์. 2541: 19-20; อ้างอิงจาก Sasse. 1975: 120-131)

กล่าวว่าในขณะที่สัมพันธภาพกำลังพัฒนานั้น สิ่งสำคัญที่จะช่วยเกิดพัฒนาสัมพันธภาพคือลักษณะของบุคคล ได้แก่

1. ความไว้วางใจ ความสามารถในการไว้วางใจผู้อื่น เป็นการแสดงถึงความเชื่อมั่นว่าจะไม่มีใครปฏิเสธ หรือทำให้เราเสียความรู้สึก ความไว้วางใจในที่นี้หมายถึง การที่เราคาดหวังว่าบุคคลจะให้การยอมรับและสนับสนุน ความไว้วางใจจะเริ่มระหว่างสองระยะแรกของวงล้อมสัมพันธภาพกล่าวคือ ขณะสร้างสายสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความไว้วางใจจะมีส่วนสำคัญและเป็นตัวบ่งชี้ว่า วงล้อมสัมพันธภาพจะเดินไปทางใด
2. ความรักหรือความชอบ ความต้องการความรักความพอใจจะเป็นสิ่งสำคัญของสัมพันธภาพ โดยเฉพาะจำนวนและปริมาณของความรักในสัมพันธภาพเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยพัฒนา แต่ไม่จำเป็นว่าสัมพันธภาพที่จะเกิดขึ้นต้องมีความรัก เช่น สัมพันธภาพในทางธุรกิจ
3. พลังหรืออำนาจ เป็นส่วนหนึ่งที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคล พลังหรืออำนาจจะเห็นได้ชัดในบางสัมพันธภาพ เช่น พ่อแม่มีอำนาจลงโทษลูก ตำรวจมีอำนาจยึดใบขับขี่ เป็นต้น พลังหรืออำนาจมิได้มีเพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งดังตัวอย่าง ลูกก็มีพลังหรืออำนาจที่จะแสดงออกได้หลายทาง เช่น ปัสสาวะรดที่นอน เป็นต้น พลังหรืออำนาจมักเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ อายุ การศึกษา การเงิน เพศ ทักษะหรือความสามารถ บุคลิกภาพ แต่พลังหรืออำนาจมักเป็นที่มาของความขัดแย้ง บุคคลบางคนมีความต้องการอำนาจและมีความสุขที่ได้ใช้อำนาจ แต่บางคนต้องการเพียงเล็กน้อย บุคคลที่ต่อสู้เพื่ออำนาจจะมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ไม่ยั่งยืน

จากหลักการสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนจะเห็นได้ว่า สัมพันธภาพที่ดีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลให้การยอมรับในตัวของคุณให้มีความไว้วางใจ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ความช่วยเหลือเมื่อเพื่อนต้องการ สัมพันธภาพที่ดีเปรียบเสมือนเกราะป้องกันตัวที่ดีเมื่อมีภัยมาใกล้ตัว และจากรากฐานสัมพันธภาพที่ดีนั้นจะส่งผลให้บุคคลอยู่ร่วมกับเพื่อนในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.4.3 ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ชไนเดอร์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2529: 12; อ้างอิงจาก Schneider. 1976)

ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล คือ

1. ความพอใจร่วมมือ (Mutuality) หมายถึง การที่บุคคลคบหาสมาคมกันนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้สึก ความพอใจของทั้งสองฝ่ายเป็นเบื้องต้น ต่างฝ่ายต่างพอใจที่จะคบหาสมาคม ถ้าต่างฝ่ายต่างก็ไม่พอใจที่จะรู้จักหรือคบหาสมาคมกันแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็จะไม่ยืดยาวต่อไป อาจเป็นการรู้จักกันอย่างผิวเผินเท่านั้น

2. การรู้จักและไว้วางใจกัน (Knowledge and Trust) เมื่อบุคคลพอใจที่จะคบหาสมาคมกันแล้ว ก็ต้องทำความรู้จักกัน ต้องศึกษารายละเอียดส่วนตัวของฝ่ายตรงข้ามหาโอกาสสนทนากันแล้ววิเคราะห์ดูว่าบุคคลนั้นๆ ทัศนะหรือรสนิยมแบบเดียวกับตนหรือไม่ การที่จะให้ผู้อื่นไว้วางใจตนเองนั้น บางคนอาจใช้วิธีเปิดเผยตัวเองแสดงความบริสุทธิ์ใจเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามรู้จักคุ้นเคยหรือไว้วางใจรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจสนิทสนมกันเป็นอย่างดี

3. ปทัณสถานส่วนบุคคล (Personal Norms) สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ได้แก่ ปทัณสถานส่วนตัวของแต่ละบุคคลยึดมั่นและแสดงออกอันมีผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น การแสดงกิริยามารยาท ความประพฤติส่วนตัว อุปนิสัยใจคอและบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เป็นต้น ถ้าบุคคลมีปทัณสถานส่วนบุคคลดีก็เป็นเสน่ห์ของบุคคลนั้นทำให้บุคคลนั้นเป็นที่รักใคร่และชื่นชอบของบุคคลอื่นอันจะเป็นปัจจัยในการสร้างสัมพันธภาพหรือมิตรภาพที่ดีต่อกันได้

4. การลงทุนส่วนตัว (Self Investment) เมื่อบุคคลเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นใดก็ตาม บุคคลอาจจะได้กำไร หรือขาดทุน กำไรในที่นี้หมายถึงความพอใจ ความสำเร็จ ความร่าเริงและความสุขใจ ส่วนขาดทุนหมายถึงความไม่สบายใจ ความทุกข์ใจ ความอับอาย และความกระวนกระวายใจ คำว่าต้นทุนหมายถึง ทรัพย์สิน เงินทอง ชื่อเสียง โอกาส และเวลาที่เสียไปด้วย ดังนั้นการที่บุคคลจะคบกับใครนั้นแต่ละบุคคลจะต้องพิจารณาถึงกำไรและขาดทุนไว้ในใจและยอมลงทุนโดยเสียบางส่วน เพื่อแลกกับบางอย่างที่พอใจ

คาร์คัพ และเบเรชัน (Carkhuff; & Berenson. 1977: 203-207) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. การเปิดเผยความรู้สึก การเปิดเผยความรู้สึกจริงใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย เพื่อความเข้าใจอันดีและก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง

2. มีความรู้สึกร่วมกล่าวคือสามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น รับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคล

3. เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น กล่าวคือยอมรับบุคคลอื่นโดยไม่ตัดสินใจว่าถูกหรือผิด ไม่ประเมิณบุคคล เคารพในบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น

4. การยอมรับโดยไม่เห็นด้วย กล่าวคือการเป็นผู้ฟังที่ดีที่พยายามทำความเข้าใจโดยประเมิณบุคคลอื่น และให้ความสนใจบุคคลอื่น

2.4.4 การวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามของ ชมนุช บุญสิทธิ์ (2541: 64) ซึ่งเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของ ลิกเคอร์ต (Likert) 5 ระดับ จำนวน 29 ข้อ และได้หาค่าอำนาจจำแนก(t) ของแบบสอบถามมีค่าอยู่ระหว่าง 2.25-6.16 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.83

2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต

2.5.1 ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต

มิเชล (Mischel. 1974: 287) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นถึงความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความต้องการได้รับผลในอนาคตได้ดีกว่าผลที่จะได้รับในปัจจุบัน จึงดำเนินการวางแผนเพื่อปฏิบัติต่อจากนั้นจะควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคต ซึ่งการดำเนินการปฏิบัติตามแผนนี้เป็นระยะเวลานานกว่าจะบรรลุผล หรือจะทำเป็นจำนวนหลายครั้ง ซึ่งเป็นการควบคุมตนเองให้ละเว้นการกระทำบางอย่างในระยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งได้ผลตามต้องการ

รัตนา ประเสริฐสม (2526: 86) ได้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่า หมายถึง ความสามารถที่จะมองการณ์ไกลและวาดภาพอนาคตของตน การมุ่งอนาคตเป็นการคำนึงถึงอนาคตและควบคุมไปสู่แนวทางนั้น

สมจิตต์ เพิ่มพูล (2532: 11) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลเห็นถึงความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสีย ตลอดจนสามารถควบคุมตนเองในการกระทำ หรือละเว้นการกระทำบางอย่างตามความต้องการของตนเอง และเล็งเห็นผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมาทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นในภายหลัง

สมดุลย์ ขาญนุวงศ์ (2533: 51) กล่าวว่า การมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรับผลดี หรือแก้ไขปัญหาก็จะเกิดขึ้นในอนาคต

สุรพงษ์ ชูเดช (2534: 46) กล่าวว่าลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึงความสามารถคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและการบังคับตนเองให้อดได้รอได้ หรือเลือกที่จะไม่รับประโยชน์เล็กน้อยในทันทีแต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่หรือสำคัญกว่าที่ตามมาในภายหลัง

กนกวรรณ อุ๋นใจ (2535: 37) ได้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง การมองสู่อนาคตของบุคคลโดยผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกล และตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม หาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดได้รอได้ และมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

จักรวาล ภูพาน์ (2537: 38) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึงเป็นการมองลักษณะของอนาคตของบุคคล การคาดการณ์ไกลและวางแผนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในอนาคต และสามารถตัดสินใจเลือกอย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และอดได้รอได้เพื่อความสำเร็จในอนาคต

ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์ (2539: 12) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึงความสามารถของบุคคลในการเห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถวางแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับอนาคต และมีความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

พรทิพย์ เจนจริยานนท์ (2542: 15) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า เป็นการมองอนาคตของบุคคล ซึ่งผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตนั้น จะเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกล การวางแผนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคต มีแนวทางในการแก้ปัญหาและสามารถตัดสินใจเลือกกระทำได้อย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามและอดได้รอได้เพื่อความสำเร็จในอนาคต

สุนทรทิพย์ หนูนพล (2544: 30) ได้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการคาดการณ์ไกล เน้นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เล็งเห็นผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำได้ ทำให้สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีและป้องกันผลเสียที่อาจเกิดขึ้น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง การคาดการณ์ไกล มองเห็นผลดีผลเสียที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต รู้จักตัดสินใจเลือกได้อย่างเหมาะสม สามารถวางแผนเกี่ยวกับอนาคต เพื่อรับผลดีและป้องกันผลเสียที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

2.5.2 ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต

รัตนา ประเสริฐสม (2526: 38) ได้เสนอแนวทางพัฒนาให้บุคคลมุ่งอนาคตว่าเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาคือ แรงจูงใจก่อให้เกิดการมุ่งอนาคต การอดได้รอได้ และความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้วิธีการควบคุมการกระทำ และยับยั้งสิ่งที่ต้องการกระทำให้ทันทีทันใด มีความสามารถที่จะใช้สัญลักษณ์ที่จะเข้าใจในอนาคต เช่น ความเข้าใจในภาษาเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ได้ นอกจากนี้ เพ็ญแข ประจันปัจฉิก (2527: 15-37) ได้เสนอการปลูกฝังลักษณะนิสัย

มุ่งอนาคตสำหรับครอบครัวและโรงเรียน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าบทบาทครอบครัวนั้นบิดามารดาต้องทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี เช่น การรู้คุณค่าของเวลาเช่นกำหนดว่าควรทำอะไรในวันหยุด และอาจใช้วิธีปลูกฝังวัยรุ่นให้เป็นผู้ที่มุ่งอนาคต โดยการเลี้ยงดูที่เหมาะสมรวมถึงการฝึกการใช้เหตุผลและการคาดการณ์ ซึ่งควรเริ่มจากสิ่งที่เป็นจริงง่ายๆจนถึงเรื่องยาก ส่วนบทบาทในโรงเรียนนั้น ครูจะต้องปลูกฝังลักษณะการมุ่งอนาคตให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้โดยใช้วิธีสนับสนุนให้นักเรียนริเริ่มในการทำงานและมีความเพียรพยายามที่จะทำงานให้ลุล่วงไปได้ สนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการทำงานเป็นขั้นตอนและสามารถวางแผนได้ ได้เรียนรู้เรื่องเหตุและผล สามารถคาดคะเนผลของเหตุการณ์ได้

จรรยา สุวรรณทัต (2531: 50) กล่าวถึงความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต ว่าเป็นลักษณะทางจิตใจที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง และเกี่ยวข้องกับพัฒนาสัมฤทธิ์ผลในส่วนบุคคลและสังคม ซึ่งลักษณะนี้ยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะจิตอื่นๆของบุคคลด้วย ที่สำคัญคือสติปัญญาและจริยธรรม

เนตรชนก พุ่มพวง (2546: 12) ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีมีจริยธรรม สามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีเป้าหมายในชีวิต มีการวางแผนเพื่ออนาคต มีความเพียรพยายามเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเกิดจากการปลูกฝังลักษณะนิสัยจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และสภาพแวดล้อม ส่งผลให้บุคคลสามารถคาดการณ์ไกลและเห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งเน้นทางด้านสาเหตุการตัดสินใจเลือกกระทำและการเล็งเห็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นในอนาคต

2.5.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมและการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต

สุรพงษ์ ชูเดช (2534: 4) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกิดได้ต้องอาศัยพื้นฐานด้านความคิดและสติปัญญา เนื่องจากบุคคลที่มุ่งอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่คาดการณ์ได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต เห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าสิ่งเล็กน้อยที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน และจะต้องเป็นผู้ที่เชื่อว่า สิ่งที่คาดว่าจะเกิดในอนาคตจะเกิดขึ้นกับตนได้จริง ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า บุคคลที่จะมีลักษณะมุ่งอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่มีพัฒนาการทางด้านการคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้คิดของเพียร์เจ ขั้นพัฒนาการดังกล่าวคือขั้นปฏิบัติการเชิงระบบทั้งนี้คาดการณ์ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต สิ่งนั้นยังไม่มีตัวตน ต้องอาศัยการอ้างอิงซึ่งอยู่ในรูปของนามธรรม หรือสัญลักษณ์และการเห็นความสำคัญของสิ่งที่ยังเป็นนามธรรมหรือสัญลักษณ์ ต้องใช้ความสามารถทางการคิดเชื่อมโยงกับหน่วยการคิดอื่นๆ ดังนั้นบุคคลที่มีพัฒนาการด้านารรู้คิดสูงย่อมจะง่ายต่อการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตให้สูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ เนตรชนก พุ่มพวง (2546: 13) ที่กล่าวถึงว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นการเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากความมั่นคงของแต่ละบุคคลอันสะสมมาจากอดีต จากการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เช่น สังคม การศึกษา การอบรมเลี้ยงดูและลักษณะมุ่งอนาคตจะแปรปรวนไปตามลักษณะทางสังคมได้แก่ เพศ การอบรมเลี้ยงดู ชั้นเรียน และที่เกิด นอกจากนี้ยังต้องอาศัยพื้นฐานด้านการรู้คิด และสติปัญญาในระดับขั้นปฏิบัติการขั้นเป็นระบบด้วย

ไรท์ (เนตรชนก พุ่มพวง. 2546: 14; อ้างอิงจาก Wright. 1975: 387) กล่าวว่า วิธีการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตนั้นได้มาจากวิธีการวัดลักษณะมุ่งอนาคตที่ใช้ในการวิจัยทางจิตวิทยา เช่น ให้เขียนเรื่องราว หรือนวนิยาย และวิเคราะห์ระยะเวลาที่ใช้ในการเขียนเนื้อเรื่องนั้น ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมากจะใช้เวลาในการเขียนเรื่องราวต่างๆที่จะเกิดขึ้นให้ดำเนินต่อไป โดยระยะเวลาที่มากกว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตน้อย

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532: 16 -17) ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการมุ่งอนาคตไว้ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ให้รู้จักความหมายของการมุ่งอนาคต วิธีฝึกได้โดยการกระตุ้นให้บุคคลรู้จักคิดถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้และไกลอย่างมีเหตุผล ยกตัวอย่างให้เห็นแบบอย่างของการคิดประเภทนี้ การฝึกการรู้จักในทำนองนี้เพื่อให้เข้าใจความหมายของการมุ่งอนาคตในกาลเทศะต่างๆ
2. ให้เห็นความสำคัญของการมุ่งอนาคต วิธีฝึกคือการทำได้โดยการเห็นตัวอย่างของผลดีที่เกิดจากการกระทำกิจกรรมที่มุ่งอนาคต
3. ให้รู้จักคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต วิธีฝึกทำได้โดยการให้บุคคลเห็นตัวอย่างของการวางแผนในอนาคตของผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ฝึกวางแผนเกี่ยวกับชีวิตและการทำงานฝึกเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับความคาดหวังของตนเอง

แนวทางในการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถพัฒนาได้ ครอบคลุม บิดามารดา ต้องทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีโดยการฝึกวางแผนด้านต่างๆเกี่ยวกับอนาคต และฝึกการตัดสินใจเลือกทางเดินอย่างเหมาะสมโดยพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียตลอดจนฝึกให้คาดการณ์ไกลในอนาคต

2.5.4 การวัดลักษณะมุ่งอนาคต

การวัดลักษณะมุ่งอนาคต ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบสอบถามของ กนกวรรณ อุ่นใจ (2535: 42-43) โดยสร้างข้อคำถามจำนวน 39 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 1.77-7.95 และ เนตรชนก พุ่มพวง (2546: 59-63) มีข้อคำถามจำนวน 22 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 2.74-13.12 ซึ่งได้สร้างแบบทดสอบโดยแปลและปรับปรุงมาจาก แบบสอบถามการวัดลักษณะมุ่งอนาคตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และ เพ็ญแข ประจันปัจฉนิก (2520: 227-230) สมจิตต์ เพิ่มพูน (2532: 136-144) และ สุรพงษ์ ชูเดช (2531: 193-196) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.59 และ 0.88 ตามลำดับ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความสามารถคาดการณ์ไกลถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำที่เกี่ยวกับการศึกษา และการประกอบอาชีพ และการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม
2. การศึกษาแนวทางแก้ปัญหาและวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายที่เกี่ยวกับการศึกษา และการประกอบอาชีพในอนาคต

3. การรู้จักเลือกกระทำและรอคอยผลที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับการศึกษา การประกอบอาชีพ และมีความเพียรพยายามในปัจจุบัน เพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

2.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.6.1 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แมคเคลเลนด และคณะ (McClelland; & Others. 1953: 110-111) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า เป็นความปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยแข่งขันกับมาตรฐานอันดับดีเยี่ยม พยายามทำให้ดีกว่าผู้อื่น และพยายามชนะอุปสรรคต่างๆ เมื่อประสบผลสำเร็จจะรู้สึกสบายใจ และมีความวิตกกังวลเมื่อประสบความล้มเหลว

แอทคินสัน (Atkinson. 1964) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะแสดงถึงการกระทำที่ดีเลิศเพื่อให้บรรลุถึงมาตรฐานที่กำหนดไว้

เมอร์เรย์ (Murray. 1964: 19) ให้คำจำกัดความของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง เป็นความต้องการผลสัมฤทธิ์จากการกระทำที่ยาก ต้องการควบคุม จัดกระทำหรือจัดระเบียบวัตถุ บุคคล หรือความคิด โดยกระทำสิ่งเหล่านั้นอย่างรวดเร็ว และมีความเป็นอิสระมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ต้องการเอาชนะกับอุปสรรคและบรรลุมาตรฐานที่ดีเลิศ ต้องการเป็นคนเก่งมีความสามารถในการแข่งขันและต้องการเอาชนะคนอื่น

นวลละอ อสุภาพผล (2536: 30) ให้ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ซึ่งบางครั้งเรียกว่า ความต้องการสัมฤทธิ์ผล หมายถึง พลังความต้องการของบุคคลในสิ่งที่ดีเยี่ยม มีความมานะบากบั่นฟันฝ่าอุปสรรคในการทำงาน ต้องการความสำเร็จในการทำงานที่ยากและทำได้ดีกว่าคนอื่น ๆ รู้วิธีแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จอย่างถาวร ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจึงเป็นผู้ที่ตั้งใจทำงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพสูง เห็นความสำคัญของงานและคุณภาพของงานมากกว่าลาภยศสรรเสริญ

สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2536: 123) สรุปความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรม ที่จะประสบผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานความเป็นเลิศที่ตนเองตั้งไว้

ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2539: 60) ให้ความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจที่มีอยู่ในตัวบุคคลเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมการทำงานให้บรรลุถึงความสำเร็จตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตนเองหรือสังคมกำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้มีระดับความแตกต่างกันระหว่างบุคคล และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมความทะเยอทะยาน และพฤติกรรมความพยายามในการทำงานของบุคคลที่มีความแตกต่างกันเพื่อบรรลุผลสำเร็จถึงระดับที่ตนตั้งไว้

กัลยา อรวีเชียร (2545: 38) ได้สรุปความหมายแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยการกระทำนั้นต้องเป็นความพยายาม และมีความอดทนที่จะทำงานดังกล่าวให้ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

ศิริพันธ์ วรรัตนกิจ (2545: 51) กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความรู้สึกภายในของบุคคลที่ทำให้เกิดความต้องการผลสำเร็จในการทำกิจการใดๆ แม้เผชิญกับอุปสรรคก็จะไม่ท้อถอย แต่จะมีความวิริยะอุตสาหะต่อสู้กับอุปสรรคเพื่อให้ได้รับความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ มีความรู้สึกต้องการชัยชนะในการแข่งขันหรือดีเด่นกว่าบุคคลอื่น

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความรู้สึก หรือ ความปรารถนาของบุคคลที่เป็นแรงส่งเสริมให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งวางไว้ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค แต่จะมีความเพียรพยายามที่จะฝ่าฝืนอุปสรรคให้หมดไป

2.6.2 ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แมคเคลแลนด์ และคณะ (สมจิตร ห่อไตรงรงค์. 2539: 13; อ้างอิงจาก McClelland; & Others. 1961: 207- 256) ได้กล่าวว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีลักษณะพฤติกรรมดังนี้

1. กล้าเสี่ยงอย่างเหมาะสม (Moderate Risk-Taking) มีการตัดสินใจที่เด็ดเดี่ยว ไม่ชอบงานที่ต้องอาศัยโชคกลาง ไม่พอใจทำสิ่งง่ายๆ ที่ไม่ต้องใช้ความสามารถ หากแต่จะเลือกทำสิ่งที่ยากเหมาะสมกับความสามารถของตนและการกระทำสิ่งที่ยากได้สำเร็จนั้นทำให้ตนเองพอใจ

2. ความกระตือรือร้น (Energetic) หรือความขยันขันแข็งในการกระทำสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ จะเอาใจใส่มานะพากเพียรต่อสิ่งที่ท้าทาย ย้ำความสามารถของตน เป็นงานที่ต้องใช้สมองขบคิดและจัดทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกว่าได้ทำงานสำเร็จลุล่วงไป

3. ความรับผิดชอบต่อตนเอง (Individual Responsibility) จะพยายามทำงานให้สำเร็จเพื่อความพึงพอใจของตนเอง ไม่หวังการยกย่องชมเชยจากผู้อื่น ต้องการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น มีอิสระในการคิดและทำ

4. ต้องการทราบผลของการตัดสินใจ (Knowledge of Result Decision) จะติดตามผลการตัดสินใจของตนเองเป็นอย่างไร เพื่อปรับปรุงการกระทำของตนให้บรรลุเป้าหมายดีกว่าเดิม

5. คาดการณ์ล่วงหน้า (Anticipation of Future Possibilities) เป็นผู้ที่มีแผนการระยะยาว (Long-Range Planning) เพราะเล็งเห็นการณ์ไกล

6. มีทักษะในการจัดระบบงาน (Organizational Skill) ให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานอย่างเป็นระบบ

ซูซีฟ อ่อนโคสูง (2522: 47-48) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ดังนี้

1. มีความมานะพยายาม สนุกสนาน
2. มีความทะเยอทะยาน
3. ชอบการแข่งขัน ต้องการชัยชนะ
4. ต้องการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเสมอ
5. มีจุดประสงค์ในการทำกิจกรรมที่เด่นชัดและแน่นอน
6. พฤติกรรมที่แสดงออกจะมีเอกลักษณ์ของตัวเอง

พรณี ชุทัยเจนจิต (2523: 29) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนี้
ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

1. เป็นผู้มีคามมานะบากบั่น พยายามที่จะเอาชนะความล้มเหลวต่างๆ พยายามที่จะ
 ไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง

2. เป็นผู้ทำงานมีแผน
3. เป็นผู้ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูง

ลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

1. เป็นผู้ที่ทำงานแบบไม่มีเป้าหมาย
2. ตั้งเป้าหมายไปในวิถิทางที่หลีกเลี่ยงความล้มเหลว
3. ตั้งระดับความคาดหวังไว้ต่ำ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534: 199) แบ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ
บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความกล้า กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญกับความสำเร็จหรือความล้มเหลว
2. มีความมุ่งมั่นพยายามชอบทำงานที่ท้าทายความคิดและความสามารถ
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้หน้าที่และภารกิจของตนเอง
4. มีความรอบรู้ในการตัดสินใจ และติดตามผลการตัดสินใจของตนเอง
5. มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าได้แม่นยำ
6. มีความสามารถที่จะเลือกทำงานที่จะประสบความสำเร็จได้มากและด้วย

ความสามารถที่มีอยู่

บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ ต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. ไม่มีความกล้า ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ ไม่กล้าตัดสินใจ ไม่กล้าเผชิญกับ

ความสำเร็จหรือความล้มเหลว

2. ไม่มีความมุ่งมั่นพยายาม ไม่ชอบทำงานที่ท้าทายความคิดและความสามารถ
3. ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ไม่รู้หน้าที่และภารกิจ

ของตนเอง

4. ไม่มีความรอบรู้ในการตัดสินใจ และไม่ติดตามผลการตัดสินใจของตนเอง
5. ไม่มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าได้แม่นยำ
6. ไม่มีความสามารถที่จะเลือกทำงานที่จะประสบความสำเร็จได้มาก

และด้วยความสามารถที่มีอยู่

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ควรมีลักษณะดังนี้

- 1) มีความเพียรพยายาม 2) อดทนต่ออุปสรรคต่างๆที่จะผ่านเข้ามา 3) กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญกับความสำเร็จหรือความล้มเหลว 4) มีความรอบรู้ในการตัดสินใจ และติดตามผลการตัดสินใจของตนเอง

2.6.3 การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

การวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้วิจัยได้พัฒนาจากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ กัลยา อรวิเชียร (2545: 40) ซึ่งได้ศึกษาแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยอาศัยทฤษฎีของเฮร์แมนส์ (Hermans) เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบจากทั้งหมด 92 ข้อ มีเพียง 29 ข้อ ที่สามารถวัดได้ตรงตามหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากแบบทดสอบ ที เอ ที (TAT) ของแมคเคลแลนด์ (McClelland) มีข้อบกพร่องในเรื่องความสัมพันธ์ภายใน (Internal Consistency) และความเชื่อถือได้ (Reliability) เฮร์แมนส์ (Hermans) จึงสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ขึ้นใหม่ และได้ลองหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง 29 ข้อนี้แล้ว ปรากฏว่ามีค่าเท่ากับ .82 การให้คะแนนสำหรับข้อที่ถูกให้ 1 คะแนน และสำหรับข้อที่ผิดให้ 0 คะแนน

กัลยา อรวิเชียร (2545: 77) ยึดลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง 10 ประการตามทฤษฎีของเฮร์แมนส์ (Hermans) มาสร้างและพัฒนาแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 40 ข้อ โดยแยกเป็นข้อคำถามเชิงบวก 29 ข้อ ข้อคำถามเชิงลบ 11 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกมา 4 ประการได้แก่ 1) มีระดับความทะเยอทะยานสูง 2) มีความหวังอย่างมากว่าตนจะประสบความสำเร็จถึงแม้ว่าผลจากการกระทำนั้นจะขึ้นอยู่กับโอกาส 3) มีความพยายามไปสู่สถานะที่สูงขึ้น 4) พยายามปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ ของตนให้ดีที่สุดเสมอ

2.7 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2.7.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

เฮิร์ลอค (Hurlock. 1984: 402-403) ให้คำจำกัดความการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่ามีอำนาจดาปฏิบัติต่อตนอย่างยุติธรรม บิดามารดาไม่อดทน ไม่ตามใจและเข้มงวดจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร ให้ความร่วมมือแก่บุตรตามโอกาสอันควร

โรเจอร์ (บุษกร ดำรง. 2544: 46-47; อ้างอิงจาก Roger. 1972: 117) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic) หมายถึง วิธีปฏิบัติของบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่ทำให้บุตรรู้สึกที่ตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์จั่น (2520: 27) ได้ให้ความหมายว่า เป็นลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรัก ความอบอุ่น ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจหรือเข้มงวดจนเกินไป ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง มีเหตุผล ให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสที่เหมาะสม ทำให้เด็กมีความเป็นตัวของตัวเอง

ตัวเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจึงเป็นลักษณะของการที่พ่อแม่เลี้ยงดูบุตรด้วยความรัก สนิบสนุน มีเหตุผลลงโทษทางจิตมากกว่ากาย

ละม้ายมาศ ศรทัตต์ และ จรรยา สุวรรณทัต (2510: 3) กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ร่วมกันรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูก ลูกมีโอกาสเสนอความคิดเห็น และความรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆของครอบครัว มีโอกาสใช้ความคิดริเริ่มกล้าแสดงความคิดเห็น มีความเชื่อมั่นในตนเองและพึ่งตนเองได้

มัญشري บุญนาค (2514: 22) ให้ความหมายการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง พ่อแม่รับผิดชอบร่วมกันเลี้ยงดูบุตร และภาระอื่นของครอบครัว การตัดสินใจใดๆในครอบครัว เกิดขึ้นจากการตกลงเห็นชอบของสมาชิกทุกคน บุตรมีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และรับผิดชอบในกิจการของครอบครัว มีโอกาสหัดคิดริเริ่มและตัดสินใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่ และจะสร้างเป็นนิสัยต่อไป จะรู้จักคิดริเริ่ม

ทัศนา ทองภักดี (2539: 6-7) กล่าวสรุปความหมายได้ว่า การที่บิดามารดาได้อธิบาย เหตุผลให้แก่บุตรในขณะที่ส่งเสริม หรือขัดขวางการกระทำของบุตร หรือลงโทษบุตร นอกจากนั้น บิดามารดาที่ใช้วิธีการนี้ยังให้รางวัลและลงโทษบุตรอย่างเหมาะสมกับการกระทำของบุตรมากกว่าที่จะปฏิบัติต่อบุตรตามอารมณ์ของตน

ใจทิพย์ พวงทอง (2540: 23) ได้สรุปการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อบุตรด้วยความยุติธรรม บิดามารดาให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง และให้ความร่วมมือกับเด็กตามโอกาสอันสมควร เมื่อเด็กสามารถทำ พฤติกรรมที่ต้องการ บิดามารดาจะให้รางวัลด้วยการยอมรับ ส่วนการลงโทษจะใช้ต่อเมื่อเด็กตั้งใจ ปฏิเสธพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และจะใช้การลงโทษที่ไม่รุนแรง

ศิริพันธ์ วรรณกิจ (2545: 68) ได้สรุปความหมายการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ปฏิบัติกับลูกให้มีความรู้สึกว่าเขาได้รับความยุติธรรม ได้รับความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ได้รับการยอมรับความสามารถและความคิดเห็น และได้รับความร่วมมือในการทำสิ่งต่างๆในโอกาสที่เหมาะสม

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครอง มีเหตุผลในการให้รางวัล และลงโทษเด็กเมื่อกระทำ ความผิด ให้สิทธิเสรีภาพกับเด็กตามวัยอันสมควรได้รับ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น มีสัมพันธภาพที่ดีภายในครอบครัว

2.7.2 ผลที่เกิดขึ้นจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

บัลดัตวิน (นงนุช โรจนเลิศ. 2533: 46-47; อ้างอิงจาก Baldwin. 1948: 127-136)

ได้ทำการศึกษาผลของการใช้ประชาธิปไตยภายในบ้านที่ส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็ก 67 คน โดยใช้วิธีการสังเกตผลปรากฏว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และบรรยากาศในบ้านแบบประชาธิปไตยส่งผลให้เด็กเป็นคนมีความกระตือรือร้น ไม่มีความหวาดกลัว มีการวางแผนในการทำงาน มีความอยากรู้อยากเห็น ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่มีเหตุผล และบรรยากาศในบ้านเป็นลักษณะที่พ่อแม่ใช้อารมณ์ตนเองเป็นใหญ่ เด็กจะขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความอยากรู้อยากเห็น ขาดทักษะในการแก้ปัญหา ขาดความรับผิดชอบ และความคิดฝัน ต่างๆอยู่ในวงจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ วราภรณ์ รักวิชัย (2528: 14-17) ได้สรุปผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่า จะส่งผลให้เด็กมีลักษณะดังนี้ เป็นคนเปิดเผย เป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มองโลกในแง่ดี สามารถปรับตัวและแสดงออกอย่างมั่นใจ ช่วยเหลือตัวเองและแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความมั่นคงทางอารมณ์ รู้จักใช้เหตุผลเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น และสอดคล้องกับ กฤตรินทร์ นิมทองคำ (2542: 65) กล่าวว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีบรรยากาศประกอบไปด้วยความรัก ความอบอุ่น บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้คำแนะนำอย่างมีเหตุผลจะทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีที่เหมาะสม เป็นสมาชิกในสภาพสังคมใหม่ คือเด็กสามารถปรับตัวดำเนินชีวิตในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข นักเรียนก็จะมีผลดีคือ รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; และประทีป จินี่ (2546: 55-56) ซึ่งกล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยว่าเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางจิตใจอย่างดีที่สุด เหมาะสมสำหรับใช้กับเด็กที่พ้นวัยเด็กตอนต้น คือเด็กอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เนื่องจากเด็กในวัยนี้มีความสนใจที่จะทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น เริ่มมีการใช้เหตุผลมากขึ้น และควรใช้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยให้มากยิ่งขึ้น เมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นเพราะเด็กในวัยนี้มีความแปรปรวนทางอารมณ์ และความวิตกกังวลสูงมาก การใช้เหตุผลในการอบรมเลี้ยงดูจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะเป็นการรวมวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบต่างๆอันได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบปานกลางค่อนข้างน้อย การให้เหตุผลในการฝึกนิสัยลูกซึ่งเป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่จะอธิบายให้ลูกเข้าใจจากผลดีผลเสียจากการประพฤติดของตน

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปความสำคัญการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ได้ว่า การที่พ่อแม่เข้าใจแนวทางการอบรมเลี้ยงดูบุตรได้อย่างเหมาะสมนั้น บทบาทของพ่อแม่ ที่สำคัญๆ ได้แก่ 1) ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่บุตรซึ่งต้องถ่ายทอดทัศนคติและค่านิยมที่ดีให้กับบุตร 2) เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตร เช่น ไม่ดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เป็นต้น 3) ส่งเสริมให้บุตรได้แสดงออกในสิ่งที่ต้องการในทางที่ไม่ขัดกับกฎหมายบ้านเมือง 4) จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ใหม่ๆให้กับบุตร จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ถ้าพ่อแม่ ต้องการให้บุตรมีลักษณะอย่างไร พ่อแม่ก็ต้องมีลักษณะเช่นนั้นด้วย

2.7.3 การวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ในการวิจัยที่ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของบิดามารดานั้น ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ. 2528: 42) แบ่งการวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ออกเป็น 2 วิธี ได้แก่

1. วิธีวัดการอบรมเลี้ยงดูโดยให้บิดามารดาเป็นผู้รายงานว่าตนอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างไร วิธีนี้ใช้มากโดยเฉพาะเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเมื่อเด็กยังเล็ก
2. วิธีวัดการอบรมเลี้ยงดูโดยให้บุตรเป็นผู้รายงานวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา วิธีนี้ใช้ในการสอบถามบุตรที่โตแล้ว

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาจากแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของ ใจทิพย์ พวงทอง (2540: 23-24) ซึ่งแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบ ดังนี้ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยเลือกเอาเฉพาะแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของบุตรเท่านั้น เนื่องจากประชากรที่ผู้วิจัยศึกษานั้นเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นช่วงวัยที่สามารถรับผิดชอบตนเองได้แล้ว ใจทิพย์ พวงทอง (2540: 53-57) ได้สร้างแบบสอบถามนี้สร้างขึ้นตามแนวคิดของเชฟเฟอร์และเบคเกอร์ (Schaefer; & Becker) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีจำนวน 60 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็นการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 ด้านๆละ 15 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่นเฉพาะแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของบุตรเท่ากับ 0.85 และค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.44-0.75

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น

ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นคือ โมเดลการวิจัยหรือแบบจำลองที่นักวิจัยสร้างขึ้นตามทฤษฎีแทนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติ เพื่อความเหมาะสมในการศึกษาวิจัย เพราะการศึกษาปรากฏการณ์ธรรมชาติไม่อาจทำได้โดยสะดวกเพราะมีลักษณะที่ซับซ้อน และมีโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆหลากหลาย วิธีการสร้างโมเดลการวิจัยเป็นการประยุกต์ทฤษฎีเข้ากับสภาพปรากฏการณ์ที่เป็นจริงในธรรมชาติตามระเบียบวิธีนัยให้ได้เป็นโมเดลที่เป็นสมมติฐานการวิจัย จากนั้นนักวิจัยจึงนำโมเดลการวิจัยไปตรวจสอบโดยใช้ระเบียบวิธีอุปนัยว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากน้อยเพียงใด ควรจะต้องมีการปรับปรุงพัฒนาโมเดลอย่างไร ให้โมเดลสอดคล้องกับสภาพปรากฏการณ์จริง อันจะนำไปสู่การพัฒนาทฤษฎี และสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อไป ซึ่งตามหลักการวิจัย นักวิจัยจะต้องตรวจสอบโมเดลการวิจัยแยกออกเป็น 2 ตอน ตอนแรกเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลการวิจัยกับปรากฏการณ์หรือสภาพการณ์ที่เป็นจริง (Model-Reality Consistency) ส่วนตอนที่สองเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model-Data Consistency) นงลักษณ์ วิรัชชัย (2537: 2-3)

3.1 ความหมายของความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น

เพดฮาเซอร์ (Pedhazur. 1982: 580) ได้อธิบายว่าการวิเคราะห์อิทธิพลเป็นวิธีการศึกษาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรต่างๆ ที่ตั้งสมมติฐานไว้ว่าเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุแต่วิธีการนี้ไม่ใช่เป็นการค้นหาสาเหตุ หากแต่เป็นวิธีหนึ่งของการสร้างแบบจำลองเชิงสาเหตุโดยต้องอาศัยพื้นฐานความรู้และข้อตกลงตามทฤษฎีที่มีอยู่

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2537: 172) กล่าวถึงความหมายของการวิเคราะห์อิทธิพล หมายถึง เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในการวิจัยที่ไม่ใช่การทดลอง โดยนักวิจัยจะต้องใช้วิธีการรวมตัวแปรทุกตัวที่คาดว่าจะจะเป็นสาเหตุและมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมาศึกษาในการวิจัย แล้วควบคุมตัวแปรเหล่านั้นโดยการจับคู่ ถ้าสามารถทำได้หรือควบคุมโดยการควบคุมทางสถิติเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเหตุนี้การตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรโดยมีทฤษฎีเป็นพื้นฐานสนับสนุนจึงมีความสำคัญมาก โดยนักวิจัยต้องศึกษาทฤษฎีทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เป็นสาเหตุของตัวแปรตามและต้องตั้งสมมติฐานหรือโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรทั้งหมด ถ้าโมเดลขาดตัวแปรที่เป็นสาเหตุสำคัญจะทำให้การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุไม่ถูกต้องสมบูรณ์

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2537: 13) ได้อธิบายว่าการวิเคราะห์อิทธิพลเป็นวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติอย่างหนึ่งที่อาศัยการประยุกต์วิธีวิเคราะห์การถดถอยมาอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระหลายๆ ตัวที่มีต่อตัวแปรตามทั้งที่เป็นความสัมพันธ์ทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนสามารถอธิบายทิศทางและปริมาณความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ โดยมีลูกศรชี้ให้เห็นแบบจำลองของความสัมพันธ์ได้ การอธิบายความสัมพันธ์นี้อาศัยพื้นฐานความรู้ในปรากฏการณ์และพื้นฐานความรู้ตามทฤษฎีที่อธิบายในเชิงเหตุและผลเป็นสำคัญ วิธีวิเคราะห์นี้จึงสามารถนำไปใช้ในการตรวจสอบหรือคัดเลือก หรือสร้างทฤษฎีอีกด้วย

สำราญ มีแจ้ง (2544: 65) กล่าวว่า การวิเคราะห์เส้นทางมีลักษณะใหญ่ๆ 3 ประการ คือ

1. เป็นเทคนิคทางสถิติที่อาศัยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ
2. เป็นการศึกษาขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหตุที่มีต่อตัวแปรผลทั้งทางตรงและทางอ้อม
3. ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลนี้ สามารถนำมาเขียนอธิบายได้ด้วยรูปแบบจำลองโมเดลและสมการโครงสร้างตามรูปแบบจำลองที่สร้างขึ้น

สุชาดา หลวงศักดิ์ (2546: 25) ได้สรุปความหมายของการวิเคราะห์อิทธิพล เป็นการประยุกต์ความถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ทางทฤษฎี ทำให้ทราบว่าตัวแปรที่เป็นเหตุมีอิทธิพลต่อตัวแปรที่เป็นผลในลักษณะใด มีปริมาณและทิศทางอย่างไร และเพื่อตรวจสอบว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจากปรากฏการณ์จริงสอดคล้องหรือขัดแย้งกับทฤษฎีอย่างไร

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การวิเคราะห์อิทธิพลเป็นวิธีการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยอาศัยการประยุกต์ความถดถอยพหุคูณ พื้นฐานความรู้ทางทฤษฎี มาอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระหลายๆตัวที่มีต่อตัวแปรตามทั้งความสัมพันธ์ทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนขนาดและทิศทาง เพื่อตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจากปรากฏการณ์จริงสอดคล้องหรือขัดแย้งกับทฤษฎี

3.2 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล

จินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2537: 4-8) ได้กล่าวถึง แบบจำลอง (Path Diagram or Theoretical Path Model) เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปร นักวิจัยที่จะใช้เทคนิค Path Analysis ต้องเริ่มต้นจากการสร้างแบบจำลองตามทฤษฎี แนวคิด หรือผลการวิจัยต่างๆ ซึ่งมีเหตุผลน่าเชื่อถือที่ว่าตัวแปรอิสระนั้นๆ เป็นสาเหตุต่อตัวแปรตาม นั่นคือนักวิจัยจะต้องถ้อยทอดกรอบความคิดทางทฤษฎีออกมาเป็นกรอบแนวคิดในระดับปฏิบัติการ ให้เห็นว่ามี ตัวแปรใดบ้างที่อยู่ในความสนใจ และมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปรเป็นอย่างไร แบบจำลองนี้จะต้องมีการจัดลำดับเวลา และความสำคัญของตัวแปรแล้วประมวลออกมาเป็นแบบจำลองหรือรูปแบบที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดเข้าด้วยกัน แบบจำลองนี้มีได้ 2 แบบ

1. แบบจำลองที่ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ มีผลไปในทิศทางเดียวกัน ไม่มีผลย้อนกลับ (Recursive Model) หรือตัวแปรตัวหนึ่งเป็นสาเหตุของอีกตัวหนึ่งได้ แต่ตัวแปรหลังจะเป็นสาเหตุของตัวแปรแรกไม่ได้

2. แบบจำลองที่ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ มีผลย้อนกลับ (Non - Recursive Model) นั่นคือ ตัวแปรแต่ละตัวอาจเป็นสาเหตุของกันและกันได้

การวิเคราะห์กรณี Non - Recursive Model มีความซับซ้อนมากขึ้นต้องอาศัยความรู้ทางเศรษฐมิติ และสมการโครงสร้างที่ยู่งยาก ส่วนการวิเคราะห์ในกรณี Recursive Model ไม่ค่อยยุ่งยากมากนัก จึงเป็นเทคนิควิธีที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปในการทำการวิเคราะห์ด้วยเทคนิค Path Analysis สามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เรียกว่า ลิสเรล (LISREL) ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลในทิศทางเดียวกัน ไม่มีผลย้อนกลับ (Recursive Model)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ แสดงด้วยลูกศร ดังนี้

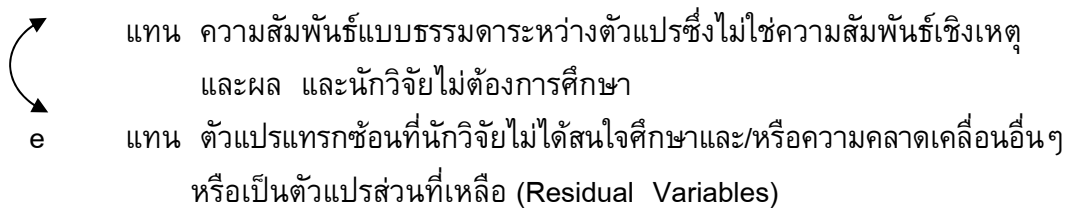
แทน ตัวแปรที่สามารถสังเกตได้

แทน ตัวแปรแฝง หรือองค์ประกอบ

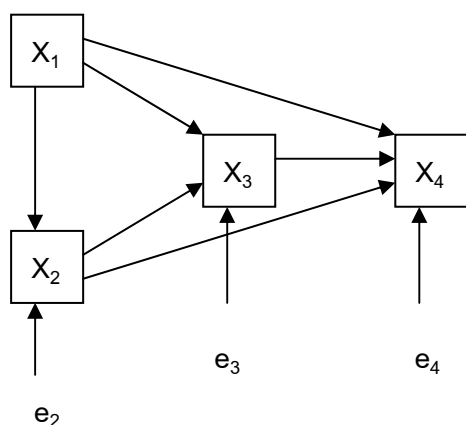

แทน ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างตัวแปรโดยตัวแปรที่อยู่ต้นลูกศรเป็นสาเหตุ ตัวแปรที่อยู่ปลายลูกศรเป็นผล

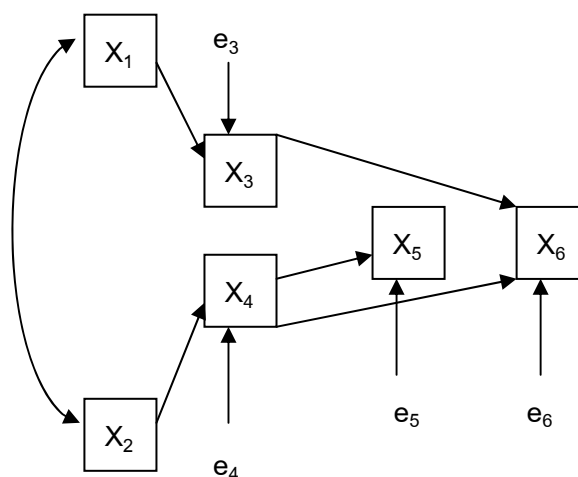

แบบจำลองทั้ง 2 แบบ มีลักษณะ ดังนี้

1. แบบ Recursive Model

ภาพ ก

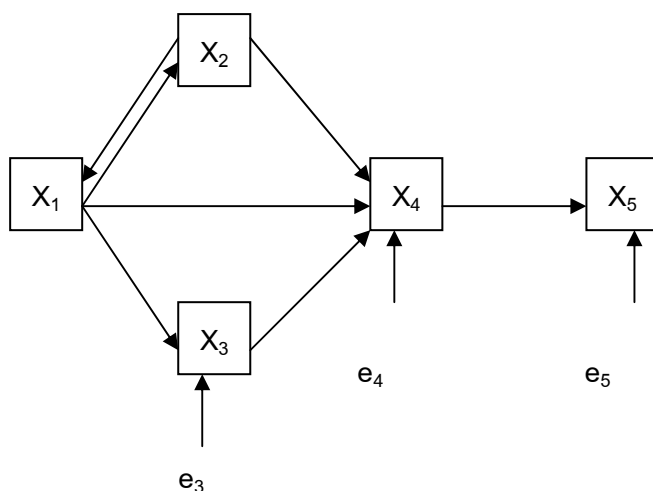
ภาพ ข

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีผลในทิศทางเดียวกัน

ภาพ ก ตัวแปร 1 เป็นสาเหตุผ่าน (Medial Causes) กล่าวคือ ตัวแปรที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอก (Exogeneous Variables) มีผลโดยตรงต่อตัวแปร 3 และ 4 นอกจากนี้ตัวแปรที่ 1 ยังมีผลโดยตรงต่อตัวแปร 2 ซึ่งมีผลต่อตัวแปร 3 ด้วย การที่ตัวแปร 2 มีผลต่อตัวแปร 3 นั้น เป็นผลทางอ้อมของตัวแปร 1 ที่กระทำผ่านตัวแปร 2

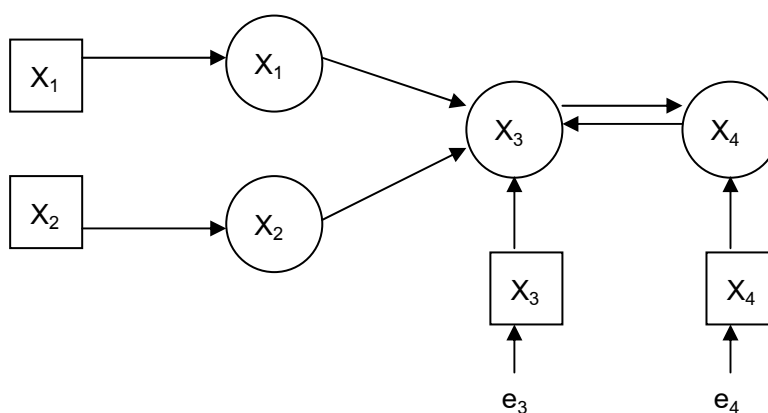
ภาพ ข ตัวแปร 1 และ 2 เป็นตัวแปรภายนอก (Exogeneous Variables) ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน (Independent Cause) แต่ก็มีผลโดยตรงต่อตัวแปร 3

2. แบบ Non - Recursive Model

ภาพ ค

ภาพ ค ตัวแปร 1 และ 2 เป็นตัวแปรภายนอก (Exogeneous Variables) ที่สัมพันธ์เชิงเหตุผลกัน

ภาพ ง

ภาพประกอบ 4 ความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบย้อนกลับ

ภาพ ง ตัวแปรที่อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยมเป็นตัวแปรที่สามารถวัดได้โดยทันที ส่วนตัวแปรที่อยู่ในวงกลมเป็นตัวแปรที่ไม่สามารถวัดได้โดยทันทีหรือเป็นตัวแปรแฝงเร้น (Latent Variable) ตัวแปร 1 และ 2 เป็นตัวแปรภายนอก (Exogeneous Variables) ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน (Independent Cause) แต่ก็มีผลโดยตรงต่อตัวแปร 3 และผลทางอ้อมเกิดจากสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ 1 กับตัวแปร 2 ซึ่งเป็นต้นเหตุของตัวแปร 3 และตัวแปร 1 และ 2 ที่สัมพันธ์กันและส่งผลทางตรงและทางอ้อมกับตัวแปร 4

3.3 การวิเคราะห์หาขนาดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

3.3.1 ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์

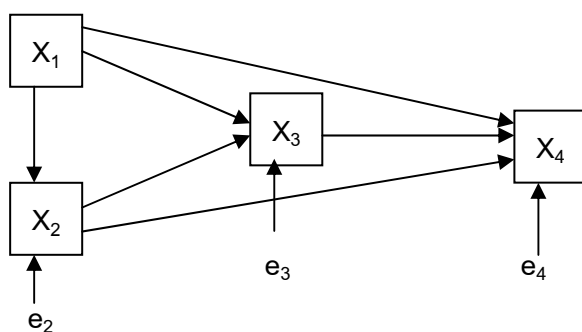
เพดฮาเซอร์ (Pedhazur, 1982: 582) และดุฆฎิ โยเหลา (2545: 92) ได้สรุปข้อตกลงของการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์ไว้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดล เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ที่มีลักษณะ additive (ไม่มีความสัมพันธ์) และเชิงสาเหตุ
2. ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรภายใน ต้องไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรในโมเดลที่เป็นตัวแปรต้นทั้งหมด
3. ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต้องไม่ย้อนกลับ (Recursive Model) กล่าวคือเหตุผลในแผนภาพเป็นเหตุผลในทางเดียวกัน
4. ตัวแปรมีการวัดในระดับอันตรภาคชั้น (Interval Scale)
5. ตัวแปรไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด

3.3.2 การคำนวณหาค่า Path Coefficient

โดยทั่วไปการคำนวณหาค่า Path Coefficient จะใช้วิธีของดันแคน (Duncan) ซึ่งมีแนวทางในการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแบบจำลอง ดังนี้

1. ตัวแปรภายในแต่ละตัวในแบบจำลองแสดงได้ด้วยสมการหนึ่งซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต่างๆซึ่งคาดว่าจะมีผลต่อตัวแปรนั้นกับพจน์ของความคลาดเคลื่อน (Error Term) หรือตัวแปรที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในแบบจำลองนั้น (Residual Variables)
2. ในแต่ละตัวแปรอิสระที่อยู่ในสมการตามที่ระบุในข้อ 1 จะมีค่า Path Coefficient บ่งชี้ปริมาณความเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังจะเกิดขึ้นกับตัวแปรตามซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงปริมาณของตัวแปรอิสระในแต่ละหน่วย
3. ตัวแปรภายนอกแสดงให้เห็นแต่พจน์ของความคลาดเคลื่อนหรือส่วนที่เหลือ ซึ่งไม่ได้นำมาพิจารณาในแบบจำลองเท่านั้น นิยมใช้สัญลักษณ์ e หรือ u แสดงพจน์ส่วนที่เหลือนี้

ภาพประกอบ 5 ตัวแปรภายในและตัวแปรภายนอกจากความคลาดเคลื่อน

จากภาพประกอบ 5 สามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในแบบจำลองเชิงสาเหตุและผลของตัวแปรทั้ง 4 ในรูปของคะแนนมาตรฐานได้ดังต่อไปนี้

$$Z_1 = e_1 \quad (1)$$

$$Z_2 = P_{21} Z_1 + e_2 \quad (2)$$

$$Z_3 = P_{31} Z_1 + P_{32} Z_2 + e_3 \quad (3)$$

$$Z_4 = P_{41} Z_1 + P_{42} Z_2 + P_{43} Z_3 + e_4 \quad (4)$$

ตัวแปรที่ 1 คือ ตัวแปรภายนอกและความคลาดเคลื่อนคือ e_1 ตัวแปรที่ 2 เป็นตัวตามบนตัวแปรที่ 1 และบนความคลาดเคลื่อน e_2 ซึ่งเป็นตัวแปรภายนอกที่มีผลต่อตัวแปรที่ 2 การคำนวณถ้าวางต้นจะเป็นรูปแบบของ Recursive การคำนวณระบบ Recursive ค่าสัมประสิทธิ์จะมีค่าเท่ากับ 0

$$Z_1 = e_1 + O_{12} Z_2 + O_{13} Z_3 + O_{14} Z_4$$

ในแต่ละความคลาดเคลื่อนจะไม่สัมพันธ์กับตัวแปรที่คำนวณซึ่งเป็นข้อตกลงที่ความคลาดเคลื่อนไม่มีส่วนสัมพันธ์กับตัวแปรของมันเอง สถานการณ์สำหรับการวิเคราะห์ Path Analysis มีรูปแบบในรูปของ β เป็นค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

กระบวนการในการคำนวณ Path Coefficient เริ่มจากการหาค่า P_{21} ซึ่งเป็นค่าที่แสดงผลของตัวแปรที่ 1 ที่มีต่อ ตัวแปร 2 ด้วยการใช้สูตร

$$r_{12} = 1/N \sum Z_1 Z_2$$

นำค่า Z_2 จากสมการที่ (2) มาแทนค่าในสูตรจะได้

$$r_{12} = 1/N \sum Z_1 (P_{21} Z_1 + e_2)$$

$$r_{12} = P_{21} \frac{\sum Z_1 Z_1}{N} + \frac{\sum Z_1 e_2}{N}$$

ดังนั้น
$$r_{12} = P_{21} \quad (5)$$

จะสังเกตได้ว่าค่า Path Coefficient จะมีค่าเท่ากับ r (zero order correlation) เมื่อตัวแปรตามใดตัวแปรหนึ่งเกิดจากตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียวกับพจน์ที่เหลือพจน์หนึ่ง อย่างไรก็ตามหลักการนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกรณีที่ตัวแปรตามตัวแปรหนึ่งเกิดจากตัวแปรอิสระมากกว่าหนึ่งตัวได้ ถ้าตัวแปรอิสระเหล่านั้นเป็นอิสระต่อกัน ดังแบบจำลองที่กำหนดให้ X และ Z เป็นตัวแปรอิสระต่อกันซึ่งมีผลต่อ Y จะทำให้ $P_{yx} = r_{yx}$ และ $P_{yz} = r_{yz}$

การคำนวณค่า Path Coefficient ระหว่างตัวแปรที่เหลือ (e) แต่ละตัว ซึ่งส่งผลต่อตัวแปรอิสระตัวแปรหนึ่งๆไม่สามารถหาได้โดยตรงเพราะตัวแปรที่เหลือเป็นตัวแปรที่ไม่ได้วัด หรือไม่นำมาพิจารณาในระบบของแบบจำลองการคำนวณหา P_{yx} อาศัยข้อตกลงเบื้องต้นที่ว่าตัวแปรที่เหลือแต่ละตัวต้องไม่สัมพันธ์กันเอง และไม่สัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอื่นๆที่อยู่ก่อนหน้า ดังนั้นถ้าจะหา Residual Path Coefficient ของ e_2 ตัวแปร 2 ตัวก็จะสามารถกระทำอย่างตรงไปตรงมาจึงสามารถแสดงได้ว่าค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร 2 กับพจน์ที่เหลือ (e_2) จะเท่ากับ $\sqrt{1 - r_{12}^2}$ และค่า

Path Coefficient ก็ย่อมเท่ากับ $\sqrt{1-r_{12}^2}$ ด้วย ดังนั้นความแปรปรวนของตัวแปร 2 ที่อธิบายได้ ด้วย e_2 จึงเท่ากับ $1-r_{12}^2$ ซึ่งเป็นค่ายกกำลังสองของ Path Coefficient (หรือค่าเบต้า β) ของตัวแปร 1 และ e_2 ตามลำดับ

ด้วยเหตุนี้อาจแสดงให้เห็นว่าในระบบ Recursive หนึ่งๆค่า Path Coefficient จากตัวแปร ที่ไม่ได้วัด (หรือ Residual Path Coefficient) ที่มีต่อตัวแปรภายใน j ย่อมเท่ากับ $\sqrt{1-R_{j12...i}^2}$ โดยที่ $R_{j12...i}^2$ เป็นค่าสหสัมพันธ์พหุคูณยกกำลังสองของตัวแปรภายใน j กับตัวแปร 1, 2, ..., i ซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปร j

คำนวณหา P_{31} และ P_{32} เนื่องจากตัวแปร 3 เป็นผลจากตัวแปร 1 และ 2 ซึ่งไม่เป็นอิสระ $P_{yx} = r_{yx}$ ต่อกันเพราะตัวแปร 2 เป็นตัวแปรตามของตัวแปร 1 นอกจากนี้ยังเป็นตัวแปรตามที เนื่องจาก e_2 ด้วย โดยอาศัยสูตรจะได้ว่า

$$r_{13} = \sum Z_1 Z_3 / N$$

นำสมการที่ (3) มาแทนค่าและตัด e_3 ออก สมการจะเป็น

$$r_{13} = 1/N \sum Z_1 (P_{51}Z_1 + P_{52}Z_2)$$

$$r_{13} = P_{31} \frac{\sum Z_1^2}{N} + P_{32} \frac{\sum Z_1 Z_2}{N}$$

$$r_{13} = P_{31} + P_{32} + r_{12} \quad (6)$$

ในทำนองเดียวกัน r_{23} จะได้ดังนี้

$$r_{23} = P_{31} r_{12} + P_{32} \quad (7)$$

จากสมการที่ (6) และ (7) เมื่อแทนค่า r แล้วแก้สมการก็จะหาค่า P_{31} และ P_{32} ได้

ตัวแปรที่ 4 ในภาพประกอบ 4 สังเกตถึงความจำเป็นในการคำนวณในตัวแปร 3 ตัวที่ชี้ ถึงผลกระทบของตัวแปร 1, 2, 3 บนตัวแปร 4 ซึ่ง 3 ตัวแปรนี้มีโครงสร้าง ดังนี้

$$r_{14} = \sum Z_1 Z_4 / N$$

$$r_{14} = 1/N \sum Z_1 (P_{41}Z_1 + P_{42}Z_2 + P_{43}Z_3)$$

$$r_{14} = P_{41} \frac{\sum Z_1^2}{N} + P_{42} \frac{\sum Z_1 Z_2}{N} + P_{43} \frac{\sum Z_1 Z_3}{N}$$

$$r_{14} = P_{41} + P_{42}r_{12} + P_{43}r_{13} \quad (8)$$

การคำนวณตัวแปรที่เหลือ 2 ตัวจะมีสมการคำนวณคล้ายข้างต้น

$$r_{24} = P_{41}r_{12} + P_{42} + P_{43}r_{23}$$

$$r_{34} = P_{41}r_{13} + P_{42}r_{23} + P_{43}$$

3.4 การตรวจสอบความตรงของโมเดล (Model Validation)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น หรือการตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์นั้น สามารถพิจารณาได้จากดัชนีหรือค่าสถิติ 3 กลุ่มด้วยกัน คือ (Jöreskog; & Sörbom. 1993: 121-129)

3.4.1 การตรวจสอบผลลัพธ์ (Examination of The Solution)

1) ค่าประมาณพารามิเตอร์ (Parameter Estimates) ค่าสถิติที่ได้จากการประมาณค่าพารามิเตอร์ที่ได้ควรจะต้องทั้งเครื่องหมายและขนาดของค่าพารามิเตอร์ เพราะค่าพารามิเตอร์ที่ได้อาจไม่สมเหตุสมผล เช่นค่าความแปรปรวนเป็นลบ สหสัมพันธ์มีขนาดมากกว่า 1.00 และเมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ หรือความแปรปรวนร่วมของตัวแปรไม่สามารถระบุได้ในทางบวก (Not Positive Definite) ซึ่งถ้าพบลักษณะเหล่านี้ผู้วิจัยต้องปรับเปลี่ยนตัวแบบใหม่

2) ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเป็นค่าสถิติที่ใช้บอกความแม่นยำของการประมาณค่า โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีความสัมพันธ์กับค่าสถิติที่ (t-test) กล่าวคือถ้าค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีนัยสำคัญและเข้าใกล้ศูนย์แสดงว่ามีความแม่นยำในการประมาณค่า ดังนั้นถ้าค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานมีค่ามากจะเป็นค่าดัชนีชี้ให้เห็นว่าการประมาณค่านั้นไม่สมเหตุสมผลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3) ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณและสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (Square Multiple Correlation and Coefficient of Determination)

3.4.2 การวัดความกลมกลืนตัวแบบโดยรวม

1) ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนในโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือค่าไค-สแควร์ (Chi-square; χ^2) เป็นสถิติที่ใช้ทดสอบว่าตัวแบบเชิงทฤษฎีที่สร้างขึ้นกลมกลืนกับข้อมูลหรือไม่ โดยค่าไค-สแควร์ มีค่าต่ำหรือเข้าใกล้ศูนย์ หรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าโมเดลการวิจัยกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2) ดัชนี GFI (Goodness of Fit Index) ดัชนี GFI ที่ใช้ทดสอบว่า โมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความกลมกลืนหรือมีความเหมาะสมจะพอดีกัน ควรมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป

3) ดัชนี AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) ดัชนี AGFI ที่ใช้ทดสอบว่าโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความกลมกลืนหรือมีความเหมาะสมจะพอดีกัน ควรมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป เช่นเดียวกันกับค่าดัชนี GFI

4) ค่าประมาณคลาดเคลื่อนของรากที่สองกำลังเฉลี่ย (Root Mean Square Error of Approximation; RMSEA) เป็นค่าที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามองศาอิสระ โดยถ้าค่า RMSEA $\leq$ 0.05 ถือว่าตัวแบบที่ใช้มีความกลมกลืนใกล้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และถ้า RMSEA ใกล้เคียง 0.08 ถือว่าเป็นตัวแบบมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์พอใช้ได้ ถ้าสูงมากกว่านี้ถือว่าตัวแบบไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.4.3 การประเมินรายละเอียดความกลมกลืน

อิศรัฎฐ์ รินไธสง (2543: 182-183) กล่าวว่า การประเมินรายละเอียดความกลมกลืน (Detailed Assessment of Fit) เป็นดัชนีหรือค่าสถิติสำหรับการประเมินความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อการปรับหรือแก้ไขตัวแบบ ซึ่งค่าสถิติในการวิเคราะห์ครั้งนี้คือ

1) ดัชนีดัดแปร (Modification Indices; MI) ดัชนีดัดแปร เป็นค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาปรับเส้นอิทธิพลแต่ละเส้น โดยดัชนีดัดแปรเป็นค่าสถิติเฉพาะสำหรับพารามิเตอร์แต่ละตัวจะมีค่าเท่ากับค่าไค-สแควร์ที่จะลดลง เมื่อผู้วิจัยกำหนดให้การประมาณค่าเป็นพารามิเตอร์อิสระ หรือผ่อนคลายเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า

2) อัตราส่วนค่าวิกฤติ (Critical Ratios; CR) ค่า CR นี้จะมีประโยชน์มากในการพิจารณาตัดเส้นอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญโดยปกติกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ถ้าค่า CR มีค่าต่ำกว่า 1.96 (ไม่คิดเครื่องหมาย) ค่าประมาณของพารามิเตอร์นั้นจะไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งการตัดเส้นอิทธิพลผู้วิจัยจะพิจารณาค่า CR จากต่ำไปยังค่าที่สูงขึ้น

3) ค่าความแตกต่างของไค-สแควร์ (χ^2_{dif}) ค่าความแตกต่างของไค-สแควร์จะมีประโยชน์ในการเปรียบเทียบระหว่างตัวแบบ ซึ่งค่า χ^2_{dif} นี้ถ้ามีการปรับเส้นอิทธิพลเพิ่มขึ้นหนึ่งเส้นจะมีค่าเท่ากับดัชนีดัดแปร (M.I.) แต่ถ้ามีการปรับเส้นอิทธิพลหลายเส้นพร้อมกัน ค่า χ^2_{dif} จะบอกค่าไค-สแควร์ได้แม่นยำกว่า และสามารถพิจารณาได้ว่าค่าไค-สแควร์เพิ่มขึ้นหรือลดลงมีนัยสำคัญหรือไม่

3.5 การวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรล

โจเรสกอก และซอร์บอม (อนันต์ชนก วิจิตรนิเทศ. 2546: 45; อ้างอิงจาก Jöreskog; & Sörbom. 1993) ได้พัฒนาโมเดลลิสเรล หรือ โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relationship Model: LISREL) ขึ้น และได้นำโมเดลลิสเรลมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปร พบว่าการนำโมเดลลิสเรลมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรในโมเดลการวิเคราะห์สาเหตุนั้นมีส่วนที่อยู่หลายประการ ทั้งนี้เพราะโมเดลลิสเรลสามารถประมาณค่าความคลาดเคลื่อนในการวัดได้ ทำให้ผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นของโมเดลการวิเคราะห์สาเหตุแบบเดิม จากการศึกษาพบว่าการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยวิธีวิเคราะห์แบบเดิม (Classical Path Analysis) กับการใช้โมเดลลิสเรล (LISREL Model) มีคุณสมบัติบางประการที่เหมือนและแตกต่างกันดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด; และ มิญช์มนัส วรรณมหินทร์. 2544: 2-3)

ตาราง 2 เปรียบเทียบลักษณะของการวิเคราะห์สาเหตุแบบเดิมกับโมเดลลิสเรล

การวิเคราะห์สาเหตุแบบเดิม	การวิเคราะห์สาเหตุด้วยโมเดลลิสเรล
จุดเหมือน - ความคลาดเคลื่อนมีค่าเป็นศูนย์ และมีการกระจายคงที่ - ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อน กับตัวแปรสังเกตได้มีค่าเป็นศูนย์	- ความคลาดเคลื่อนมีค่าเป็นศูนย์ และมีการกระจายคงที่ - ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อน กับตัวแปรตัวแปรสังเกตได้มีค่าเป็นศูนย์
จุดต่าง - ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางเดียว (Causal Relationship) หรือ แบบเส้นเชิงบวก (Linear Additive) - ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อน มีค่าเป็นศูนย์ - ตัวแปรไม่มีความคลาดเคลื่อนในการวัด - ในโมเดลมีเฉพาะตัวแปรที่สังเกตได้ - ค่าวัดของตัวแปรอยู่ในระดับอันตรภาค - วิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์สาเหตุ - ต้องแยกคำนวณดัชนีวัดความกลมกลืน (Goodness of Fit) - การประมาณค่าใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ กำลังสองน้อยที่สุด	- ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทางเดียว (Causal Relationship) หรือสองทางแบบเส้นเชิงบวก (Linear Additive) - ความแปรปรวนร่วมของเทอมความคลาดเคลื่อน มีค่าไม่เป็นศูนย์ได้ - ตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนมีค่าในการวัดได้ - ในโมเดลมีทั้งตัวแปรสังเกตได้และตัวแปรแฝง - ค่าวัดของตัวแปรอยู่ในระดับตั้งแต่นามบัญญัติ ขึ้นไป - วิเคราะห์ตามหลักการวิเคราะห์สาเหตุ รวมกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ - คำนวณดัชนีวัดความกลมกลืนในกระบวนการวิเคราะห์ - การประมาณค่าใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ หลายแบบ เช่น วิธีกำลังสองน้อยที่สุด วิธีไลค์ลียูตสูงสุด

ที่มา: บุญชม ศรีสะอาด; และมิญช์มณฑิ์ วรณมรินทร์. (2544). การวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสเรล. หน้า 3.

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

4.1 งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

วินัยในตนเองกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

สตรอทเธอร์ แจ็ค และเพจ(ศิรินันท์ วรรัตนกิจ. 2545: 69; อ้างอิงจาก Strother; Jack; & Page. 1955) พบว่าการได้รับการยอมรับจากครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กเกิดพัฒนาความคิดในเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง และสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย

นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม (2519: 78-80) ได้ศึกษาบุคลิกภาพแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า บุคลิกภาพแสดงตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเชื่อมั่นในตนเอง และการเห็นคุณค่าในตนเอง อีกทั้งความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

สุนารี เตชะโชควิวัฒน์ (2527: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความมีวินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 228 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จะมีวินัยในตนเองและความภาคภูมิใจสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

กัลยา สุวรรณรอด (2537: บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดได้องค์ประกอบความมีวินัยในตนเอง 6 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความเป็นผู้นำ และความอดทน

ชไมพร เจริญครบุรี (2546: บทคัดย่อ) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองตั้งแต่ปี พ.ศ.2533-2543 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง พฤติกรรมการดูแลตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การงานรวมถึงลักษณะบุคลิกภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่ระดับความเครียดและความวิตกกังวล มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

ความวิตกกังวลกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

โซเบล (ละออ ชูดวง. 2546: 23; อ้างอิงจาก Sobel. 1978: 236) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความวิตกกังวลกับการบรรลุศักยภาพแห่งตนของนักศึกษาพยาบาล โดยใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพของชอส์สโตรม (Shostrom) ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาพยาบาลเมื่อมี

อายุมากขึ้นจะมีศักยภาพแห่งตนสูงขึ้น และมีความวิตกกังวลลดลง เนื่องจากวุฒิภาวะในการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

คูเปอร์สมิท (จารุวดี บุญยารมย์. 2541: 17; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1981: 87-92) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองกับความวิตกกังวลกับเด็กนักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 โดยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดความภาคภูมิใจในตนเองและแบบวัดความวิตกกังวล ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะมีความวิตกกังวลน้อยกว่านักเรียนที่มีความภาคภูมิใจต่ำ

กาญจนา พงศ์พฤษ (2523: 63-64) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกันของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออก ความวิตกกังวล และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 239 คน พบว่า พฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชไมพร เจริญศรี (2546: บทคัดย่อ) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองตั้งแต่ปี พ.ศ.2533-2543 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง พฤติกรรมการดูแลตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การงานรวมถึงลักษณะบุคลิกภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ในขณะที่ระดับความเครียดและความวิตกกังวล มีความสัมพันธ์ทางลบกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

สัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

สุใจ ตั้งทรงสวัสดิ์ (2532: 75) ศึกษาการใช้เพื่อนผู้ให้ความช่วยเหลือในกลุ่มเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือในกลุ่มมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนรับการช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักเรียนที่ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ให้การช่วยเหลือในกลุ่มมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนผู้ให้ความช่วยเหลือในกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สถิตย์ ภัทระ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 373 คน ปรากฏว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-เพื่อนมาก มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมาก, บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย, บิดามาก, มารดา-เพื่อนมาก และบิดา-มารดา-เพื่อนมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพสูงได้แก่การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม

ความพึงพอใจในครอบครัว เพศ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .6027 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สมพิศ ไชยกิจ (2536: 99-100) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนราธิวาส พบว่า นักเรียนหญิงและนักเรียนชายมีการเห็นคุณค่าในตนเองโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน แต่พบความแตกต่างในการได้รับยอมรับจากกลุ่มเพื่อน โดยนักเรียนหญิงมีการเห็นคุณค่าในตนเองในด้านการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนสูงกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้ยังพบว่าความสัมพันธ์กับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

เพยาร์ ผลภาค (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของบิดา บทบาทมารดา การปรับตัวกับเพื่อน กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 761 คน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของบิดา บทบาทมารดา การปรับตัวกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในวัยรุ่นทุกกลุ่ม ตัวแปรที่สามารถทำนายได้ดีที่สุดคือ การปรับตัวกับเพื่อน อันดับรองลงมาคือบทบาทของมารดา และบทบาทของบิดาตามลำดับ

ณัฐกมล ชาญสาธิตพร; ชัยวัฒน์ วงษ์อาษา; และศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2545: 129) ได้ทำการศึกษาและเผยแพร่รายงานการวิจัยเรื่อง “สัมพันธภาพในครอบครัว การยอมรับจากเพื่อนกับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นตอนต้น” โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 2540 จำนวน 192 คน พบว่า เด็กวัยรุ่นตอนต้นมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มากที่สุดคือระดับชั้นเรียน รองลงมาคือสัมพันธภาพในครอบครัว และการยอมรับจากเพื่อน ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่าบิดา มารดา มีบทบาทอย่างยิ่งในการเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว การให้ความรัก ความอบอุ่นแก่บุตร ความสนิทสนมกับบุตร ความห่วงใยกัน จะเป็นแรงสนับสนุนให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

โบรดี (Brody. 1994: 80) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก และการรับรู้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาในเด็กเกรด 5 และเกรด 6 จำนวน 72 คน พบว่าเด็กที่รับรู้ว่ามีบิดา มารดา เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กที่รับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบรักตามใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยยังพบว่า เด็กในภูมิภาคเอเชียจะรับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมากกว่าพ่อแม่ชาวอเมริกันผิวดำ และผิวขาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กชาวอเมริกันผิวขาวจะรับรู้ว่ามีบิดามารดาเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากกว่าเด็กชาวอเมริกันผิวดำ

สุนารี เตชะโชควิวัฒน์ (2527: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูความมีวินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 228 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล จะมีวินัยในตนเองและความภาคภูมิใจสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่าความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สถิตย์ ภัศระ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 373 คน ปรากฏว่า บุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวสูง มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่มีความพึงพอใจในครอบครัวปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากบิดา-มารดา-เพื่อนมาก มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงกว่าบุคคลวัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมาก, บิดา-มารดา-เพื่อนน้อย, บิดามาก, มารดา-เพื่อนมาก และบิดา-มารดามาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรที่มีประสิทธิภาพสูงได้แก่การสนับสนุนทางสังคมโดยรวม ความพึงพอใจในครอบครัว เพศ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .6027 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

มะลิ อุดมภาพ (2538: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 850 คน พบว่า ปัจจัยด้านการประสบความสำเร็จทางวิชาการ การประสบความสำเร็จทางกิจกรรม การได้รับการยอมรับ การมีอำนาจหรืออิทธิพล การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .7016 ซึ่งสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้พบว่า การประสบความสำเร็จทางกิจกรรม การได้รับการยอมรับ การมีอำนาจหรืออิทธิพล การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีน้ำหนักความสำคัญที่ส่งผลทางบวกต่อความภาคภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพรรณิ จันทรวีเศษ (2539: บทคัดย่อ) ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของจังหวัดสุรินทร์มี 9 ประการคือ ความสำเร็จแห่งตน สัมพันธภาพของครอบครัว บุคลิกภาพแห่งตน ความสัมพันธ์ทางสังคม การยอมรับตนเอง ความล้มเหลว สมรรถภาพแห่งตน ความอดทน และคุณธรรมแห่งตน ทั้ง 9 องค์ประกอบอธิบายความแปรปรวนสะสม 49.60 %

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุ

สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนกับลักษณะมุ่งอนาคต

เนตรชนก พุ่มพวง (2546: บทคัดย่อ) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 318 คน ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะมุ่งอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ลักษณะมุ่งอนาคตกับวินัยในตนเอง

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยในลำดับแรกของทุกกลุ่มคือ ลักษณะมุ่งอนาคต และการควบคุมตน รองลงมาคือทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สุริยา พันธุ์ดี (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; และคณะ. 2539: 17) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมก้าวร้าวในนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 540 คน ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าว ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน และการรับรู้คุณค่าของศาสนาร่วมกันทำนายพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนได้ 40% โดยทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นตัวทำนายที่ดีที่สุด รองลงมาคือลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับวินัยในตนเอง

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; และคณะ (2539: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ตัวพยากรณ์ที่ดีในการทำนายพฤติกรรมการมีวินัยในลำดับแรกของทุกกลุ่มคือ ลักษณะมุ่งอนาคต และการควบคุมตน รองลงมาคือทัศนคติต่อพฤติกรรมการมีวินัย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สินีนาง สุทธิจินดา (2543: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาพาณิชยการ โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับลักษณะมุ่งอนาคต

ทีฮาน (วิชัย เอียดบัว. 2534: 42; อ้างอิงจาก Teahan. 1958: 379-380) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการมุ่งอนาคต การมองโลกในแง่ดี และการมุ่งสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาของสหรัฐอเมริกา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน ปรากฏว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการสูง เป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและมีลักษณะมุ่งอนาคตด้วย

วิชัย เอียดบัว (2534: 178-183) ได้ศึกษาลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูประถมศึกษ สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง 468 คน ผลการศึกษาพบว่า ครูที่ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของความรู้ การแสวงหาความรู้ และนำความรู้ไปใช้นั้น เป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงด้วย

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับวินัยในตนเอง

สมพงษ์ ติรพัฒน์ (2517: บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกรับผิดชอบ พบว่า กลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดมากประชาธิปไตยน้อย และกลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดมากประชาธิปไตยมาก มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำกว่ากลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดน้อย ประชาธิปไตยน้อย และกลุ่มที่พ่อแม่เข้มงวดน้อยประชาธิปไตยมาก

ชิตกมล สังข์ทอง (2535: 78) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่น เพื่อเลือกตัวทำนายในการพัฒนาตนเองของวัยรุ่นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น และบิดามารดา จำนวน กลุ่มละ 120 คน แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยสามารถทำนายความมีวินัยในตนเองได้ดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรรณพ พานิชปฐมพงษ์ (2542: 54) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ กับพฤติกรรมด้านการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 389 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นใน ตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับความมีวินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ส่งผลต่อทางบวกต่อความมีวินัยในตนเอง

กรรณิกา สีวลีพันธ์ (2543: 104) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความมีระเบียบวินัยในตนเอง และการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันของนักเรียนประจำโรงเรียนมหิดล วิทยานุสรณ์ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในตนเองอยู่ในระดับ ก่อนข้างสูง อันเป็นผลเนื่องจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับสูง

ศิริพันธ์ วรรณกิจ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ กับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การวิเคราะห์ แบบสหสัมพันธ์คาโนนิคอล พบว่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอลชุดตัวแปรอิสระของปัจจัยด้านความเชื่อมั่น ในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมีวินัยในตนเอง ความซื่อสัตย์ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน กับชุดตัวแปรตาม ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองต่อส่วนรวม ได้ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล 2 ชุด เท่ากับ .717, .101 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับความวิตกกังวล

วิกรม กมลสุโกศล (2518: 100) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวล และค่านิยมของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลามในจังหวัด นครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีความวิตกกังวล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครองมากจนเกินไปมีความวิตกกังวลสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

มาริสา รัฐปัทย์ (2532: 82-85) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 649 คน พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรพยากรณ์ทุกตัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบเข้มงวดกดขี่ แบบรักและ ตามใจ แบบปล่อยปละละเลย สามารถพยากรณ์แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ 36.88%

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

ชนนุช บุญสิทธิ์ (2541: บทคัดย่อ) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนกุนนทีรุทธาราม พบว่า บรรยากาศในครอบครัวมี ความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ของ นักเรียนทุกระดับชั้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นรากฐานที่สำคัญในชีวิตทำให้นักเรียนได้รับความรัก ความอบอุ่น การสนับสนุน การให้กำลังใจ ให้สิทธิเสรีภาพกับการกระทำของนักเรียนได้แสดงออกในสิ่งที่ชอบ สิ่งที่รัก และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ที่จะนำพานักเรียนไปสู่ลักษณะมุ่งอนาคตในสิ่งที่นักเรียนมุ่งหวังไว้ นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยยังเป็นพื้นฐานที่ทำให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียน กับเพื่อน และช่วยลดความวิตกกังวลในเหตุการณ์ที่ได้รับผลกระทบในภายภาคหน้าที่อาจเกิดขึ้นได้ จะเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองนั้น เป็นหลักสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเป็น คนดีและคนเก่ง คือพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้นั้นๆ ได้ควบคู่ ไปกับการมีคุณธรรมประจำใจ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยในรูปความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการค้นคว้าตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจักรกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ซึ่งมีโรงเรียนที่มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสังกัดอยู่ จำนวน 19 โรงเรียน มีประชากรทั้งสิ้น 1,661 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Stage Random Sampling) จำนวน 404 คน โดยมีรายละเอียดการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. สืบหาข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งทุติยภูมิ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม (Sampling Unit) โดยอาศัยการแบ่งตามขนาดของโรงเรียน เมื่อพิจารณาจากขนาดของโรงเรียน พบว่ามีความแตกต่างกันตามพื้นที่ ชุมชน สภาพสังคม วัฒนธรรม และความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ได้แบ่งขนาดของโรงเรียนออกเป็น 7 ขนาด ตามจำนวนนักเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนขนาดที่หนึ่ง	มีจำนวนนักเรียน	120	คน
2. โรงเรียนขนาดที่สอง	มีจำนวนนักเรียน	121-300	คน
3. โรงเรียนขนาดที่สาม	มีจำนวนนักเรียน	301-600	คน

4. โรงเรียนขนาดเล็ก	มีจำนวนนักเรียน	601-900	คน
5. โรงเรียนขนาดที่ห้า	มีจำนวนนักเรียน	901-1,200	คน
6. โรงเรียนขนาดที่หก	มีจำนวนนักเรียน	1,201-1,500	คน
7. โรงเรียนขนาดที่เจ็ด	มีจำนวนนักเรียนมากกว่า	1,500	คน

จากการสำรวจพบว่า ไม่ปรากฏโรงเรียนขนาดเล็กที่หนึ่งและขนาดที่หก มีจำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสิ้น 1,661 คน โดยทำการสุ่มมาร้อยละ 30 ของแต่ละขนาดโรงเรียน ได้โรงเรียนขนาดที่สอง 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดที่สาม 1 โรงเรียน โรงเรียนขนาดที่สี่ 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดที่ห้า 1 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดที่เจ็ด 1 โรงเรียน รวมทั้งหมด 6 โรงเรียน ซึ่งมีจำนวนห้องเรียน 19 ห้องเรียน

2. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม และอาศัยหลักการกำหนดความคลาดเคลื่อน (Limit of Error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence : $1-\alpha$) ที่ 95% ($\alpha = .05$) ในการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร การประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ขนาดของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ($e = z_{0.5/2} s_x$) เท่ากับ 2 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าขนาดของความคลาดเคลื่อนที่กำหนดเป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจกรณีต่างๆที่เกี่ยวข้องได้

2.2 ค่าความแปรปรวนของกลุ่มประชากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งได้มาจากการนำแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองไปทดลองหาค่าคุณภาพเครื่องมือวิจัยครั้งที่ 2 จำนวน 119 คน พบว่า มีค่าความแปรปรวนโรงเรียนขนาดที่สองเท่ากับ 147.37 ($S^2 = 12.14^2$), โรงเรียนขนาดที่สาม 608.12 ($S^2 = 24.66^2$), โรงเรียนขนาดที่สี่ 666.16 ($S^2 = 25.81^2$), โรงเรียนขนาดที่ห้า 68.06 ($S^2 = 8.25^2$), และโรงเรียนขนาดที่เจ็ด 153.76 ($S^2 = 12.40^2$) ตามลำดับ โดยผู้วิจัยถือว่าเป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจกรณีต่างๆที่เกี่ยวข้องได้

จากข้อมูลประชากร ขนาดความคลาดเคลื่อนและค่าความแปรปรวนของประชากร ผู้วิจัยนำไปคำนวณเพื่อประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 398 คน จากนั้นนำไปคำนวณถ่วงน้ำหนักให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น แต่สำหรับในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 404 คน

3. ขั้นตอนการสุ่ม

3.1 สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) เมื่อพิจารณาจากขนาดของโรงเรียนพบว่าขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันด้วย

3.2 สุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ทำการสุ่มห้องเรียนมาร้อยละ 70 ของแต่ละขนาดโรงเรียนที่สุ่มได้ เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็นโรงเรียนขนาดที่สอง 1 ห้องเรียน โรงเรียนขนาดที่สาม 1 ห้องเรียน โรงเรียนขนาดที่สี่ 4 ห้องเรียน โรงเรียนขนาดที่ห้า 2 ห้องเรียน และโรงเรียนขนาดที่เจ็ด 5 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 13 ห้องเรียน ดังตาราง 3

ตาราง 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ที่	ขนาด โรงเรียน	โรงเรียน	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
			จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน
1	2	ไม้เรียงประชาสรรค์	1	21	-	-
2		ทุ่งสังพิทยาคม	1	9	-	-
3		วังหินพิทยาคม	1	12	1	8
4	3	ละอ้ายพิทยานุสรณ์	2	55	-	-
5		กรุ้งห้วยนิวิทยาการ	2	31	1	13
6		เสม็ดจวนพิทยาคม	1	25	-	-
7		ประสาธราษฎร์บำรุง	2	57	-	-
8	4	พิปูนสังฆรักษ์ประชาอุทิศ	2	53	1	26
9		ก้างปลาพิทยาคม	1	21	-	-
10		ทุ่งใหญ่เฉลิมราชอนุสรณ์	4	64	-	-
11		ช้างกลางประชานุกูล	4	92	3	62
12		ราชประชานุเคราะห์ 19	2	57	-	-
13	5	ทุ่งสงวิทยา	2	67	-	-
14		นาบอน	3	102	2	61
15		ทุ่งใหญ่พิทยาคม	4	120	-	-
16		บางขันวิทยา	2	69	-	-
17	7	ฉวางรัชดาภิเษก	4	148	-	-
18		ทุ่งสง	7	306	-	-
19		สตรีทุ่งสง	7	352	5	234
รวม			52	1,661	13	404

ที่มา : กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปี 2548.

4. การตรวจสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน ซึ่งมากกว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ประมาณไว้ร้อยละ 11.55 เพื่อป้องกันความผิดพลาดและไม่เพียงพอของข้อมูล ซึ่งอาจเกิดจากนักเรียนที่ไม่ตั้งใจตอบแบบสอบถาม หรือตอบแบบสอบถามไม่ครบทุกฉบับ หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเรียบร้อย และคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ไว้เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 404 คน คิดเป็นร้อยละ 89.77 จากจำนวนข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมด ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ประมาณได้จากการนำแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองไปทดลองหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยครั้งที่ 2 คือ จำนวน 398 คน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 404 ฉบับ พบว่า ความแปรปรวนของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองเท่ากับ 155.66 ($S^2 = 12.47^2$) เมื่อพิจารณาระดับความคลาดเคลื่อนที่กำหนดเป็นเกณฑ์ในการประมาณค่าที่ยอมรับได้ ด้วยระดับความเชื่อมั่นของการประมาณค่าเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 95 ในการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 2 คะแนนนั้น ปรากฏว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรจากแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่ามีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในประมาณค่าเฉลี่ย ($S_{\bar{x}}$) ในภาพรวมเท่ากับ 0.62 และผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่นในการประมาณค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงมีความคลาดเคลื่อน ($Z_{0.05/2} S_{\bar{x}}$) เท่ากับ 1.22 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณข้างต้น จึงสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีขนาดเหมาะสม ทำให้สามารถประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรได้แม่นยำตามระดับความเชื่อมั่นและระดับความคลาดเคลื่อน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน รวมทั้งหมด 80 ข้อ ดังนี้

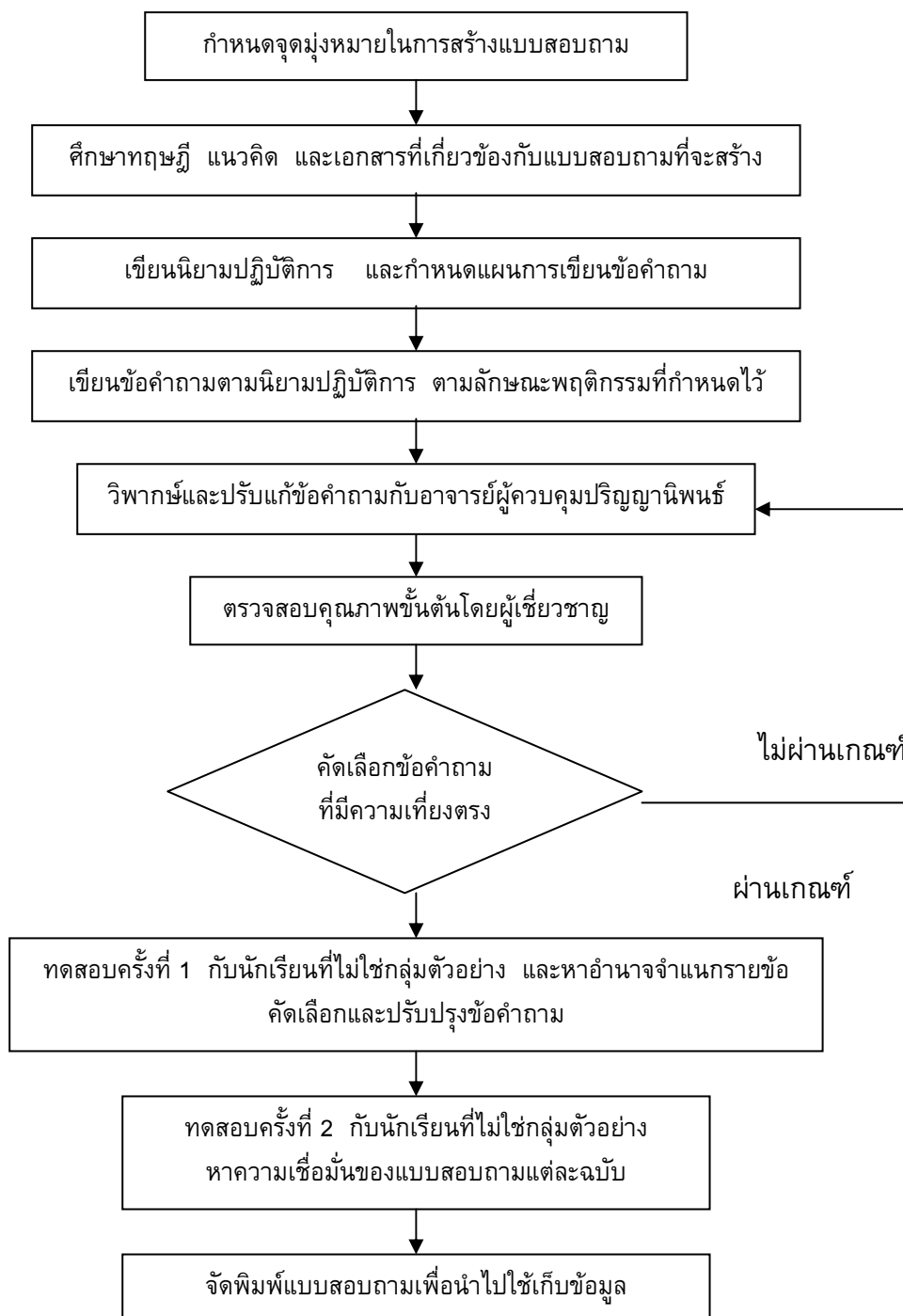
ตอนที่ 1 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง	จำนวน 40 ข้อ
ตอนที่ 2 แบบสอบถามวินัยในตนเอง	จำนวน 20 ข้อ
ตอนที่ 3 แบบสอบถามความวิตกกังวล	จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบ่งออกเป็น 4 ตอน รวมทั้งหมด 85 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	จำนวน 20 ข้อ
ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต	จำนวน 25 ข้อ
ตอนที่ 3 แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	จำนวน 20 ข้อ
ตอนที่ 4 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	จำนวน 20 ข้อ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 6 ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบวัดเอง จำนวน 1 ฉบับ คือแบบสอบถาม การเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อสร้างแบบสอบถาม การเห็นคุณค่าในตนเอง และองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองทั้ง 4 ด้านคือ การยอมรับนับถือตนเอง การได้รับการยอมรับจากเพื่อน การได้รับการยอมรับจากครอบครัว การได้รับการยอมรับจากโรงเรียน

2.1.2 ศึกษาทฤษฎีงานวิจัย เอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่จะใช้สร้างแบบสอบถาม พร้อมทั้งเขียนนิยามปฏิบัติการ จากนั้นกำหนดแผนการเขียนข้อคำถามตาม ลักษณะพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยได้ศึกษาการสร้างแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองสำหรับนักเรียนอายุ 8-15 ปี (The Coopersmith Self-Esteem Inventory School Form) ตามแนวคิดของ คูเปอร์สมิท (Coopersmith. 1984) แบบวัดของ โรเซนเบิร์ก (Rosenberg) และกระบวนการในการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดของ บรัดชอร์ (ชไมพร เจริญศรี. 2546: 10-11; อ้างอิงจาก Bradshaw. 1981: 11) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยผู้วิจัยเขียนข้อคำถามเป็นข้อความสั้นๆ

2.1.3 สร้างแบบสอบถามตามลักษณะพฤติกรรมที่กำหนดไว้ โดยให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ลักษณะเป็นแบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเองประกอบด้วย ข้อความทางบวกและข้อความทางลบ แบ่งการวัดออกเป็น 4 ด้าน ได้ข้อคำถามด้านละ 15 ข้อ รวมทั้งหมด 60 ข้อ

2.1.4 นำแบบสอบถามที่ดำเนินการสร้างขึ้นนิพากษ์กับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโทพร้อมปรับแก้ข้อคำถาม

2.1.5 นำแบบสอบถามที่ดำเนินการสร้างขึ้น ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องและความครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการ โดยคัดเลือกข้อที่มีดัชนีความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไป ผลการคัดเลือกข้อคำถามพบว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 รวมทั้งฉบับจำนวน 55 ข้อ

2.1.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งสง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามโดยใช้สหสัมพันธ์เพียร์สัน Pearson's Product Moment Correlation (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 180-181) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งพบว่า มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง -0.03-0.72 หลังจากนั้นพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และคัดเลือกข้อคำถามด้านละ 10 ข้อ ซึ่งพบว่า มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.21-0.72 รวมทั้งฉบับ 40 ข้อ

2.1.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งสงพิทยาคม โรงเรียนประสารราษฎร์บำรุง โรงเรียนก้างปลาวิทยาคม โรงเรียนบางขันวิทยา โรงเรียนทุ่งสง จำนวน 119 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

2.1.8 ออกแบบและจัดเตรียมแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพัฒนาแบบวัดจากงานวิจัยอื่น จำนวน 6 ฉบับ ดังนี้

2.2.1 แบบสอบถามวินัยในตนเอง ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบวัดของ ฅัญญ์พร สตาภรณ์ (2540: 45-46) และแบบสอบถามความมีวินัยในตนเองของ สถิตาพร คำสด (2546: 181) มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ มีจำนวน 60 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(t) ของแบบสอบถามมีค่าอยู่ระหว่าง 2.67-8.74, 1.87-6.85 ตามลำดับ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 ซึ่งในการพัฒนาแบบสอบถามในครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งความมีวินัยในตนเองออกเป็น 4 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน และความซื่อสัตย์

2.2.2 แบบสอบถามความวิตกกังวล ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบวัดของ สมัญญา เสี่ยงใส (2521: 19-23) ลักษณะของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านส่วนตัว ด้านการเรียนและอาชีพ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 2.25-11.16 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.93

2.2.3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบวัดของ ชมณูช บุญสิทธิ์ (2541: 64) ซึ่งเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ จำนวน 29 ข้อ และได้หาค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 2.25-6.16 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.83

2.2.4 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบวัดของ กนกวรรณ อุ่นใจ (2535: 42-43) ซึ่งมีจำนวนข้อคำถาม 39 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 1.77-7.95 และ เนตรชนก พุ่มพวง (2546: 59-63) มีข้อคำถามจำนวน 22 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(t) อยู่ระหว่าง 2.74-13.12 มีค่าความเชื่อมั่น 0.59 และ 0.88 ตามลำดับ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

2.2.5 แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบวัดของ กัลยา อริยเชียร (2545: 77) ยึดลักษณะของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง 10 ประการตามทฤษฎีของเฮร์แมนส์ (Hermans) มาสร้างและพัฒนาแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 40 ข้อ ลักษณะของ

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.88 โดยผู้วิจัยคัดเลือกมา 4 ประการ ได้แก่ 1) มีระดับความทะเยอทะยานสูง 2) มีความหวังอย่างมากว่าตนจะประสบความสำเร็จ ถึงแม้ว่าผลจากการกระทำนั้นจะขึ้นอยู่กับโอกาส 3) มีความพยายามไปสู่สถานะที่สูงขึ้น 4) พยายามปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ ของตนให้ดีเสมอ

2.2.6 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบวัดของ ใจทิพย์ พวงทอง (2540: 53-57) ได้สร้างแบบสอบถามนี้สร้างขึ้นตามแนวคิดของเชฟเฟอร์และเบคเกอร์ (Schaefer; & Becker) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีจำนวน 60 ข้อ ซึ่งแบ่งออกเป็นการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 ด้าน โดยที่แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีค่าความเชื่อมั่น 0.85 และมีค่าอำนาจจำแนก(r)อยู่ระหว่าง 0.22-0.75 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเอาเฉพาะแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของบุตรเท่านั้น เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาเฉพาะการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

จากแบบวัดข้างต้น จำนวน 6 ฉบับ ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำแบบวัดดังกล่าวมาวิพากษ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง จากนั้นนำแบบวัดไปทดลองใช้เพื่อพัฒนากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งสง จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามโดยใช้สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทุ่งสงพิทยาคม โรงเรียนประสาธราษฎร์บำรุง โรงเรียนก้างปลาพิทยาคม โรงเรียนบางขันวิทยา โรงเรียนทุ่งสง จำนวน 119 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถามวินัยในตนเอง จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.11 – 0.66 ผู้วิจัยได้นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไปพิจารณาปรับปรุงอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.82

2. แบบสอบถามความวิตกกังวล จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง -0.03 – 0.68 ผู้วิจัยได้นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไปพิจารณาปรับปรุงอีกครั้ง ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.85

3. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.02 – 0.70 ผู้วิจัยได้นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไปพิจารณาปรับปรุงอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.83

4. แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 25 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง -0.16 – 0.69 ผู้วิจัยได้นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไปพิจารณาปรับปรุงอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.77

5. แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.09 – 0.68 ผู้วิจัยได้นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไปพิจารณาปรับปรุงอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.84

6. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.16 – 0.78 ผู้วิจัยได้นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไปพิจารณาปรับปรุงอีกครั้งก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.90

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่านักเรียนมีลักษณะตามข้อความนั้นๆ มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความรู้สึก โดยมีเกณฑ์การเลือกดังนี้

- มากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นทุกครั้ง
 มาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง
 ปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นบางครั้ง
 น้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นไม่เกิดขึ้นเลย
 น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่ไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง					
	<u>ด้านการยอมรับนับถือตนเอง</u>					
0)	ข้าพเจ้าไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง.....					
00)	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อหน่ายตนเอง.....					
	<u>ด้านการได้รับการยอมรับจากเพื่อน</u>					
0)	เพื่อนๆชอบชวนข้าพเจ้าให้เข้าร่วมทำงานกลุ่ม.....					
00)	เพื่อนยอมรับฟังความคิดเห็นของข้าพเจ้า.....					
	<u>ด้านการได้รับการยอมรับจากครอบครัว</u>					
0)	ผู้ปกครองยอมรับการตัดสินใจของข้าพเจ้า.....					
00)	ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ด้านการยอมรับนับถือจากโรงเรียน					
0)	อาจารย์ไม่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าร่วมแสดงความคิดเห็น.....					
00)	งานที่ข้าพเจ้าทำส่งได้รับคำชมจากอาจารย์.....					
	แบบสอบถามวิสัยทัศน์ในตนเอง					
	ด้านความรับผิดชอบ					
0)	ข้าพเจ้าช่วยเหลืองานบ้านโดยไม่ต้องให้ผู้ปกครองว่ากล่าว.....					
00)	ข้าพเจ้าข้ามถนนตรงทางม้าลาย					
	ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง					
0)	ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดเมื่อต้องพูดคุยกับคนที่ไม่รู้จัก.....					
00)	ข้าพเจ้ามีความมั่นใจในการกระทำสิ่งใดๆได้ตามลำพัง.....					
	ด้านความอดทน					
0)	ข้าพเจ้าไม่สามารถรอคอยอะไรได้นานๆ.....					
00)	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อเมื่อต้องฟังผู้อื่นพูด.....					
	ด้านความซื่อสัตย์					
0)	เมื่อสัญญากับผู้อื่นข้าพเจ้าจะทำตามสัญญานั้น.....					
00)	ข้าพเจ้าทำข้อสอบด้วยความสุจริต.....					
	แบบสอบถามความวิตกกังวล					
0)	ข้าพเจ้ารู้สึกเหงาเหมือนอยู่คนเดียวในโลก.....					
00)	ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลใจที่ไม่มีเงินซื้อในสิ่งที่ต้องการ.....					
	แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน					
0)	ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้.....					
00)	ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อนด้วยความจริงใจ.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต					
	<u>ด้านการคาดการณ์ไกลและตัดสินใจเลือกกระทำ</u>					
0)	ข้าพเจ้าสำรวจตนเองก่อนจะตัดสินใจเลือกเรียนต่อ.....					
00)	การเรียนช่วยให้ข้าพเจ้าประสบความสำเร็จในอนาคต.....					
	<u>ด้านแก้ปัญหาและการวางแผน</u>					
0)	ข้าพเจ้าคิดว่าเราจะประกอบอาชีพอะไรในอนาคต.....					
00)	ถ้าข้าพเจ้าเรียนอ่อนในวิชาใด จะหาความรู้เพิ่มเติมในวิชานั้น.....					
	<u>ด้านการรู้จักรอคอยและมีความเพียรพยายาม</u>					
0)	ข้าพเจ้าคิดว่าตนเองเรียนไม่เก่งเพราะมีสติปัญญาไม่ดี.....					
00)	ข้าพเจ้าพยายามหาโอกาสเรียนต่อ เพื่อจะได้ทำงานที่มั่นคงในอนาคต.....					
	แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์					
	<u>ด้านความทะเยอทะยานสูง</u>					
0)	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นการทำนายที่จะทำงานยากๆให้เสร็จ.....					
00)	ถึงแม้งานที่ได้รับมอบหมายเสี่ยงต่อความล้มเหลว แต่ข้าพเจ้าก็จะทำ.....					
	<u>ด้านความคาดหวังประสบความสำเร็จ</u>					
0)	ข้าพเจ้าไม่ตั้งความหวังในการทำงาน.....					
00)	ข้าพเจ้ามุ่งหวังผลสำเร็จทางการเรียนเพื่ออนาคตของตนเอง.....					
	<u>ด้านความพยายามไปสู่สถานะที่สูงขึ้น</u>					
0)	ข้าพเจ้าพยายามสอบให้ได้อันดับที่ดีขึ้น.....					
00)	ข้าพเจ้าพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายจนสุดความสามารถ.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	<u>ด้านพยายามปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆของตน</u>					
0)	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อต้องทำงานร่วมกับ					
	ผู้ที่มีความสามารถน้อยกว่า.....					
00)	ข้าพเจ้าเลือกทำงานง่ายๆและใช้เวลาทำงานไม่นาน.					
	<u>แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู</u>					
	<u>แบบประชาธิปไตย</u>					
0)	มีเมื่อปัญหาในครอบครัว พ่อแม่อนุญาตให้					
	ข้าพเจ้ารับฟังและช่วยแก้ปัญหา.....					
00)	ข้าพเจ้าต้องการสิ่งใด พ่อแม่จะไม่หาให้.....					

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ข้อความทางบวก		ข้อความทางลบ	
มากที่สุด	มีค่าคะแนน	5	1
มาก	มีค่าคะแนน	4	2
ปานกลาง	มีค่าคะแนน	3	3
น้อย	มีค่าคะแนน	2	4
น้อยที่สุด	มีค่าคะแนน	1	5

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

1. แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 200 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
168.00 - 200.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด
136.00 - 167.99	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับมาก
104.00 - 135.99	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
72.00 - 103.99	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับน้อย
40.00 - 71.99	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. แบบสอบถามวินัยในตนเอง จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
84.00 - 100.00	มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด
68.00 - 83.99	มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับมาก
52.00 - 67.99	มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
36.00 - 51.99	มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับน้อย
20.00 - 35.99	มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. แบบสอบถามความวิตกกังวล จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
84.00 - 100.00	มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับมากที่สุด
68.00 - 83.99	มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับมาก
52.00 - 67.99	มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับปานกลาง
36.00 - 51.99	มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับน้อย
20.00 - 35.99	มีความวิตกกังวลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 20 ข้อ

คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
84.00 - 100.00	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอยู่ในระดับมากที่สุด
68.00 - 83.99	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอยู่ในระดับมาก
52.00 - 67.99	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง
36.00 - 51.99	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอยู่ในระดับน้อย
20.00 - 35.99	มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 25 ข้อ คะแนนเต็ม 125 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
105.00 - 125.00	มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับมากที่สุด
85.00 - 104.99	มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับมาก
65.00 - 84.99	มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับปานกลาง
45.00 - 64.99	มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับน้อย
25.00 - 44.99	มีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
84.00 - 100.00	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมากที่สุด
68.00 - 83.99	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก
52.00 - 67.99	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับปานกลาง
36.00 - 51.99	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับน้อย
20.00 - 35.99	มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

7. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 20 ข้อ

คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
84.00 - 100.00	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมากที่สุด
68.00 - 83.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก
52.00 - 67.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง
36.00 - 51.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับน้อย
20.00 - 35.99	ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. เตรียมแบบสอบถามจัดทำให้มากกว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเก็บข้อมูล ประมาณร้อยละ 10 เพื่อป้องกันความผิดพลาดและไม่เพียงพอของข้อมูล ซึ่งอาจเกิดจากนักเรียนที่ไม่ตั้งใจตอบแบบสอบถาม หรือตอบแบบสอบถามไม่ครบทุกฉบับ
3. ติดต่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 6 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตอบแบบสอบถาม และกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่จัดเตรียมไว้ไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในระหว่างวันที่ 16 -24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ดังรายละเอียดดังนี้

4.1 ขอความอนุเคราะห์จากครูผู้สอนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยชี้แจงความสำคัญ รายละเอียดของแบบวัด ตลอดจนประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยในครั้งนี้

4.2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์ วิธีการตอบแบบวัดเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ตลอดจนสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างนักเรียนและผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อป้องกันการให้ข้อมูลที่เบี่ยงเบน

5. หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลนำมาตรวจสอบความถูกต้อง และคัดเลือกแบบวัดที่ตอบไม่สมบูรณ์ หรือที่ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ตั้งใจตอบ

6. นำแบบวัดที่สมบูรณ์ตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 11.5 และ LISREL for windows version 8.30 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของตัวแปรที่จะศึกษา
2. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับตัวแปรตาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation Coefficient) และทดสอบนัยสำคัญด้วยค่าที (t – test)
3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีน้ำหนักความสำคัญต่อการเห็นคุณค่าในตนเองโดยใช้การวิเคราะห์โมเดลลิสเรล ซึ่งเป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์น้ำหนักความสำคัญทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการตระหนักรู้ตนเอง และประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates: ML) เพื่อวิเคราะห์โมเดลลิสเรลตามสมมติฐานที่กำหนด และมีค่าสถิติสำคัญที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้แก่

3.1 ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square: χ^2) เป็นค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนระหว่างโมเดลลิสเรลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าไค-สแควร์มีค่าสูงมากและมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าฟังก์ชันความกลมกลืนมีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานยังไม่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้วิจัยจะต้องดำเนินการปรับรูปแบบความสัมพันธ์ต่อไป จนเมื่อค่าไค-สแควร์ มีค่าต่ำและไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ จึงแสดงว่ารูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว

3.2 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI) ค่าดัชนี GFI ควรค่าตั้งแต่ 0.90 แสดงว่ารูปแบบวิจัยนั้นมีความสอดคล้องหรือกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.3 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ด้วยค่าระดับชั้นความเป็นอิสระ (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) เมื่อนำค่าดัชนี GFI มาปรับแก้ โดยคำนึงถึงขนาดของชั้นความเป็นอิสระ ซึ่งรวมทั้งจำนวนตัวแปรและขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จะได้ค่าดัชนี AGFI ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับค่าดัชนี GFI

3.4 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Squared Residual: SRMR) แสดงขนาดของส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าดัชนี SRMR ที่มีค่าต่ำกว่า 0.08 แสดงว่ารูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.5 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Squared Error of Approximation: RMSEA) เป็นค่าสถิติจากข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับ ค่าไค-สแควร์ ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรงนั้นไม่สอดคล้องกับความจริง และเมื่อเพิ่มจำนวนพารามิเตอร์อิสระแล้ว ค่าสถิติมีค่าลดลงเนื่องจากค่าสถิตินี้ขึ้นอยู่กับประชากรและชั้นความเป็นอิสระ RMSEA ควรมีค่า ≤ 0.05 หรือไม่เกิน 0.08 ซึ่งแสดงว่า รูปแบบความสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากข้อ 3.1 ถึง 3.5 สามารถสรุปค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ดังตาราง 4

ตาราง 4 สถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์และเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา

สถิติที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์	เกณฑ์ในการพิจารณา
ค่าไค-สแควร์ (χ^2)	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI)	มากกว่า 0.90
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI)	มากกว่า 0.90
ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR)	น้อยกว่า 0.08
ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA)	น้อยกว่า 0.06

สถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงในตาราง 4 นั้นใช้พิจารณารูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานที่ได้ตั้งไว้ หากค่าสถิติที่คำนวณได้ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดก็จะต้องทำการปรับรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่ โดยอาศัยเหตุผลเชิงทฤษฎี และค่าดัชนีดัดแปลงโมเดล (Model Modification Indices) ซึ่งเป็นค่าสถิติเฉพาะของพารามิเตอร์แต่ละตัว มีค่าเท่ากับ ค่าไค-สแควร์ ที่ลดลงเมื่อ

กำหนดให้พารามิเตอร์ตัวนั้นเป็นพารามิเตอร์อิสระ หรือมีการผ่อนคลายข้อกำหนดเงื่อนไขบังคับของพารามิเตอร์นั้น ข้อมูลที่ได้ให้นำไปใช้การปรับรูปแบบความสัมพันธ์จนได้รูปแบบความสัมพันธ์ที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และได้ค่าสถิติตามเกณฑ์ที่กำหนด

นอกจากสถิติที่แสดงตามตาราง 4 แล้วการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นั้นควรต้องพิจารณาถึงการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อน (Analysis of Residuals) ถ้ารูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standard Residual) ไม่ควรเกิน 2.00 ถ้ายังมีค่าเกิน 2.00 จะต้องปรับรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่และแสดงผลในรูปของกราฟ (Q - Plot) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความคลาดเคลื่อนกับค่าควอไทล์ปกติ (Normal Quantiles) ถ้ากราฟที่ได้มีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุมแสดงว่ารูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานมีความคลาดเคลื่อนกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นำเสนอคำแนะนำความสำคัญทางตรง แนะนำความสำคัญทางอ้อม และแนะนำความสำคัญโดยรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยใช้สูตรการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ในระดับความเชื่อมั่นที่ .95 (มยุรี ศรีชัย. 2538 : 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^K \frac{N_g^2 S_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^K N_g S_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	K	แทน	จำนวนขนาดของโรงเรียน
	S_g^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของการเห็นคุณค่าของนักเรียน
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า
	N_g	แทน	จำนวนของนักเรียนในแต่ละชั้น
	W_g	แทน	$\frac{N_g}{N}$

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) มีสูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2540: 53)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
 N แทน จำนวนคะแนนในข้อมูลนั้น

2.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2540: 173)

$$r = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 $\sum X$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X
 $\sum Y$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ Y
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum XY$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนดิบ X และ Y คูณกันแต่ละคู่

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of Variation; CV) ซึ่งมีสูตร ดังนี้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2543: 74-75)

$$CV = \frac{S}{\bar{X}} \times 100$$

เมื่อ CV แทน สัมประสิทธิ์การกระจาย
 S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถาม

2.4 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด (Standard Error of Measurement: SE_{meas}) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 242)

$$SE_{meas} = S_x \sqrt{1 - r_{tt}}$$

เมื่อ SE_{meas} แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด

S_x แทน คะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเครื่องมือวัด

r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของเครื่องมือวัด

3. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีสูตร ดังนี้ (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2539: 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.2 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม และคะแนนรวม (Item Total Correlation) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545: 180-181)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

N แทน จำนวนคนในกลุ่ม

X แทน คะแนนข้อคำถาม (Item)

Y แทน คะแนนผลรวมของข้ออื่นๆที่เหลือจากทุกข้อ (Total)

3.3 หาค่าความเชื่อมั่นแต่ละฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 125-126)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
 S_t^2 แทน คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

4. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

4.1 สถิติที่ใช้ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ โดยใช้วิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimates: ML) (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2537: 41)

$$F = \text{Log}|\Sigma| + \text{tr}(s \Sigma^{-1}) - \text{Log}|S| + k$$

เมื่อ F แทน ฟังก์ชันความกลมกลืน
 S แทน เมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง
 Σ แทน เมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมที่ได้จากค่าพารามิเตอร์
 k แทน จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมดในโมเดลอิสระ
 tr แทน ผลรวมสมาชิกในแนวทแยงของเมทริกซ์

4.1 ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความกลมกลืนในโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์คือ ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square; χ^2) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบว่าตัวแบบเชิงทฤษฎีที่สร้างขึ้นว่ากลมกลืนกับข้อมูลหรือไม่ โดยค่าไค-สแควร์ ซึ่งมีสูตรดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2537: 48)

$$\chi^2 = (n-1) F[S, \Sigma(\theta)] ; \quad d = \{(k)(k+1)/2\} - t$$

เมื่อ χ^2 แทน ค่าสถิติค่าไค-สแควร์
 n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 k แทน จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้
 d แทน ค่าองศาอิสระ

$F[S, \Sigma(\theta)]$ แทน ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลจากพารามิเตอร์

4.3 ดัชนี GFI (Goodness of Fit Index) ดัชนี GFI ที่ใช้ทดสอบว่าโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความกลมกลืนหรือมีความเหมาะสมพอกันดี ควรมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป ซึ่งมีสูตรดังนี้ (Jöreskog; & Sörbom. 1993: 123)

$$GFI = 1 - \{F[s, \sum(\theta)] / F[s, \sum(o)]\}$$

เมื่อ GFI แทน ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)

$[s, \sum(\theta)]$ แทน ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลจากพารามิเตอร์

$F[s, \sum(o)]$ แทน ค่า F ของโมเดลที่ไม่มีพารามิเตอร์ในโมเดล

4.4 ดัชนี AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index) ดัชนี AGFI ที่ใช้ทดสอบว่าโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์มีความกลมกลืนหรือมีความเหมาะสมพอดีกัน ควรจะมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป เช่นเดียวกับค่าดัชนี GFI ซึ่งมีสูตรดังนี้ (Jöreskog; & Sörbom. 1993: 123)

$$AGFI = 1 - [(1/2d)(k)(k+1)](1 - GFI)$$

เมื่อ AGFI แทน ค่าดัชนีระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว

k แทน จำนวนตัวแปรที่สังเกตได้

d แทน ค่าองศาอิสระ

GFI แทน ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนพอดี (Goodness of Fit Index)

4.5 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Squared Residual) (Bollen. 1989: 256-257)

$$RMR = \left[\frac{2 \sum_{i=1}^q \sum_{j=1}^i (s_{ij} - \sigma_{ij})^2}{q(q+1)} \right]^{1/2}$$

เมื่อ RMR แทน ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ

S แทน เมทริกซ์ความแปรปรวน – ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง

σ แทน สมาชิกในแนวทแยง และไดัแนวทแยงของเมทริกซ์ σ

4.6 ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square of Error Approximation) ควรมีค่า ≤ 0.05 หรือไม่เกิน 0.08 ซึ่งแสดงว่า รูปแบบความสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2537: 48)

$$RMSEA = \sqrt{FO/d}$$

เมื่อ RMSEA แทน ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์

FO แทน $\text{Max} . \{F - (d/n), 0\}$

F แทน ค่าต่ำสุดของฟังก์ชันความกลมกลืนของโมเดลจากพารามิเตอร์

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

d แทน ค่าองศาอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์แทนตัวแปรและค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

X_1	แทน วินัยในตนเอง
X_2	แทน ความวิตกกังวล
X_3	แทน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน
X_4	แทน ลักษณะมุ่งอนาคต
X_5	แทน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
X_6	แทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
Y	แทน การเห็นคุณค่าในตนเอง
k	แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
S	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SE_{meas}	แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด
CV	แทน สัมประสิทธิ์การกระจาย
r	แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
R^2	แทน สัมประสิทธิ์การพยากรณ์
χ^2	แทน ค่าไค-สแควร์
GFI	แทน ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index)
AGFI	แทน ค่าดัชนีระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index)
SRMR	แทน ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Square Residual)
RMSEA	แทน ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (Root Mean Square of Error Approximation)
DE	แทน อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)
IE	แทน อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)
TE	แทน อิทธิพลรวม (Total Effect)
df	แทน ค่าองศาอิสระ

p แทน ค่าความน่าจะเป็น

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

3.1 การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3.2 การวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญทางตรงของปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อพิจารณาปรับรูปแบบความสัมพันธ์

ตอนที่ 4 การปรับรูปแบบให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของรูปแบบที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.1 การปรับรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของรูปแบบที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.2 การวิเคราะห์น้ำหนักความสำคัญทางตรง (DE) น้ำหนักความสำคัญทางอ้อม (IE) และน้ำหนักความสำคัญโดยรวม (TE) ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง วินัยในตนเอง ความวิตกกังวล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีจุดประสงค์เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด การวิเคราะห์ปรากฏผล ดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัด

ตัวแปร	k	$\bar{X}$	S	CV	α	SE _{meas}	การแปล ความหมายค่า $\bar{X}$
X ₁	20	65.76	6.26	9.51	0.76	3.06	ปานกลาง
X ₂	20	54.17	11.38	21.00	0.85	4.40	ปานกลาง
X ₃	20	63.86	6.04	9.45	0.76	2.95	ปานกลาง
X ₄	25	83.48	7.57	9.06	0.75	3.78	ปานกลาง
X ₅	20	71.87	8.88	12.35	0.85	3.43	มาก
X ₆	20	74.37	11.48	15.43	0.86	4.29	มาก
Y	40	106.50	12.47	11.70	0.92	3.52	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเอง คะแนนเฉลี่ยของวินัยในตนเอง ค่าคะแนนเฉลี่ยของความวิตกกังวล คะแนนเฉลี่ยของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และคะแนนเฉลี่ยของลักษณะมุ่งอนาคต เท่ากับ 106.50, 65.76, 54.17, 63.86, 83.48 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่านักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัยในตนเอง มีความวิตกกังวล มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และมีลักษณะมุ่งอนาคตอยู่ในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 71.87 และคะแนนเฉลี่ยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเท่ากับ 74.37 แสดงว่านักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (C.V.) พบว่าวินัยในตนเองมีการกระจายของคะแนนสูงสุด 21.00 รองลงมาคือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง วินัยในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีการกระจายของคะแนน 15.43, 12.35, 11.70, 9.51, 9.45, ตามลำดับและลักษณะมุ่งอนาคตมีการกระจายของคะแนนต่ำสุด 9.06

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษารูปแบบ

ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	Y
X ₁	1.00						
X ₂	0.096	1.00					
X ₃	0.432**	0.334**	1.00				
X ₄	0.375**	0.163**	0.487**	1.00			
X ₅	0.372**	-0.033	0.306**	0.568**	1.00		
X ₆	0.281**	-0.223**	0.115*	0.387**	0.660**	1.00	
Y	0.200**	0.404**	0.334**	0.206**	-0.053	-0.137**	1.00

**p < .01, *p < .05, R² = 0.251

ผลการวิเคราะห์จากตาราง 6 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเอง (X₁) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X₃) ลักษณะมุ่งอนาคต (X₄) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X₅) และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X₆) มีค่าอยู่ระหว่าง -0.233 – 0.660 ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ส่วนความวิตกกังวล (X₂) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X₃) และลักษณะมุ่งอนาคต (X₄) แต่มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับวินัยในตนเอง (X₁) และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X₅)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุกับการเห็นคุณค่าในตนเอง (Y) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (X₆) มีค่า -0.137 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยด้านวินัยในตนเอง (X₁) ความวิตกกังวล (X₂) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (X₃) และลักษณะมุ่งอนาคต (X₄) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.200 – 0.404 ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X₅) มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการเห็นคุณค่าในตนเอง (Y) และตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุทุกตัวสามารถอธิบายความแปรปรวนการเห็นคุณค่าในตนเอง (Y) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ร้อยละ 25.10

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังนี้

3.1 การตรวจสอบตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนรูปแบบความสัมพันธ์ตามทาสันนิษฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการพิจารณาค่าดัชนีบ่งชี้ความกลมกลืน ดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสถิติต่างๆ ในการตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐาน

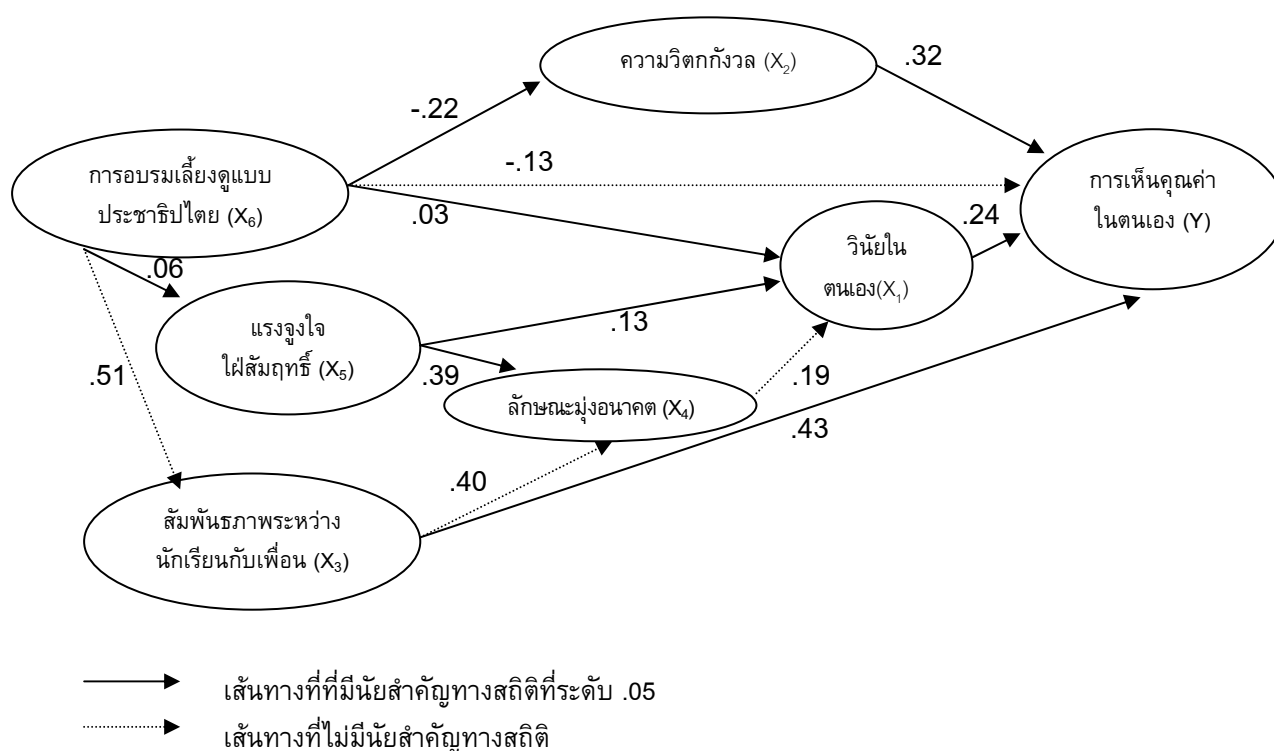
ค่าสถิติที่ตรวจสอบ	ค่าสถิติในโมเดล
ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square; χ^2 ที่ df = 9)	163.119
ระดับความน่าจะเป็น (Probability Level)	0.000
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI)	0.897
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI)	0.680
ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR)	0.133
ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA)	0.179

จากการพิจารณาค่าสถิติตรวจสอบในตาราง 7 พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 163.119 ที่ชั้นความเป็นอิสระ 9 มีค่าความน่าจะเป็น (P) เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.897 ซึ่งต่ำกว่า 0.90 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.680 ซึ่งต่ำกว่า 0.90 ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ส่วนค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) และค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.133, 0.179 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือจะต้องมีค่าน้อยกว่า 0.05

นอกจากนี้ยังพบว่าการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อน (Analysis of Residuals) ได้ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Standard Residual) มีค่าสูงสุดเท่ากับ 9.614 ซึ่งค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานไม่ควรเกิน 2 ดังนั้นค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของรูปแบบมีความสัมพันธ์สูงเกินไป ทำให้เส้นกราฟคิวพรีต (Q-Plot) มีความชันน้อยกว่าเส้นทแยงมุมแสดงว่าโมเดลยังไม่มี ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยมีการปรับโมเดลให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาค่านำหนักความสำคัญของตัวแปรที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง และค่าดัชนีปรับโมเดล (Modification Indices)

3.2 การวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญทางตรงของปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อพิจารณาปรับรูปแบบความสัมพันธ์

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีต่างๆ ที่เป็นสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว พบว่าไม่มีความสอดคล้องกลมกลืน ผู้วิจัยจึงพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญที่ได้จากการประมาณค่าพารามิเตอร์ของโมเดลด้วยวิธีโลคัลไลซ์สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) เพื่อพิจารณาปรับรูปแบบความสัมพันธ์ดังแสดงในภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 แผนภาพแสดงเส้นทางของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากภาพประกอบ 7 พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีน้ำหนักความสำคัญทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ความวิตกกังวล และวินัยในตนเอง ตามลำดับ เมื่อพิจารณาน้ำหนักความสำคัญระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุภายในพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีน้ำหนักความสำคัญทางตรงต่อวินัยในตนเอง และลักษณะมุ่งอนาคตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีน้ำหนักความสำคัญทางตรงต่อความวิตกกังวล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเส้นทางแสดงค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่ามีจำนวน 4 เส้นทาง คือ เส้นทางแสดงค่าน้ำหนักความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่อสัมพันธภาพระหว่าง

นักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนต่อลักษณะมุ่งอนาคต และลักษณะมุ่งอนาคตต่อวินัยในตนเอง ซึ่งจะนำไปพิจารณาปรับรูปแบบความสัมพันธ์ประกอบการพิจารณาค่าดัชนีปรับโมเดล เพื่อให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตอนที่ 4 การปรับรูปแบบให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น และการตรวจสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของรูปแบบที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

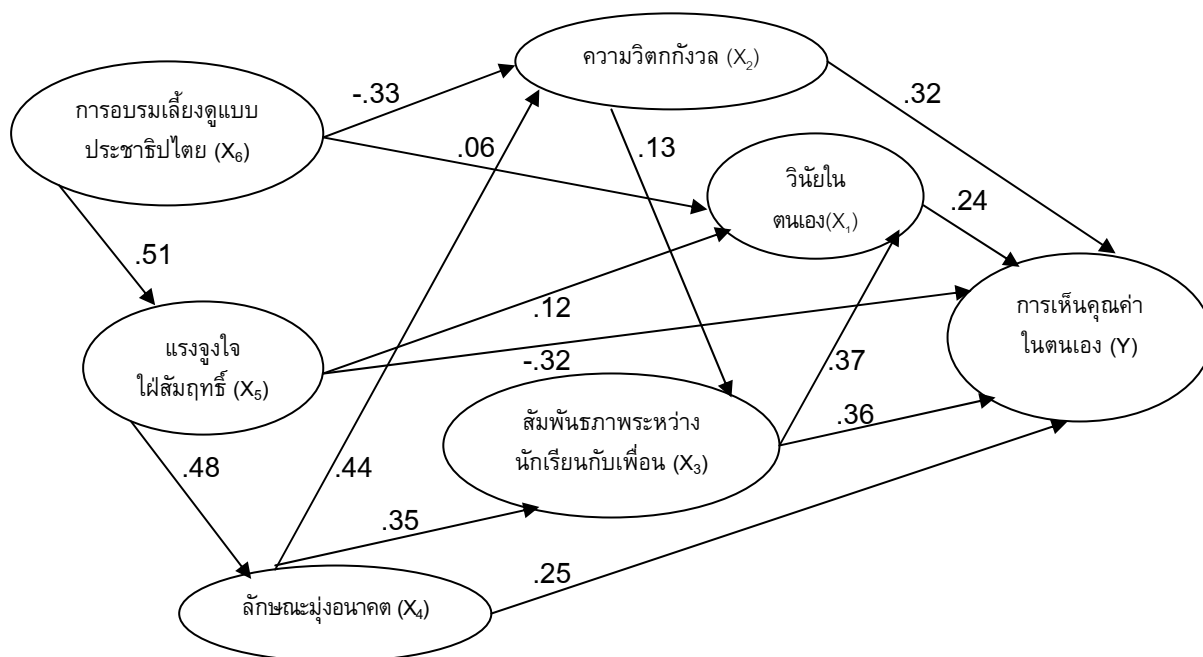
4.1 การปรับรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการพิจารณาจากตอนที่ 3 พบว่ารูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานยังไม่สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงดำเนินการปรับรูปแบบความสัมพันธ์โดยลดเส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจำนวน 4 เส้นทาง และจากการพิจารณาค่าดัชนีปรับโมเดลแล้วพบว่าเส้นทางที่ควรเพิ่มเข้ามาในรูปแบบความสัมพันธ์ เพื่อให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และปัจจัยเชิงสาเหตุสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเห็นคุณค่าในตนเองได้มากขึ้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาเพิ่มเส้นทาง จำนวน 6 เส้นทาง หลังจากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์อีกครั้งเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ที่ปรับใหม่ ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 8

ตาราง 8 การปรับรูปแบบความสัมพันธ์ให้สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การเปลี่ยนแปลง	เส้นทางที่เปลี่ยนแปลง	ค่าสถิติระดับความสอดคล้องกลมกลืน				
		χ^2	GFI	AGFI	SRMR	RMSEA
ลดเส้นทาง	$X_4 \longrightarrow X_1$	8.985 (p=.254) df = 7	0.994	0.974	0.019	0.000
	$X_3 \longrightarrow X_4$					
	$X_6 \longrightarrow X_3$					
	$X_6 \longrightarrow Y$					
เพิ่มเส้นทาง	$X_2 \longrightarrow X_3$					
	$X_3 \longrightarrow X_1$					
	$X_4 \longrightarrow X_2$					
	$X_4 \longrightarrow X_3$					
	$X_4 \longrightarrow Y$					
	$X_5 \longrightarrow Y$					

จากตาราง 8 พบว่าการลดเส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 4 เส้นทาง และเพิ่มเส้นทาง จำนวน 6 เส้นทางดังกล่าว โดยผู้วิจัยคำนึงถึงหลักความเป็นจริงทางทฤษฎีและความสะดวกสมผลแล้ว ทำการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ที่ปรับใหม่อีกครั้ง พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์(χ^2) เท่ากับ 8.985 ที่ชั้นความเป็นอิสระ 7 มีค่าความน่าจะเป็น (P) เท่ากับ 0.254 มีค่าความน่าจะเป็นมากกว่า 0.05 แสดงว่าค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญ กล่าวคือ โมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับภาวะสันนิษฐาน ค่าดัชนีระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) ควรมีค่าสูงกว่า 0.90 ขึ้นไป พบว่ามีค่า 0.994, 0.974 ตามลำดับ ส่วนค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) พบว่ามีค่า 0.019, 0.000 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ 0.05 แสดงว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และการไม่เข้าสู่ส่วนกลางของพารามิเตอร์ (NCP) = 0.0 แสดงว่าค่าสถิติของการทดสอบมีการกระจายเป็นแบบไค-สแควร์ จึงสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

นอกจากนี้ยังพบว่าการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อน(Analysis of Residuals) ได้ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Standard Residual) มีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.96 ซึ่งค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานไม่ควรเกิน 2 แสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความเที่ยงตรง และได้กราฟคิวพรีอต (Q-Plot) ที่มีความชันกว่าเส้นทแยงมุมแสดงว่าโมเดลยังมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยมีการปรับโมเดลให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีรูปแบบเส้นทางของตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังการปรับแก้รูปแบบให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 รูปแบบเส้นทางของตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองภายหลังการปรับแก้รูปแบบให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

4.2 การวิเคราะห์น้ำหนักความสำคัญทางตรง (DE) น้ำหนักความสำคัญทางอ้อม (IE) และน้ำหนักความสำคัญโดยรวม (TE) ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

เมื่อผู้วิจัยได้รูปแบบความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว จึงพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญทางตรง (DE) น้ำหนักความสำคัญทางอ้อม (IE) และน้ำหนักความสำคัญโดยรวม (TE) ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ดังตาราง 9

ตาราง 9 ค่าน้ำหนักความสำคัญทางตรง (DE) น้ำหนักความสำคัญทางอ้อม (IE) และน้ำหนักความสำคัญโดยรวม (TE) ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตัวแปร	X ₂			X ₁			X ₅			X ₃			X ₄			Y		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE
X ₆	-.33*** (.05)	.10*** (.02)	-.22*** (.04)	.06* (.03)	.08*** (.02)	.15*** (.02)	.51*** (.02)		.51*** (.02)		.05*** (.01)	.05*** (.01)		.24*** (.02)	.24*** (.02)		-.11** (.03)	-.11** (.03)
X ₂					.05*** (.01)	.05*** (.01)		.21*** (.04)	.21*** (.04)	.13*** (.02)		.13*** (.02)	.44*** (.07)		.44*** (.07)	.32*** (.05)	.06*** (.01)	.39*** (.05)
X ₁							.12** (.04)	.07*** (.01)	.20*** (.04)	.37*** (.04)		.37*** (.04)		.15*** (.02)	.15*** (.02)	.24* (.09)		.24* (.09)
X ₅											.20*** (.02)	.20*** (.02)	.48*** (.03)		.48*** (.03)	-.32*** (.07)	.31*** (.05)	-.00 (.06)
X ₃													.35*** (.03)	.06*** (.01)	.41*** (.03)	.36** (.11)	.09* (.03)	.45*** (.10)
X ₄																.25** (.09)	.33*** (.05)	.59*** (.09)

*p < .05, **p < .01, ***p < .001

สมการโครงสร้างตัวแปร	X ₂	X ₁	X ₅	X ₃	X ₄	Y
R-Square (R ²)	0.12	0.25	0.43	0.30	0.32	0.25

จากตาราง 9 พบว่า เส้นทางในโมเดลเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองสามารถอธิบายได้ดังนี้

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเรียงตามอิทธิพลมากไปน้อย คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ความวิตกกังวล แรงภูมิใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และวินัยในตนเอง ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองด้วยขนาดอิทธิพล 0.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.11
2. ความวิตกกังวล มีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองด้วยขนาดอิทธิพล 0.32 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.05
3. แรงภูมิใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองด้วยขนาดอิทธิพล -0.32 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.07
4. ลักษณะมุ่งอนาคต มีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองด้วยขนาดอิทธิพล 0.25 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.09
5. วินัยในตนเอง มีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองด้วยขนาดอิทธิพล 0.24 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.09

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เรียงตามขนาดอิทธิพลจากมากไปน้อย คือ ลักษณะมุ่งอนาคต แรงภูมิใจใฝ่สัมฤทธิ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และความวิตกกังวล ตามลำดับ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลักษณะมุ่งอนาคต มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองโดยผ่านความวิตกกังวล และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนด้วยขนาดอิทธิพล 0.33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.05
2. แรงภูมิใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองโดยผ่านวินัยในตนเอง และลักษณะมุ่งอนาคตด้วยขนาดอิทธิพล 0.31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.05
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองโดยผ่านวินัยในตนเอง ความวิตกกังวล และแรงภูมิใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้วยขนาดอิทธิพล -0.11 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.03
4. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองโดยผ่านวินัยในตนเองด้วยขนาดอิทธิพล 0.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.03
5. ความวิตกกังวล มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองโดยผ่านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนด้วยขนาดอิทธิพล 0.06 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.01

เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแปรภายนอกและตัวแปรภายในที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรภายใน ได้แก่ ความวิตกกังวล วินัยในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และลักษณะมุ่งอนาคต พบว่า

1. ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความวิตกกังวล คือการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีขนาดอิทธิพล -0.33 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.05
2. ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อวินัยในตนเอง ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และวินัยในตนเอง มีขนาดอิทธิพล 0.06, 0.12 ตามลำดับ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.03, 0.04 ตามลำดับ
3. ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีขนาดอิทธิพล 0.51 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.02
4. ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ได้แก่ ความวิตกกังวล และลักษณะมุ่งอนาคต มีขนาดอิทธิพล 0.13, 0.37 ตามลำดับ ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.02, 0.04 ตามลำดับ
5. ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อลักษณะมุ่งอนาคต ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีขนาดอิทธิพล -0.32 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.07

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R^2) ของการเห็นคุณค่าในตนเองพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.25 แสดงว่าตัวแปรสาเหตุในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเห็นคุณค่าในตนเองได้ร้อยละ 25

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Model) ของตัวแปรที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ได้แก่ วินัยในตนเอง ความวิตกกังวล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระหว่างตัวแปรสาเหตุกับการเห็นคุณค่าในตนเอง และเพื่อศึกษาตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทั้งทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 19 โรงเรียน 52 ห้องเรียน มีประชากรทั้งสิ้น 1,661 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two Stage Random Sampling) จำนวน 404 คน จากโรงเรียนต่างๆ 6 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 ประกอบด้วยแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 40 ข้อ แบบสอบถามวินัยในตนเอง จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามความวิตกกังวล จำนวน 20 ข้อ ฉบับที่ 2 ประกอบด้วย แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 25 ข้อ แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 20 ข้อ โดยมีค่าความเชื่อมั่น 0.92, 0.92, 0.86, 0.77, 0.76, 0.85 และ 0.87 ตามลำดับ

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับ ไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ปรากฏว่าได้กลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 404 คน ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จากนั้นตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยโปรแกรม LISREL version 8.30 โดยใช้ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square; χ^2) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) ดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) ดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เป็นดัชนีวัดความกลมกลืน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีการเห็นคุณค่าในตนเอง จะมีวินัยในตนเอง ความวิตกกังวล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และลักษณะมุ่งอนาคต อยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุ ได้แก่วินัยในตนเอง ความวิตกกังวล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการเห็นคุณค่าในตนเอง มีค่าเท่ากับ 0.200, 0.404, 0.334, 0.206 และ -0.137 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการเห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัย พบว่า วินัยในตนเองมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับทุกตัวแปร ยกเว้นความวิตกกังวล ส่วนตัวแปรความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับทุกตัวแปร แต่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ส่วนตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับทุกตัวแปร ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับหลายตัวแปร ได้แก่ วินัยในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ส่วนตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับทุกตัวแปร แต่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

3. การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานการวิจัยในครั้งแรก พบว่า รูปแบบยังไม่มี ความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงดำเนินการปรับแก้รูปแบบโดยการลดเส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเพิ่มเส้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จนได้โมเดลที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีค่าดัชนีวัดความกลมกลืนทุกค่าอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ยังพบว่าค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) ของการเห็นคุณค่าในตนเองเท่ากับ 0.25 แสดงว่าตัวแปรสาเหตุในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเห็นคุณค่าในตนเองได้ร้อยละ 25

4. ผลการวิเคราะห์อิทธิพลรวม อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลทางตรง พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีอิทธิพลทางบวกต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด คือ ลักษณะมุ่งอนาคต ด้วยขนาดอิทธิพล 0.59 มีอิทธิพลทางตรง 0.25 และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความวิตกกังวล และสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ด้วยขนาดอิทธิพล 0.33 ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมรวมสูงสุดคือ ลักษณะมุ่งอนาคต โดยมีอิทธิพลผ่านความวิตกกังวล สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ด้วยขนาดอิทธิพล 0.33 ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ความวิตกกังวล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ลักษณะมุ่งอนาคต และวินัยในตนเอง ด้วยขนาดอิทธิพล 0.36, 0.32, -0.32, 0.25 และ 0.24 ตามลำดับ นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านความวิตกกังวล วินัยในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้วยขนาดอิทธิพล -0.11

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลสูงสุดต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ด้วยขนาดอิทธิพล 0.51 ตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางตรงต่อลักษณะมุ่งอนาคต ด้วยขนาดอิทธิพล 0.48 ส่วนตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอิทธิพลทางตรงต่อวินัยในตนเอง ด้วยขนาดอิทธิพล 0.37

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์โมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้วิจัยทำการปรับแก้รูปแบบความสัมพันธ์ให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยทำการลดเส้นทางที่ค่าสถิติ t ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวน 4 เส้นทาง และเพิ่มเส้นทาง จำนวน 6 เส้นทาง หลังจากปรับแก้รูปแบบแล้วพบว่า ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนทุกค่าอยู่ในเกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้อง ทำให้รูปแบบความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรสาเหตุสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเห็นคุณค่าในตนเองได้ร้อยละ 25 ที่เหลือร้อยละ 75 เป็นอิทธิพลของตัวแปรที่ไม่ได้ถูกเลือกเข้ามาศึกษาในรูปแบบความสัมพันธ์ และการไม่ตั้งใจตอบแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถอธิบายได้ตามรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านวินัยในตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง นั่นคือ บุคคลที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงด้วย ซึ่งคูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1981: 5) กล่าวว่า บุคคลที่มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูง จะรับรู้คุณค่าของตนตามจริงและสามารถแสดงออกตามสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความวิตกกังวลน้อย ตระหนักในความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่น มีความสามารถสร้างสัมพันธ์อันดีกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมมีความสุขกับชีวิตของตน กล้าที่จะรับงานที่ท้าทายความสามารถหรืองานที่แปลกใหม่ ไม่ย่อท้อต่องานที่ยากหรือมีอุปสรรค เต็มใจทำงานเต็มตามศักยภาพของตน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนั่น สุมิตร (ถวิล จันท์สว่าง, 2545: 19; อ้างอิงจาก สนั่น สุมิตร, 2520: 20-21) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่ามีจุดประสงค์ให้มีนิสัยประจำใจดี คือ ให้ความเคารพ มีมารยาท และความประพฤติอันดีงาม มีความเห็นอกเห็นใจ มีความร่วมมือซึ่งกันและกัน ซึ่งถ้าตัดสินใจให้ดีได้ความมั่นคงปลอดภัยและความรุ่งเรืองของชาติจะมีได้อย่างไม่มีปัญหา จากงานวิจัยของ สตรอทเธอร์ แจ็ค และเพจ (ศิริพันธ์ วรรัตนกิจ, 2545: 69; อ้างอิงจาก Strother, Jack; & Page, 1955) พบว่าการได้รับการยอมรับจากครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กเกิดพัฒนาความคิดในเรื่องการเห็นคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้จากงานวิจัยของ สุนารี เตชะโชติวิวัฒน์ (2527: บทคัดย่อ) ค้นพบว่า ความมีวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภาคภูมิใจในตนเองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ซึ่งตรงกับ ชมพูนุช สิริพรหมภักตร์ (2539: ข) และศิณพร แสงใส (2548: บทคัดย่อ)

พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความวิตกกังวลมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เนื่องมาจากความรู้สึกท้อแท้สิ้นหวังนี้อาจเกิดขึ้นง่ายในวัยรุ่น อันเป็นวัยพัฒนาทางสติปัญญาเริ่มเป็นนามธรรมมากขึ้น มีการมองตนเองและมองไปยังอนาคตข้างหน้า ถ้าอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่มีความเครียดสูงและขาดการประคับประคองที่เหมาะสม อาจทำให้รู้สึกสิ้นหวังได้ง่าย (รูปนัย ตั้งจิตภักดีสกุล. 2545: 4) จำลอง ดิษยวณิช และ พริ้มเพรา ดิษยวณิช (2545: 20) กล่าวถึงความวิตกกังวลว่า เป็นความรู้สึกอย่างหนึ่งของความไม่สบายใจ และความหวาดหวั่นเกี่ยวกับการคุกคามบางอย่างที่จะมาถึงซึ่งไม่ทราบว่าเป็นอะไร การคุกคามมักเกี่ยวข้องกับร่างกาย เช่น มีสิ่งที่ทำให้ร่างกายได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ ส่วนทางจิตใจมักเป็นการคุกคามต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้ยังค้นพบว่าจากการแบ่งประเภทความวิตกกังวลตามแนวคิดของ เลวิท (นิตา กิตติพงษ์นุรักษ์. 2546: 20; อ้างอิงจาก Levitt. 1967: 13-15) และ สปีลเบอร์เกอร์ (อนันต์ชนก วิจิตรนิเทศ. 2546: 14-15; อ้างอิงจาก Spielberg. 1972: 487-489) ช้อแตกต่างระหว่างความวิตกกังวลตามสถานการณ์ และความวิตกกังวลเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคลว่า ความวิตกกังวลตามสถานการณ์นั้นจะเกิดขึ้นชั่วระยะเวลาสั้นๆเท่านั้น เมื่อเวลาช่วงนี้ผ่านไปความวิตกกังวลจะจางหาย ส่วนความวิตกกังวลเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคลจะเกิดขึ้นในระยะเวลายาวนานจนเป็นลักษณะประจำตัวของบุคคล ความรู้สึกจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยของตัวบุคคล จากงานวิจัยของ โกลเบอร์ (สารภี ธนกรวิทย์. 2523: 24, อ้างอิงจาก Goldberg. 1973: 323-331) พบว่า นักเรียนชายกลุ่มที่ประสบความล้มเหลวจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำและมีทัศนคติทางลบต่อวิทยาลัย และงานวิจัยของ เนเกล (สารภี ธนกรวิทย์. 2523: 24-25, อ้างอิงจาก Negel. 1975: 660-A) ที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับความวิตกกังวล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา พงศ์พุกฤษ (2523: 63-64) พบว่า ความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชไมพร เจริญศรีบุรี (2546: บทคัดย่อ) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองตั้งแต่ปี พ.ศ.2533-2543 พบว่า ระดับความเครียดและความวิตกกังวล มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง

นอกจากนี้ยังความวิตกกังวลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองโดยผ่านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน โคลแมน และแฮมเมน (ชมนุช บุญสิทธิ์. 2541: 15-17; อ้างอิงจาก Coleman; & Hammen. 1974) กล่าวถึงองค์ประกอบของการติดต่อสื่อสารที่อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ด้านอารมณ์และความรู้สึกในขณะที่ได้รับปัจจัยในสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ หรือบุคคลก่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่น ความมั่นใจ ความกลัว หรือความโกรธ อาจทำให้เกิดการรับรู้ตีความหมายพลาดได้ ดังนั้นผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงก็จะรู้จักตนเอง และรับรู้ผู้อื่นได้ตรงตามความเป็นจริง กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าเผชิญความจริง เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงความหวังใยเป็นมิตรอย่างจริงใจด้วยความหวังดี นั่นคือบุคคลที่มีความวิตกกังวลสูงก็จะมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนสูงด้วย

3. สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอิทธิพลทางตรงสูงสุดต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง นั่นคือ บุคคลที่มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนสูงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงด้วย จากทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) เกี่ยวกับความต้องการทางสังคมกล่าวไว้ว่า เมื่อมีความต้องการทางร่างกาย และความต้องการทางด้านความมั่นคงได้รับการตอบสนองแล้ว คนเราจะมีความต้องการทางสังคมซึ่งถือว่าเป็นความต้องการในระดับสูงเข้าครอบงำพฤติกรรมของบุคคลนั้น อันได้แก่ความต้องการเป็นพวกพ้อง ความต้องการการยอมรับ ต้องการมิตรภาพ และความรักจากเพื่อนร่วมงาน (ทัศนีย์ จิตต์ชื่นมีชัย. 2548: 80) ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคณะ (เพยาร์ ผลภาค. 2539: 142, อ้างอิงจาก ฉลองรัฐ อินทรีย์; และคณะ. 2527) ให้ความเห็นว่า ในวัยรุ่นการเห็นคุณค่าในตนเองได้รับอิทธิพลมาจากกลุ่มเพื่อนมากกว่าได้รับการสนับสนุนจากบิดามารดา ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อโตขึ้นความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองจะขยายความรัก ความเอาใจใส่ของบิดามารดา ออกมาสู่เพื่อนๆ ซึ่งปฏิบัติจากเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เขาแสดงออก นอกจากนี้วัยรุ่นยังให้ความสำคัญต่อเพื่อน และต้องการเพื่อนมากกว่าวัยอื่นๆ เพราะวัยรุ่นเชื่อว่าเพื่อนตอบสนองความต้องการได้หลายประการ เช่น ความรู้สึกอบอุ่น การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน และสามารถร่วมทุกข์ร่วมสุขกับตนได้ จากงานวิจัยของ เพยาร์ ผลภาค (2539: บทคัดย่อ) พบว่า การปรับตัวกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองในวัยรุ่นทุกกลุ่ม ตัวแปรที่สามารถทำนายได้ดีที่สุดคือ การปรับตัวกับเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฅฐกมล ชาญสาธิตพร; ชัยวัฒน์ วงษ์อาษา; และศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2545: 129) พบว่า เด็กวัยรุ่นตอนต้นมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มากที่สุดคือระดับชั้นเรียน รองลงมาคือสัมพันธภาพในครอบครัว และการยอมรับจากเพื่อน

นอกจากนี้สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองผ่านวินัยในตนเอง จากงานวิจัยของ มะลิวัลย์ พร้อมจิต (2547: บทคัดย่อ) พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีวินัยในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากงานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนสูงจะมีวินัยในตนเองสูงด้วย ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมที่ดีที่นักเรียนและเพื่อนปฏิบัติต่อกันทั้งใน และนอกห้องเรียน เช่น การให้ความห่วงใย ช่วยเหลือ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันอย่างเต็มใจนั้น ทำให้นักเรียนปรับตัวได้ดี มีความสุขในการเรียน ส่งผลทำให้ประสบความสำเร็จทางการเรียน มีแนวโน้มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และวินัยในตนเองสูงด้วย นั่นคือ บุคคลที่มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนสูงจะมีวินัยในตนเองสูงด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยอยู่ในช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กำลังใกล้สอบปลายภาคเรียนที่ 2 กำลังจะสำเร็จการศึกษาและตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา หรือตัดสินใจที่จะไม่ศึกษาต่อตามความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้ไม่พบอิทธิพลของสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนต่อการเห็นคุณค่าในตนเองผ่านวินัยในตนเอง

4. ลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง นั่นคือ บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงด้วย คูเปอร์สมิท (อรชума พุ่มสวัสดิ์. 2538: 13-15; อ้างอิงจาก Coopersmith. 1981: 118-119) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่าองค์ประกอบภายในด้านความปรารถนาของบุคคลไว้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคลเกิดจากการเปรียบเทียบผลงาน และความสามารถของตนเองกับเกณฑ์ความสำเร็จที่ตนเองตั้งไว้ ถ้าผลงานและความสามารถเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตนเองตั้งไว้หรือดีกว่า จะทำให้บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าผลงานและความสามารถไม่เป็นไปตามเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์ บุคคลจะคิดว่าตนเองไร้ค่า ซึ่งลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะ ทางจิตใจที่สำคัญอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบุคคลให้มีพฤติกรรมที่ดี มีจริยธรรม ต้องอาศัยพื้นฐานด้านความรู้ ความคิด ประสบการณ์ และสติปัญญา เนื่องจากการเรียนรู้ทางสังคมที่สะสมมาจากอดีตและการเรียนรู้ในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การอบรมเลี้ยงดู ดังนั้นบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงก็จะมี การเห็นคุณค่าในตนเองสูงด้วย

ลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยผ่านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และความวิตกกังวล นั่นคือบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และมีความวิตกกังวลสูงด้วย โครงสร้างทางสังคมของเด็กวัยตอนกลางจะครอบคลุมด้านต่างๆ เช่น กลุ่มเพื่อน สถานะทางสังคม การคล้อยตามกลุ่ม เด็กจะมีความต้องการความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองโดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งวัดได้จากสิ่งที่เพื่อนคิดต่อตัวเขา เด็กจะเริ่มพัฒนาสติปัญญา ทักษะทางสังคม และความมั่นใจในตนเองให้สูงขึ้น ปฏิกริยาจากกลุ่มเพื่อนและบุคคลรอบข้างจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เขาแสดงออก หากเด็กได้รับความรักจากครอบครัวและเพื่อนๆ ก็จะมองตนเองในทางบวก แต่ถ้าครอบครัวและเพื่อนไม่เห็นคุณค่าของเขาแสดง ความรังเกียจ วิพากษ์วิจารณ์และไม่ยอมรับเขา จะทำให้เด็กมีคุณค่าในตนเองทางลบ (เพยาร์ ผลภาค. 2539: 24; อ้างอิงจาก Barry. 1989: 13) ดังนั้นเมื่อวัยรุ่นสามารถสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ดี ก็จะทำให้บุคคลที่มีการปรับตัวทางสังคมที่ดี และส่งผลให้เกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง จะเห็นได้ว่าลักษณะมุ่งอนาคตเป็นพื้นฐานที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยลักษณะมุ่งอนาคตย่อมส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนด้วย และจากงานวิจัยของ เพ็ญพิศ ทิพย์รักษ์ (2541: 62) พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของรัฐบาลใหม่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าความวิตกกังวลเป็นช่องว่างระหว่างปัจจุบันกับอนาคต นั่นคือเมื่อบุคคลคิดถึงเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้นความคิดของบุคคลจะกระโดดจากปัจจุบันไปสู่อนาคต ทำให้เกิดความวิตกกังวล ส่วนนักเรียนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำเป็นนักเรียนที่ขาดการวางแผน ขาดการเตรียมการ ไม่มีเป้าหมายในการศึกษาต่อที่แน่นอน ไม่คิดถึงอนาคตว่าจะเป็นเช่นไร ไม่ต้องรอคอยสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มุ่งหวังเป็นเหตุให้นักเรียนไม่วิตกกังวล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในสังคมที่มีการแข่งขันทางการเรียนที่ไม่สูงมากนัก ซึ่งมีความเห็นแก่ตัวเป็นส่วนน้อย มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางด้านการเรียนและส่วนตัว มีค่านิยมในการเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิด เพื่อเลือกเรียนในคณะที่สนใจ ทำให้ขาดแรงกระตุ้น ปล่อยปละละเลยการเรียน ขาดระเบียบวินัยในการควบคุมตนเอง จึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ไม่พบลักษณะมุ่งอนาคตมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยผ่านวินัยในตนเอง

5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง ลินด์แกรน (มรุต ก้องวิริยะไพศาล. 2549: 60; อ้างอิงจาก Lindgran. 1967: 31-34) กล่าวสนับสนุนว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เน้นความหมายในรูปของความสำเร็จ (Need for Achievement หรือเขียนย่อๆ เป็น n-Ach) ความต้องการดังกล่าวเป็นความต้องการที่เปรียบได้กับความต้องการขั้นสูงสุดที่มาสโลว์ เรียกว่า Self-Actualization ซึ่งเป็นความต้องการที่จะเข้าใจตนเองทั้งในด้านความสามารถ ความถนัดรวมถึงศักยภาพอื่นๆ และจะมีความปรารถนาที่จะใช้ความสามารถและศักยภาพนั้นให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ลินด์แกรน เชื่อว่าพฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความทะเยอทะยาน มีการแข่งขัน และพยายามปรับปรุงตนให้ดีขึ้น ดังงานวิจัยของ เปรมจิตต์ ทศตะ (2516: 66) และ กันต์ฤทัย คลังพหล (2546: บทคัดย่อ) และศิณพร แสงใส (2548: บทคัดย่อ) พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการเห็นคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษางานของ วิชัย เอียดบัว (2534: 178-183) ผลการศึกษาพบว่า ครูที่ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของความรู้ การแสวงหาความรู้และนำความรู้ไปใช้นั้น เป็นบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงด้วย จะเห็นว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองผ่านลักษณะมุ่งอนาคต นั่นคือ นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงด้วย สอดคล้องกับ สีนินาฏ สุทธิจินดา (2543: บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะเห็นว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองผ่านวินัยในตนเอง นั่นคือ นักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีวินัยในตนเองสูงด้วย อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นสิ่งที่ชี้ชัดถึงความมีคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์อย่างหนึ่ง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแต่ละบุคคลจะเป็นแรงเสริมให้ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยไม่ย่อท้อ ซึ่งความสำเร็จที่ได้รับเป็นการเพิ่มคุณค่าในตนเอง ทำให้มีความสุขในชีวิต

จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางลบต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งบุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองสูงจะสามารถรับรู้คุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง ส่วนบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำมักจะใช้กลไกในการป้องกันตนเองรับรู้ว่าคุณค่าตนเองด้อยค่า แต่จะมีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำแต่พยายามหลอกหลวงตนเองและรับรู้คุณค่าของตนเอง จึงเรียกกลุ่มคนเหล่านี้ว่ามีการเห็นคุณค่าในตนเองเทียม ซึ่งน่าจะเป็นสาเหตุให้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลทางลบต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

6. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเองผ่านวินัยในตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นั่นคือบุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูงจะทำให้มีวินัยในตนเอง และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงอีกด้วย บาร์รี่ (เพยาร์ ผลภาค. 2539: 23; อ้างอิงจาก Barry. 1989: 13) กล่าวว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเป็นภาวะทางจิตที่ได้รับการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก เป็นผลสะท้อนที่เกิดจากการได้สัมผัสและความรักจากผู้เลี้ยงดูซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการรับรู้คุณค่าในตนเองของเด็ก เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีความรักและได้รับการยอมรับในคุณค่าของตนแล้ว จะสะสมความรู้สึกการมีคุณค่าของตนไว้ในจิตใจ ส่วนเด็กที่ถูกปฏิเสธหรือดูหมิ่นจะมีความรู้สึกต่ำต้อยและกระทบกระเทือนจิตใจ ลิเลียน (พาฝัน อารีมา. 2547: 27; อ้างอิงจาก Lilian. 2000: 2-3) ให้ข้อเสนอแนะสำหรับพ่อแม่ในการสร้างคุณค่าในตนเองว่าพ่อแม่สามารถช่วยพัฒนาและรักษา การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กได้โดยการช่วยให้เด็กรับมือกับความพ่ายแพ้ และความล้มเหลว แทนที่จะเน้นย้ำเฉพาะความสำเร็จและชัยชนะในช่วงเวลาที่ผิดหวังหรือวิกฤติ การเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กจะอ่อนลง แต่จะสามารถทำให้เข้มแข็งได้ถ้าคุณให้ลูกรู้ว่าเรายังรักและสนับสนุนอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง จากงานวิจัยของ วิกรม กมลสุโกศล (2518: 100) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันมีความวิตกกังวลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งและแบบให้ความคุ้มครองมากจนเกินไปมีความวิตกกังวลสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และงานวิจัย มาริสา รัชปต์ (2532: 82-85) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยไม่มีนัยสำคัญทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้อยู่ในสังคมวัฒนธรรมภาคใต้ ซึ่งมีค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างใกล้ชิด พ่อแม่ให้ความช่วยเหลือในการตัดสินใจด้านต่างๆของบุตรทุกด้าน ทำให้บุตรขาดความมั่นใจ ขาดความเป็นเอกลักษณ์ของตน และขาดภาพพจน์ของตนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเอง และยังค้นพบว่าอาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงอยู่ระหว่างวัยรุ่นและเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีความคิดเป็นอิสระ มีการค้นหาความเป็นเอกลักษณ์ของตน เด็กที่อยู่ระหว่างวัยนี้ได้รับการตอบสนองความต้องการตำแหน่งทางสังคมจากโรงเรียนและกลุ่มเพื่อน ซึ่งพ่อแม่ไม่สามารถตอบสนองให้ได้ เด็กก็จะถูกอิทธิพลของเพื่อนเข้าครอบงำ พฤติกรรมของเด็กจะเปลี่ยนตามเพื่อนไปในวัยเดียวกันตอบสนองต่อเขา จากสาเหตุที่กล่าวมาอาจเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ไม่พบอิทธิพลการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่อสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

จากรูปแบบความสัมพันธ์ที่ได้นี้ พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง โดยผ่านวินัยในตนเอง ความวิตกกังวล และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งส่วนที่ส่งผ่านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลสูง และส่วนที่ส่งผ่านความวิตกกังวลมีอิทธิพลทางลบ ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างที่วิจัยในครั้งนี้ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับบุตรนั้นเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้เรื่องต่างๆของเด็ก หากพ่อแม่ปฏิบัติต่อบุตรในทางที่ดีก็จะเป็นพื้นฐานให้บุตรเติบโต

เป็นพลเมืองที่ดี ช่วยลดความวิตกกังวลที่จะเกิดขึ้น แต่ถ้าพ่อแม่คอยให้ความคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา หรือการที่บุตรประสบความสำเร็จจากงานหรือเป้าหมายที่วางไว้เป็นประจำสม่ำเสมอ ก็อาจทำให้เกิดความวิตกกังวลในเป้าหมายต่อไปว่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด และจะนำความสำเร็จในครั้งใหม่เปรียบเทียบกับที่ผ่านมา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่าตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองสูงสุด คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน รองลงมาคือความวิตกกังวล วินัยในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และลักษณะมุ่งอนาคต ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลทางอ้อมต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ดังนั้นการนำผลการวิจัยไปใช้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งหากกลุ่มนักเรียนที่ต้องการนำผลการวิจัยไปใช้มีความแตกต่างกับกลุ่มประชากรที่นำมาศึกษาในครั้งนี้อาจทำให้การอ้างอิงขาดความแม่นยำ

2. สำหรับครูผู้สอนจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และวินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งครูผู้สอนควรส่งเสริมและปลูกฝังวินัยในตนเอง ลักษณะมุ่งอนาคต เพราะคุณลักษณะดังกล่าวมุ่งให้ประพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการและตามกฎระเบียบของสังคม และช่วยป้องกันความเสียหาย เด็กที่มีวินัยในตนเองสูงก็จะเป็นคนดี ครูผู้สอนสามารถปลูกฝังสิ่งเหล่านี้ให้กับนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรได้มีการศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการการเห็นคุณค่าของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-6) เพราะพัฒนาการของการเห็นคุณค่าในตนเองในวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากที่สุด

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเชิงทดลองควบคู่กับการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความแม่นยำของข้อมูลที่ได้รับ

3. ตัวแปรที่นำมาศึกษาในครั้งนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเห็นคุณค่าในตนเองได้ร้อยละ 25 ที่เหลือเป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำเข้ามาศึกษาในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในครั้งนี้ ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มเติม เช่น อิทธิพลจากสื่อ บุคลิกภาพ

4. จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์อย่างไม่
มีนัยสำคัญทางสถิติกับการเห็นคุณค่าในตนเอง จึงควรเพิ่มรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นๆเข้ามา
ศึกษาเพิ่มเติม เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

5. จากการวิจัยในครั้งนี้พบว่าลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางตรงกับการเห็นคุณค่า
ในตนเอง ซึ่งเป็นข้อค้นพบใหม่ควรเพิ่มเข้าไปในรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานใน
การศึกษาครั้งต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ อุ่นใจ. (2535). ผลของการใช้เทคนิคการพยากรณ์ที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กฤตรินทร์ นิมทองคำ. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กรรณิกา สีลีพันธ์. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและควมมีระเบียบวินัยในตนเอง ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนประจำโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- กรรณิกา กิจขยัน. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างควมมีวินัยแห่งตน ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอก และคุณธรรมแห่งพลเมือง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กัณฑ์ฤทัย คลังพหล. (2546). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับอัตมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กัญญา สุวรรณแสง. (2533). การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ: บำรุงสาส์น.
- กัลยา สุวรรณรอด. (2537). การวิเคราะห์องค์ประกอบควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- กัลยา อรวิเชียร. (2545). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันของนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา พงศ์พฤกษ์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างกันของพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกควมวิตกกังวล และควมรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- กฤษณ์ คำชาย. (2540). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: เทคนิคพรินติ้ง.

- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2540). *Self Esteem: พลังแห่งความเชื่อมั่น*. กรุงเทพฯ: ที.พี. พริน จำกัด.
- งามตา วินิตานนท์. (2546). *ปลูกฝังเยาวชนไทยให้เป็นคนดี*. ใน *รวมบทความร่วมสร้างสรรค์เด็กและเยาวชน*. หน้า 9-10. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- จรรจา สุวรรณทัต. (2531). *ประมวลบทความวิชาการระหว่างปีพุทธศักราช 2526 – 2531 ฉบับอภิธานนาการครบรอบ 33 ปี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์: เยาวชนไทยกับการมุ่งอนาคต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จรรยา ทองถาวร. (2533). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ์.
- จักรวาล ภูวนันท์. (2537). *ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนสถานสงเคราะห์เด็กหญิง บ้านราชวิถี กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จารุณี บุญยารมย์. (2541). *การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของผู้รับการสงเคราะห์ในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จำลอง ดิษยวณิช; และพริ้มเพรา ดิษยวณิช. (2545). *ความเครียด ความวิตกกังวล และสุขภาพ*. เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2537?). *การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิค Path analysis*.
- เจนภพ ชัยวรรณ. (2541). *การวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแห่งปัจจัยที่มีผลต่อเจตนาในการเลือกเรียนต่อสายสามัญ โปรแกรมวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ใจทิพย์ พวงทอง. (2540). *การศึกษาความสอดคล้องระหว่างการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดากับการเลี้ยงดูตามการรับรู้ของบุตรวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชมนุช บุญสิทธิ์. (2541). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ชมพูนุช พงษ์ศิริ. (2535). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วยของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- ชมพูนุช สิริพรหมภัทร. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเองและความวิตกกังวลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1
ประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ชยาพร ลีประเสริฐ. (2536). ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชไมพร เจริญครบุรี. (2546). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533-2543. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2530). เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยศาสตร์กับสังคม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชิดกมล สังข์ทอง. (2535). การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชีวิต เจริญพงษ์. (2544). ความรู้ ความมั่นใจ และความวิตกกังวลในการบริการสุขภาพในโรงเรียนของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชื่นทิพย์ อารีสมาน. (2545). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์กับการสอนด้วยสัญญาการเรียน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2522). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- เชาวนา อมรสงเจริญ. (2537). ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปพัทลุง จังหวัดพัทลุง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ฐปณีย์ ตั้งจิตภักดีสกุล. (2545, ม.ค.-มิ.ย.). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองและความรู้สึกสิ้นหวังในเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. ใน จิตวิทยาคลินิก. 33(1): 43-54.

- ณัฐพร สตาภรณ์. (2540). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนทหารและพลเรือน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐกมล ชาญสาธิตพร; ชัยวัฒน์ วงษ์อาษา; และศิริกุล อีสราณุรักษ์. (2545). “สัมพันธภาพในครอบครัว การยอมรับจากเพื่อน กับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นตอนต้น” ใน วารสารสาธารณสุขศาสตร์. 32(2): 129-139.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจันปัจฉิก. (2520). จริยธรรมของเยาวชนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; อรพินธ์ ชูชม; และงามตา วนินทนนท์. (2528). ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ดุษฐิ์ โยเหลา. (2545). เอกสารคำสอนวิชา วป712 สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลทางพฤติกรรมศาสตร์ IV. กรุงเทพฯ: สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ถวิล จันท์สว่าง. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2539). การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกนักศึกษาที่สำเร็จกับไม่สำเร็จการศึกษาตามเวลาของหลักสูตรปริญญาตรีในระบบการศึกษาทางไกล. วิทยานิพนธ์ จ.ด. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนิตา ระเบียบดี. (2529). ผลของการใช้กิจกรรมแม่แบบ โดยใช้สไลด์การ์ตูนเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ทัศนิตา ทองภักดี. (2539). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่ออำนาจภายในตนและความคิดเกี่ยวกับตนของเด็กในเมืองและชนบท. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทัศนีย์ จิตต์ชื่นมีชัย. (2548). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองด้านการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2544, กุมภาพันธ์). “การเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง,”
การศึกษา กทม. 24(5): 19-26.
- นงนุช โรจนเลิศ. (2533). การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2537). ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น(LISREL) สถิติวิเคราะห์สำหรับ
การวิจัยทางสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย .
- นภาพร พุ่มพุกษ์. (2529). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเองของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพระนารายณ์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นวลละอ อสุภาผล. (2536). ผลสะท้อนแห่งโครงการ: นักเรียนนายร้อยฝึกรับใช้ประชาชนใน
ชนบท. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์; และคณะ. (2520). จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นัตยา วงศ์หลีกภัย. (2532). ผลของกลุ่มจิตสัมพันธ์ที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- นิดา กิตติพงษ์นุรักษ์. (2546). การศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่สัมพันธ์ต่อการรับรู้
ตนเองในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญานิพนธ์
กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ แจ้งเอี่ยม. (2519). การศึกษานุคลิกภาพแสดงตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง ความภาคภูมิใจ
ในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานครและจังหวัดอุดรดิตถ์.
ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- นุชลดา โรจนประภาพรรณ. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัว การอบรม
เลี้ยงดูของบิดามารดา กับความรู้สึกที่มีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นตอนต้น ที่ศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว.
วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- เนตรชนก พุ่มพวง. (2546) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิจบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด; และมิณซ์มณัฏฐ์ วรรณมรินทร์. (2544, กรกฎาคม). “การวิเคราะห์เส้นทางด้วยโปรแกรมลิสเรล,” ใน วารสารการวัดผลการศึกษา. 7: 1-20.
- บุญญาภา แจ่มสี. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความผูกพันใกล้ชิด การเห็นคุณค่าในตนเอง และการยอมรับตนเองของนักศึกษาที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและไม่เสี่ยงของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพระนครใต้. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธิ์. (2543). สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงาน. ปรินิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุญศิริ สุวรรณเพ็ชร. (2538). *Dictionary of Psychology*. Bangkok : Printing Group.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2545). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการวัดประเมินการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุษกร ดำคง. (2542). ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอมือง จังหวัดสงขลา. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- บุษกร ผาสุขดี. (2544). ประสิทธิผลโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้กระบวนการกลุ่มที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลบุตรและลดความวิตกกังวลในมารดาของทารกคลอดก่อนกำหนด สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติ มหาราชนิ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประกายทิพย์ พิชัย. (2539). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคอนเมืองทหารอากาศบำรุง กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ประภากร โกมลิมศรี. (2544). การศึกษาความต้องการ แรงจูงใจ และการเห็นคุณค่าในตนเองของประชาชนยากจนในชุมชนมหาวงษ์ อำเภพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. สารนิพนธ์ สส.ม. (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.

- ประวีณ ณ นคร. (2523). การบริหารบุคคลในโรงเรียน. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารบุคลากรในโรงเรียน หน่วยที่ 9. หน้า 5-53. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2536). สอนเด็กให้มีความนับถือตนเอง. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2534). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สหมิตรออฟเซท.
- ปิยาภรณ์ กิจอุดมทรัพย์. (2539). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนหลักสูตรวิชาชีพพระยาสัน วิทาลัยสารพัดช่าง กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เปรมจิต ทศะ. (2516). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประมาณค่าตน ลักษณะความเป็นผู้นำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความสามารถในการแก้ปัญหาโดยใช้หลักการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2529). หลักการบริหารโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พรทิพย์ ตั้งไชยวรรศ์. (2540). ปัจจัยทางสังคมวิทยาและจิตวิทยาสังคมที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางพุทธิพิสัยและจิตพิสัยของนักเรียนที่เรียนเก่ง นักเรียนที่เรียนอ่อน และนักเรียนที่ออกกลางคัน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ เจนจริยานนท์. (2542). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี ชูทัยเจนจิต. (2523). “ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม,” จิตวิทยาพื้นฐานเพื่อการแนะแนว. สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พาฝัน อารีมา. (2547). การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนชายในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย บ้านกาญจนาภิเษก โดยใช้กิจกรรมบูรณาการ. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร .
- ฟิลิธี ปทุมบาล. (2532). ผลของการเข้ากลุ่มแบบ Sensitivity Training ต่อการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- เพ็ญพิศ ทิพย์รักษ์. (2541). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความวิตกกังวลในการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของรัฐบาลใหม่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เพ็ญแข ประจณปัจฉินก. (2527). “ลักษณะการมุ่งอนาคต,” เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม หน่วยการอบรมที่ 9-15. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เพียว ผลิต. (2539). บทบาทของบิดา บทบาทของมารดา การปรับตัวกับเพื่อน กับความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- มงคลสิน เตชะนิยม. (2538). การศึกษาการปฏิบัติงานโครงการเสริมสร้างวินัยนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาควิ. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสัมภาษณ์ตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: วี.เจ. พรินติ้ง.
- มรุต ก้องวิริยะไพศาล. (2549). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มะลิ อุดมภาพ. (2538). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา)
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- มะลิวัลย์ พร้อมจิตร. (2547). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการมีวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพณิชยการสุโขทัย สังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มัญชรี บุณนา. (2514). การเปรียบเทียบสังคมประเพณีของบิดามารดา และบุคลิกภาพของเด็กในจังหวัดพระนครและต่างจังหวัด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- มาริสา รัฐปัตย์. (2532). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เมธาวิ อุดมธรรมมานภาพ; และคณะ. (2544). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพฯ:
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

- รัตนา ประเสริฐสม. (2526). การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของเด็ก
นักเรียนชั้นประถมศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- รัศมี โพนเมืองหล้า. (2543). การศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปัญญาเลิศที่มีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงจากการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
----- (2540). สถิติวิทยาทางการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ละม้ายมาศ ศรีทนต์ และจรรยา สุวรรณทัต. (2510). รายงานการวิจัยเรื่อง “อิทธิพลของสังคม
ต่อการพัฒนาการของเด็กที่ตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”. สถาบันระหว่างชาติ
สำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ละออ ชูดวง. (2546). ผลของการให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยวิธีทัศนที่มีต่อความวิตกกังวลในการพูด
หน้าชั้นเรียน ของนักศึกษาแผนกวิชาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี. สารนิพนธ์
กศ.ม. (ธุรกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; และคณะ. (2539). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีวินัย. รายงานการวิจัย
ฉบับที่ 60. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร; และประทีป จินนี่. (2546). การอบรมเลี้ยงดู: รูปแบบและผลที่เกิดกับ
ลูกรัก. ใน รวมบทความร่วมสร้างสรรค์เด็กและเยาวชน. หน้า 55-56. กรุงเทพฯ:
ธนรัชการพิมพ์.
- วรารณ รักริย์. (2528). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและ
การสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วัชร ทรัพย์มี. (2528, มิถุนายน-กรกฎาคม). “การส่งเสริมความสุขในวัยต่างๆ,”
วารสารแนะแนว. 9: 39.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2539). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการ
เพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยอนุบาล. ปรินูญานิพนธ์ ค.ด.
(หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- วิกรม กมลสุโกศล. (2518). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความวิตกกังวล
และค่านิยมของนักเรียนชั้น ม.ศ.3 ที่นับถือศาสนาพุทธและอิสลาม ในจังหวัดนราธิวาส.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- วิจิตร อวาทกุล. (2526). *เทคนิคมนุษยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- วิชัย เอียดบัว. (2534). *ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิวาห์วัน มูลสถาน. (2523). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู และความมีวินัยในตนเอง*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2544). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ศินาพร แสงใส. (2548). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิรินนท์ วรรณทนกิจ. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิคอล*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2529). *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- สถิตย์ ภัทระ. (2535). *ปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของบุคคลวัยรุ่น*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สถิตาพร คำสด. (2546). *การศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมจิตต์ เพิ่มพูล. (2532). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้เทคนิคการพยากรณ์กับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมจิตร ห่อไตรรงค์. (2539). *ผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคม*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

- สมดุลย์ ชาญนวงศ์. (2533). คุณลักษณะทางจิตใจของประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์. (2546). ปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่น. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงศ์ ตีรพัฒน์. (2517). ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพิศ ไชยกิจ. (2536). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนราธิวาส. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมัญญา เสียงใส. (2521). ความวิตกกังวล และวิธีลดความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ลักษณะทางจิตวิทยา. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2547, จาก http://www.thaigifted.orh/general/gi_d.html.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. (2548). ข้อมูลสารสนเทศนักเรียนประจำปีการศึกษา 2548.
- สำราญ มีแจ้ง. (2544). สถิติขั้นสูงสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: นิธิแอดเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- สารภี ธนกรวิทย์. (2523). การศึกษาจริยธรรม ความเกรงใจ และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนที่มีพฤติกรรมเชิงนิเสธ. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สินีนาน สุทธจินดา. (2543). การศึกษาและเปรียบเทียบการมีวินัยในตนเองของนักเรียนสาขาพาณิชยการ โรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนทรทิพย์ หนูนพล. (2544). ความเครียดและการปรับตัวของนักเรียนนอกโรงเรียนสายสามัญโรงเรียนผู้ใหญ่ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี. ปรินุญานินพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุชาติ หลวงศักดิ์. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ในอาชีพพยาบาล ในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เขตจังหวัดราชบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิพงษ์ บุญผดุง. (2541). การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงผลฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรง และความเชื่อมั่น. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. (2527). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความมีวินัยในตนเอง และความภาคภูมิใจในตนเอง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุพรรณิ จันทรวิเศษ. (2539). การวิเคราะห์องค์ประกอบความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพร จันทรศิริโยธิน. (2526). ผลของการให้คำปรึกษาแบบแบ่งกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาพรณ โคตรจรัส. (2527). สุขภาพจิต : จิตวิทยาในการดำรงชีวิต เล่ม 1. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2536). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรินทร์ มีลาภล้น. (2539). ปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเขตจังหวัดราชบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุนีย์ ดันติพัฒนานันท์. (2521). เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการพยาบาลจิตเวช. กรุงเทพฯ: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- สุใจ ตั้งทรงสวัสดิ์. (2532). การใช้เพื่อนผู้ให้ความช่วยเหลือในกลุ่มเพื่อเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การวิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- โสภา ชูพิกุลชัย. (2529). ความรู้เบื้องต้นทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศ.ส.

- อดิเทพ ศรีสุอารักษ์. (2545). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวิจิตรวิทยา เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อนันต์ชนก วิจิตรนิเทศ. (2546). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความวิตกกังวลในการสอบวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อนุบาลรักลูก. (2528. 25-26 พฤษภาคม). “ฝึกความนับถือตนเอง,” ใน *เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องสื่อเพื่อการพัฒนาเด็กไทยวัยเรียนรู้. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 5(5): 1-2.*
- อรชума พุ่มสวัสดิ์. (2538). *การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.*
- อรรวรรณ พานิชปฐมพงษ์. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.*
- อรอุมา สงวนญาติ. (2544). *การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดความภาคภูมิใจในตนเองที่มีรูปแบบการตอบและการวิเคราะห์ต่างกัน. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- อัศพรพรรณ ขวัญชื่น. (2546). *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ต้องขัง ในเรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ สส.ม. (การจัดการโครงการสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. ถ่ายเอกสาร.*
- อัจนรา สุขารมณ. (2529). *จิตวิทยาคลินิกเกี่ยวกับเด็ก. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- อัญชลี จ้อยนุแสง. (2546). *สังกัดแห่งตนและวินัยแห่งตนของพนักงานบริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*

- อิศรภู่ รินโรสง. (2543). *ผลของฐานอำนาจและกลวิธีการใช้อิทธิพลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวยต่อความผูกพัน การยอมรับ และการต่อต้านของผู้ใต้บังคับบัญชา*. ปรินญานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). *Everest พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง*. กรุงเทพฯ: ชานดำการพิมพ์.
- อุไรวรรณ พันธุ์สุจริต. (2546). *การเปรียบเทียบผลของการฝึกวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบางพลัด กรุงเทพมหานคร*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Barry, P.D. (1988). *Mental Health and Mental Illness*. 5th. ed. Philadelphia: J.B. Lippincott.
- Baruch, Doroty Walter. (1994). *New ways in discipline: you and your child today/ Doroty Walter Baruch*. New York: Whittlesey House.
- Bollen, Kenneth. A. (1989). *Structural Equations with Laten Variables*. New York: John Wiley & Sons.
- Brook, R.B. (1992). "Self-Esteem During the School Year," *Pediatric clinice of North America*. 39(3): 537-551.
- Bruno, F.J. (1983). *Adjustment and Personal Growth: Seven Pathway*. 2nd. New York: John Wiley & Sons.
- Brody, M.C.D. (1949, June). "The Relationship Between Children's Self-Esteem and Their Perception of their Parents'Renting Style," *Dissertation Abstracts International*. 40(15): 80.
- Carkhuff , R.R.; & B.G. Berenson. (1977). *Beyond Counseling and Therapy*. 2 nd. Ed. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Coopersmith, S. (1981). *The Antecedent of Self-Esteem*. 2 nd. ed. Californai: Consulting Psychologist Press, Inc.
- (1984). *SEI: Self- Esteem Inventorics*. 2 nd.ed. Californai: Consulting Psychologist Press, Inc.
- English, Horance B.; & A.C. English Champney. (1958). *A Comprehensive Dictionary of Psychological and Psychoanaly tical Terms*. Ist. Ed, Lonmans Green and Co. Ltd, London.

- Good, Carter V. (1959). *Dictionary of Education*. 3 rd. ed. New York: McGraw-Hill.
- Hurlock, Elizabeth B. (1984) *Child Development*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Jöreskog, K.G.; & Sörbom, D. (1993). *LISREL VII : Structural Modeling with the SIMPLIS™ Command Language*. Chicago: Scientific Software, Inc.
- Luckman, Joan; & Sorenson, Karen. (1974). *Medical Surgical Nursing: A Psychophysiological Approach*. Philadelphia: W.B. Saunders Company.
- McClelland, David C.; & others. (1953). *The Achievement Motives*. New York; Appleton-Century Crofts Inc.,
- Memillan, James H., Judy Singh; & Lio G. Simonetta. (1995). "Self-Oriented Self-Esteem Self-Destruct," *The Psychology of Being Human*. New York: Wiley.
- Mischel, W. (1974). "Processes in Delay of Gratification," in L. Berkowitz ed. *Advances in Experimental Social Psychology*. Vol.7. New York: Academic Press.
- Murray, Henry. (1964). *Motivation and Emotion*. Englewood Cliffs Prentice Hall.
- Newman, Barbara M. (1986). *Adolescent Development*. Columbus: Merrill.
- Palladino, Connie. (1994). *Developing Self-Esteem*. California: Crisp Publications, Inc.
- Pedhazur, E.J. (1982). *Multiple Regression in Behavioral Research*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Reasoner, Robert W. (2000). *The True Meaning of Self-Esteem*. Retrieved August 22, 2002, from <http://www.Self-Esteem-nase.org/research.shtml>.
- Sasse, C.R. (1978). *Person to person*. Illinois: Bannett.
- Vincent, Elizabeth Lee. (1961). *Human Psychological Development*. New York: The Ronald Press. Co.
- Wiggins, James D; & Therese A Giles. (1984). "The Relationship between Counselors and Student Self-Esteem as Related to Counseling Outcomes," *The School Counselor*. 32 : 18-22; September.
- Zung, W.W.; & Cavenar, J.O. (1980). "Assessment Scales and Techniques," *Handbook on Stress and Anxiety*. San Francisco: Jossey Bass Publishers.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม

**รายชื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถาม
การเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6**

อาจารย์ ดร.เรวดี กระโหมวงศ์	ภาควิชาการประเมินผลและวิจัย มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.เกศรินทร์ มนูญผล	ภาควิชาวัดผลและประเมินผล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
ดร.กิตติกร ช่วยหนู	ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
นายประดิษฐ์ ทองคำปลิว	หัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
นางสาวบำเพ็ญ ปิตชิด	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

ภาคผนวก ข

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	IOC	การพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
2	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
3	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
4	0	1	1	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
5	1	0	-1	1	1	2	0.4	ตัดทิ้ง
6	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
7	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
8	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
9	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
10	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
11	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
12	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
13	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
14	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
15	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
16	1	1	0	0	1	3	0.6	ตัดทิ้ง
17	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
18	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
19	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
20	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
21	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
22	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
23	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
24	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
25	0	1	-1	1	1	2	0.4	ตัดทิ้ง

ตาราง 10 (ต่อ) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	IOC	การพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
26	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
27	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
28	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
29	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
30	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
31	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
32	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
33	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
34	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
35	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
36	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
37	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
38	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
39	1	1	1	1	0	4	0.8	คัดเลือกไว้
40	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
41	1	1	0	1	1	4	0.8	คัดเลือกไว้
42	1	0	1	0	1	3	0.6	ตัดทิ้ง
43	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
44	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
45	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
46	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
47	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
48	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
49	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
50	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 (ต่อ) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ผลรวม	IOC	การพิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
51	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
52	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
53	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
54	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
55	1	0	-1	1	1	2	0.4	ตัดทิ้ง
56	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
57	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
58	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
59	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้
60	1	1	1	1	1	5	1	คัดเลือกไว้

ภาคผนวก ค

ค่าอำนาจจำแนก (r) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 11 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อ	r	ผลการ คัดเลือก	ข้อ	r	ผลการ คัดเลือก	ข้อ	r	ผลการ คัดเลือก
1	.1843	ตัดทิ้ง	26	.6889	คัดเลือกไว้	51	.4904	คัดเลือกไว้
2	.3096	คัดเลือกไว้	27	.2325	คัดเลือกไว้	52	.3915	คัดเลือกไว้
3	.1474	ตัดทิ้ง	28	.3446	คัดเลือกไว้	53	.4937	คัดเลือกไว้
4	.5156	คัดเลือกไว้	29	.1977	ตัดทิ้ง	54	.6445	คัดเลือกไว้
5	.4679	คัดเลือกไว้	30	.0461	ตัดทิ้ง	55	.4045	คัดเลือกไว้
6	.4549	คัดเลือกไว้	31	.0997	ตัดทิ้ง			
7	.5414	คัดเลือกไว้	32	.2567	คัดเลือกไว้			
8	.1267	ตัดทิ้ง	33	.5472	คัดเลือกไว้			
9	.2194	คัดเลือกไว้	34	.6211	คัดเลือกไว้			
10	.5139	คัดเลือกไว้	35	.6378	คัดเลือกไว้			
11	.1347	ตัดทิ้ง	36	.6474	คัดเลือกไว้			
12	.3392	คัดเลือกไว้	37	.7206	คัดเลือกไว้			
13	.4045	คัดเลือกไว้	38	.6136	คัดเลือกไว้			
14	.3915	คัดเลือกไว้	39	.6347	คัดเลือกไว้			
15	.0501	ตัดทิ้ง	40	.1145	ตัดทิ้ง			
16	.2056	ตัดทิ้ง	41	.6510	คัดเลือกไว้			
17	.2359	คัดเลือกไว้	42	.6269	คัดเลือกไว้			
18	.2608	คัดเลือกไว้	43	.4150	คัดเลือกไว้			
19	-.0374	ตัดทิ้ง	44	.5414	คัดเลือกไว้			
20	.3035	คัดเลือกไว้	45	.6463	คัดเลือกไว้			
21	.3923	คัดเลือกไว้	46	.6964	คัดเลือกไว้			
22	.5291	คัดเลือกไว้	47	.5483	คัดเลือกไว้			
23	.5952	คัดเลือกไว้	48	.7251	คัดเลือกไว้			
24	.2232	คัดเลือกไว้	49	.6281	คัดเลือกไว้			
25	.6669	คัดเลือกไว้	50	.3308	คัดเลือกไว้			

ตาราง 12 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบสอบถามที่ใช้วัดในการวิจัย

ข้อ	แบบสอบถาม					
	วินัย ในตนเอง r	ความวิตก กังวล r	สัมพันธภาพ ระหว่าง นักเรียนกับเพื่อน r	ลักษณะ มุ่งอนาคต r	แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ r	การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย r
1	.4161	.4458	.0207	-.1395	.4000	.5416
2	.1511	.4730	.3460	.4718	.6280	.4240
3	.1107	.6333	.5312	.0631	.5302	.3588
4	.4598	.3736	.0893	-.0208	.6835	.3333
5	.3683	.5972	.0905	.6864	.5849	.6714
6	.5608	.3291	.0267	.3800	.7075	.3585
7	.4521	.6787	.1943	.3191	.3020	.4761
8	.4359	.4480	.7033	.1677	.6435	.6437
9	.6641	.5654	.2363	-.1181	.5422	.5932
10	.3559	.5349	.5774	.5047	.1285	.5294
11	.5691	.6479	.0944	.2495	.4890	.4715
12	.3691	.5204	.2025	.5149	.4756	.1642
13	.5209	.5424	.5917	.2631	.6726	.6744
14	.3523	.6068	.6237	.2220	.2295	.6550
15	.2792	.2280	.6230	.3672	.0970	.6668
16	.3650	.4715	.0866	.3279	.4918	.5446
17	.3250	.6794	.6406	.5916	.5803	.5623
18	.4848	.1169	.6062	.5862	.2487	.6042
19	.4475	-.0320	.6284	.6276	.5934	.7797
20	.3865	-.0396	.6299	.2883	.5762	.6267
21				.4965		
22				-.1643		
23				.0841		
24				.1181		
25				.1536		

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ฉบับคือ

ฉบับที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน รวมทั้งหมด 80 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง	จำนวน 40 ข้อ
ตอนที่ 2 แบบสอบถามวินัยในตนเอง	จำนวน 20 ข้อ
ตอนที่ 3 แบบสอบถามความวิตกกังวล	จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบ่งออกเป็น 4 ตอน รวมทั้งหมด 85 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	จำนวน 20 ข้อ
ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต	จำนวน 25 ข้อ
ตอนที่ 3 แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	จำนวน 20 ข้อ
ตอนที่ 4 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	จำนวน 20 ข้อ

2. ขอให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อว่านักเรียนมีลักษณะตามข้อความนั้นๆ มากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความรู้สึกหรือระดับการกระทำเพียงช่องเดียวเท่านั้นในแต่ละข้อ โดยมีเกณฑ์การเลือกดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นทุกครั้ง
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นไม่เกิดขึ้นเลย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกที่ไม่เกิดขึ้นเลย

3. คำตอบที่ได้รับจักเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย และจะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการเรียนของนักเรียน

ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ศกลวรรณ กาญจนภักดิ์
นิสิตสาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

ฉบับที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าควบคุมอารมณ์ของตนได้เมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์..					
2	ข้าพเจ้าจะไม่พูดขอโทษใครถ้าข้าพเจ้าไม่ผิด.....					
3	การผัดวันประกันพรุ่งเป็นลักษณะการทำงานของข้าพเจ้า					
4	เป็นการยากที่จะมองหาสิ่งที่ดีในชีวิตของข้าพเจ้า.....					
5	ข้าพเจ้าคิดว่าการช่วยเหลือตนเองจะช่วยสร้าง ความภาคภูมิใจ.....					
6	ข้าพเจ้ามีความพอใจในสิ่งที่ทำ.....					
7	ข้าพเจ้าไม่ชอบตนเอง.....					
8	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองเป็นคนไร้ความสามารถ.....					
9	ข้าพเจ้ามั่นใจในความคิดและการกระทำของตนเอง.....					
10	ข้าพเจ้าไม่ประพฤติดนในทางเสื่อมเสีย.....					
11	ข้าพเจ้าได้รับคำชมจากเพื่อนในสิ่งที่ข้าพเจ้ากระทำ.....					
12	ข้าพเจ้าไม่ได้รับความไว้วางใจเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน.....					
13	ข้าพเจ้าเป็นคนสำคัญ/ขวัญใจ ในกลุ่มเพื่อน.....					
14	เพื่อนไม่ให้ความสนใจกับการแสดงความคิดเห็นของ ข้าพเจ้า.....					
15	ข้าพเจ้ามักถูกเพื่อนวิพากษ์วิจารณ์.....					
16	เพื่อนๆมักไม่ยอมพูดคุยกับข้าพเจ้า.....					
17	เพื่อนๆมักยอมรับในการตัดสินใจของข้าพเจ้า.....					
18	เพื่อนๆไม่ยอมรับในความสามารถของข้าพเจ้า.....					
19	ข้าพเจ้ามักถูกเลือกเข้ากลุ่มในการทำงานเป็นคนสุดท้าย..					
20	เพื่อนๆมักบอกว่าข้าพเจ้าเป็นเพื่อนที่ดี.....					
21	ผู้ปกครองกล่าวชมในสิ่งที่ข้าพเจ้าทำ.....					
22	ผู้ปกครองยอมรับการตัดสินใจเลือกเรียนต่อของข้าพเจ้า..					
23	ผู้ปกครองไม่เชื่อมั่นในความสามารถของข้าพเจ้า.....					
24	ผู้ปกครองลงโทษข้าพเจ้าเมื่อผลการเรียนไม่ดี.....					
25	ผู้ปกครองมักจะดูต่ำว่ากล่าวข้าพเจ้าอย่างไม่มีเหตุผล.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
26	ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญในกิจกรรมที่ข้าพเจ้าสนใจ...					
27	ผู้ปกครองไม่ชอบการแต่งกายของข้าพเจ้า.....					
28	ผู้ปกครองตำหนิถ้าข้าพเจ้าโต้แย้งแสดงเหตุผล.....					
29	เมื่อข้าพเจ้าทะเลาะกับคนอื่นๆ ข้าพเจ้ามักจะเป็นฝ่ายถูกตำหนิหรือลงโทษเสมอ.....					
30	ผู้ปกครองไม่เข้าใจความต้องการของข้าพเจ้า.....					
31	ข้าพเจ้าเป็นที่รู้จักของครูในเรื่องความสามารถ.....					
32	ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลชั้นเรียน เมื่อครูไม่อยู่ในห้องเรียน.....					
33	ครูมักมอบหมายให้ข้าพเจ้าทำงานสำคัญ.....					
34	เมื่อข้าพเจ้าแสดงความคิดเห็น ครูและเพื่อนๆจะยอมรับ					
35	ข้าพเจ้ามักได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนเข้าแข่งขันใน กิจกรรมต่างๆ.....					
36	ครูไม่ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆของข้าพเจ้า เพราะคิดว่าข้าพเจ้าไม่มีความสามารถพอ.....					
37	ครูไม่ให้ความสนใจต่อแนวคิดในการแก้ปัญหาของข้าพเจ้า					
38	ครูกล่าวชื่นชมที่ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์.....					
39	ครูไม่เชื่อในความสามารถของข้าพเจ้า.....					
40	ข้าพเจ้ามักได้รับรางวัลจากโรงเรียน.....					

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความมีวินัยในตนเอง

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ แม้ว่าไม่ถนัด.....					
2	ข้าพเจ้าวางแผนการใช้จ่ายด้วยตนเอง.....					
3	ข้าพเจ้าคิดว่าการเฝ้ารถเอารถเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง....					
4	ข้าพเจ้าคิดถึงผลดี ผลเสีย จากการกระทำที่จะเกิดขึ้น ก่อนเสมอ.....					
5	ข้าพเจ้าชอบนำงานอื่นมาทำในขณะที่ครูกำลังสอน.....					
6	ข้าพเจ้าไม่กล้ายอมรับผิดชอบ เมื่อทำงานผิดพลาด.....					
7	ข้าพเจ้าเชื่อในคำพยากรณ์ชะตาชีวิตมากกว่าการปฏิบัติตน					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8	ข้าพเจ้าแก้ปัญหาต่างๆด้วยคำแนะนำของเพื่อนๆ.....					
9	ข้าพเจ้าตัดสินใจด้วยตนเองมากกว่าที่จะทำตามความเห็นของผู้อื่น.....					
10	ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับความคิดที่เป็นส่วนใหญ่ในกลุ่มเพื่อน.....					
11	ข้าพเจ้าไม่สามารถรอคอยอะไรได้นานๆ.....					
12	แม้ว่าจะเลิกเรียนแล้วข้าพเจ้า หากงานที่ยังไม่เสร็จข้าพเจ้าจะทำต่อไป.....					
13	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อเมื่อฟังผู้อื่นระบายความทุกข์.....					
14	แม้มีอุปสรรคในการเรียน ข้าพเจ้าก็จะพยายามเอาชนะให้ได้.....					
15	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น.....					
16	ข้าพเจ้าทำการบ้านด้วยตนเอง.....					
17	ข้าพเจ้าเข้าเรียนตรงตามเวลา.....					
18	ข้าพเจ้าไม่ฝ่าฝืนระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆของโรงเรียน.....					
19	ข้าพเจ้าไม่นำสิ่งของที่เป็นสาธารณมาเป็นสมบัติส่วนตัว.....					
20	ข้าพเจ้าคิดว่าการลอกข้อสอบเป็นเรื่องธรรมดา.....					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความวิตกกังวล

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่มีเพื่อนที่แท้จริงเลย.....					
2	ข้าพเจ้ากังวลใจที่ไม่รู้ว่าคนอื่นคิดอย่างไรกับตนเอง.....					
3	ข้าพเจ้าอายและเคอะเขินเมื่ออยู่ต่อหน้าเพื่อนต่างเพศ.....					
4	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อครูพูดย้ำถึงข้อบกพร่อง.....					
5	ข้าพเจ้ากังวลใจกับรูปร่างหน้าตาของตนเอง.....					
6	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าโชคร้ายที่เกิดมาเป็นตัวข้าพเจ้า.....					
7	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิด และอารมณ์เสียบ่อยครั้งโดยไม่ทราบสาเหตุ.....					
8	ข้าพเจ้ามักรู้สึกนอนไม่หลับเพราะคิดถึงเรื่องต่างๆ.....					
9	ข้าพเจ้าเป็นคนเจ้าอารมณ์ โกรธง่าย.....					
10	ข้าพเจ้าเขินอาย ไม่กล้าแสดงออก.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	ข้าพเจ้ากังวลใจ กลัวผลที่ได้รับจากการกระทำ.....					
12	เมื่อมีปัญหาข้าพเจ้ามักจะเก็บมาคิดกังวล.....					
13	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อคิดว่าตนเองมีความรู้ดีกว่าเพื่อน.....					
14	ข้าพเจ้าไม่มีความมั่นใจในตนเอง.....					
15	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่ปลอดภัยที่จะอยู่ในบ้านเพียงลำพัง.....					
16	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองขาดความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ จากผู้ปกครอง.....					
17	ข้าพเจ้ารู้สึกลุ่มใจที่เป็นคนหลงลืม จำบทเรียนไม่ได้.....					
18	ข้าพเจ้ารู้สึกสับสนในการเลือกเรียนต่อ.....					
19	ข้าพเจ้ากังวลใจเกี่ยวกับผลการเรียนของตนเอง.....					
20	ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลเมื่อเรียนไม่ทันเพื่อนคนอื่นๆ.....					

ฉบับที่ 2 แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องให้ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้ช่วยเหลือเพื่อน.....					
2	เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหาข้าพเจ้าได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน.....					
3	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองไม่มีเพื่อนปรับทุกข์.....					
4	ข้าพเจ้าช่วยเหลือเพื่อนด้วยความจริงใจ.....					
5	ข้าพเจ้าแบ่งขนมหรือของใช้ให้เพื่อนๆ.....					
6	ข้าพเจ้าทำงานกลุ่มด้วยความเต็มใจ.....					
7	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม.....					
8	ข้าพเจ้าไม่พอใจ เมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็นแตกต่างจากข้าพเจ้า.....					
9	ข้าพเจ้าชอบแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อน.....					
10	ข้าพเจ้าชอบทำงานตามลำพัง.....					
11	เมื่อเพื่อนกระทำความดี ข้าพเจ้าชมเชยเพื่อนด้วยความจริงใจ.....					
12	เมื่อได้รับมอบหมายงานกลุ่ม ข้าพเจ้าทำงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความเต็มใจ.....					
13	ข้าพเจ้าตำหนิเพื่อนเมื่อเพื่อนทำงานผิดพลาด.....					
14	ข้าพเจ้ามีความขัดแย้งกับเพื่อน.....					
15	ข้าพเจ้าตำหนิเพื่อน เมื่อเพื่อนทำอะไรไม่ถูกใจ.....					
16	ข้าพเจ้าพอใจที่สามารถทำให้เพื่อนสนุกสนาน.....					
17	ข้าพเจ้าน้อยใจในตนเองเมื่อเพื่อนไม่ยอมรับความสามารถ.....					
18	ข้าพเจ้าโกรธง่ายเมื่อเพื่อนหยอกล้อ.....					
19	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองไม่จริงจังกับการทำงานกลุ่ม.....					
20	ในการทำงานกลุ่ม ข้าพเจ้าจะยึดถือความคิดเห็นของตนเองเป็นหลัก.....					

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนหนังสือมีส่วนช่วยให้ประสบความสำเร็จในชีวิต.....					
2	ข้าพเจ้าคิดว่าการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ.....					
3	ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ ข้าพเจ้าจะศึกษารายละเอียดของสาขาวิชานั้นๆ.....					
4	ข้าพเจ้าสำรวจตนเองก่อนตัดสินใจเลือกศึกษาต่อ.....					
5	ถ้าข้าพเจ้าต้องการตัดสินใจเลือกอาชีพ ข้าพเจ้าจะให้ผู้ปกครองเลือกให้.....					
6	ข้าพเจ้าเลือกเรียนวิชาที่เกี่ยวกับการศึกษาต่อ หรือการประกอบวิชาชีพ.....					
7	เมื่อเกิดความผิดพลาดในการทำงาน ข้าพเจ้ามักจะจดจำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดขึ้นอีก.....					
8	ข้าพเจ้าคิดไว้แล้วว่า ข้าพเจ้าจะประกอบอาชีพอะไรในอนาคต					
9	ถ้าเรียนอ่อนในวิชาใด ข้าพเจ้าจะหาความรู้เพิ่มเติมในรายวิชานั้น.....					
10	ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะหาข้อมูลที่ต้องการได้ทีเดียว.....					
11	ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะทำอย่างไรดีจึงจะสอบเรียนต่อในสาขาที่ตนชอบได้.....					
12	ข้าพเจ้าจะปรึกษาครู เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้					
13	ข้าพเจ้าวางแผนการทำงานให้สามารถส่งตามกำหนดวันเวลาได้ทุกครั้ง.....					
14	ข้าพเจ้าจะเลือกเรียนสาขาวิชาที่ชอบเพื่อที่จะได้ประกอบอาชีพตามที่ตนสนใจ.....					
15	หากผู้ปกครองไม่มีเงินส่งให้เรียน ข้าพเจ้าคิดว่าจะไม่เรียนต่อ.....					
16	เมื่อใกล้เวลากำหนดส่งงาน ข้าพเจ้าจะเร่งทำการบ้านหรืองานที่ครูสั่ง.....					
17	ถ้าข้าพเจ้ามีงานทำ ข้าพเจ้าจะไม่เรียนต่อ.....					
18	ถ้าข้าพเจ้าไม่เข้าใจวิชาใดวิชาหนึ่ง ข้าพเจ้าจะเลิกเรียนทันที					
19	ข้าพเจ้าเรียนเพื่อให้ผ่านไปวันๆเท่านั้น.....					
20	ข้าพเจ้าพยายามหาความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับอาชีพที่ข้าพเจ้าสนใจ.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
21	ข้าพเจ้ารู้สึกท้อถอยกับการเรียน เพราะมีสติปัญญาไม่ดี.....					
22	ข้าพเจ้าพยายามหาโอกาสเรียนต่อสูงๆเพื่อที่จะได้ทำงานที่มั่นคงในอนาคต.....					
23	ข้าพเจ้าพยายามขยันเรียนแม้ว่าผลการเรียนในปัจจุบันยังไม่ดีเท่าที่ควร.....					
24	แม้ว่าจะไม่ชอบเรียนในบางวิชา ข้าพเจ้าก็ตั้งใจเรียนเพื่อที่จะสอบได้คะแนนดี ๆ.....					
25	ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับสุภาษิตที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น”					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการทำงานยากให้สำเร็จเป็น การทำหายความสามารถ.....					
2	ข้าพเจ้าพยายามสอบให้ได้คะแนนดีขึ้น.....					
3	ข้าพเจ้ามุ่งหวังในผลสำเร็จทางการเรียนเพื่ออนาคตของ ตนเอง.....					
4	เมื่อต้องทำสิ่งใด ข้าพเจ้าจะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเรื่อยๆ					
5	ข้าพเจ้าต้องการประสบความสำเร็จจากฝีมือของตนเอง มากกว่าโชคช่วย.....					
6	ทุกครั้งที่พบกับงานยากๆ ข้าพเจ้าเต็มใจที่จะใช้เวลาใน การทำงานไม่ว่านานเพียงใดเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ.....					
7	ในการทำงานข้าพเจ้าไม่ตั้งความมุ่งหวังไว้ว่าจะสำเร็จ.....					
8	ถึงแม้ว่างานที่ทำจะเป็นงานที่เสี่ยงต่อความล้มเหลว ข้าพเจ้าก็มั่นใจว่าจะทำได้สำเร็จ.....					
9	ข้าพเจ้าจะตั้งความหวังไว้และพยายามทำให้ได้ตามนั้น...					
10	ข้าพเจ้ามุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ว่าจะยากเพียงใดก็ตาม					
11	ข้าพเจ้าเชื่อว่าความอดทนจะนำไปสู่ความสำเร็จ.....					
12	ไม่ว่างานที่ได้รับมอบหมายจะยากเพียงใด ข้าพเจ้าจะพยายามทำด้วยตนเองให้สำเร็จ.....					
13	ข้าพเจ้าจะพยายามทำงานมากขึ้น เมื่องานที่ทำเป็น ปัญหาที่แก้ยาก.....					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
14	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าด้อยลง เมื่อต้องทำงานร่วมกับคนที่เก่งกว่า.....					
15	ข้าพเจ้าจะรู้สึกท้อแท้ เมื่อรู้ว่ามีความรู้ด้อยกว่าเพื่อนๆ					
16	ข้าพเจ้าจะอ่านหนังสือจนจบตามเป้าหมายถึงแม้จะมีอุปสรรคมาขัดขวาง.....					
17	ข้าพเจ้าจะวางแผนการใช้เวลาของข้าพเจ้าให้คุ้มค่าที่สุด					
18	เมื่อถูกขัดจังหวะในการทำงาน ข้าพเจ้าจะคิดถึงงานที่ทำอยู่					
19	เมื่อมีเสียงดังในขณะที่ทำงาน ข้าพเจ้าจะไม่มีสมาธิและไม่สามารถทำงานได้.....					
20	ข้าพเจ้าเห็นด้วยอย่างยิ่งกับคำกล่าวที่ว่า “เวลาและวารีไม่เคยคอยใคร”.....					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ผู้ปกครองให้รางวัลหรือคำชมเชยเมื่อข้าพเจ้าทำสิ่งต่างๆสำเร็จ.....					
2	ผู้ปกครองเปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าทำสิ่งต่างๆที่พอใจ เช่น เล่นกับเพื่อน คุยโทรศัพท์กับเพื่อน.....					
3	ถ้าผู้ปกครองจะให้รางวัลแก่ข้าพเจ้า ผู้ปกครองจะถามก่อนว่าต้องการอะไร.....					
4	ข้าพเจ้ามีสิทธิเรียกร้องจากผู้ปกครองถ้าไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องต่างๆ.....					
5	ถ้าข้าพเจ้าทำผิดแล้วชี้แจงอย่างมีเหตุผล ผู้ปกครองจะไม่ลงโทษ.....					
6	ผู้ปกครองอนุญาตให้ข้าพเจ้าร่วมกิจกรรมในสังคมนอกบ้านตามโอกาสอันสมควร.....					
7	เมื่อข้าพเจ้าทำความผิด ก่อนลงโทษผู้ปกครองจะซักถามสาเหตุพร้อมบอกเหตุผลในการทำโทษให้ทราบ.....					
8	เมื่อครอบครัวเกิดปัญหา พ่อแม่จะให้ข้าพเจ้ามีส่วนร่วมรับรู้และแก้ปัญหาด้วย.....					
9	พ่อแม่จะให้ข้าพเจ้าเลือกสิ่งของเครื่องใช้ส่วนตัวด้วยตนเอง					
10	เวลาที่ข้าพเจ้าจะออกไปนอกบ้านจะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการกระทำ/ความรู้สึก				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
11	ผู้ปกครองแบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานในบ้านให้ข้าพเจ้าและทุกคนในบ้านตามสมควร.....					
12	เมื่อข้าพเจ้าทำของเสียหาย พ่อแม่จะตักเตือนให้รู้จักระมัดระวัง.....					
13	ข้าพเจ้าพูดคุยและทำงานร่วมกับพี่น้องอย่างสนุกสนาน.....					
14	เมื่อข้าพเจ้าทะเลาะกับพี่น้องหรือคนอื่นๆ ผู้ปกครองจะรับฟังอย่างมีเหตุผลและพิจารณาอย่างยุติธรรม.....					
15	เมื่อข้าพเจ้ามีเรื่องโต้แย้งกับผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะใช้การตัดสินอย่างยุติธรรม.....					
16	ผู้ปกครองจะแสดงความชื่นชมเมื่อข้าพเจ้าประสบความสำเร็จทางการเรียน.....					
17	เมื่อข้าพเจ้าขอความช่วยเหลือผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี.....					
18	ถ้าข้าพเจ้ามีปัญหาพ่อแม่จะช่วยแนะนำ แต่ให้ข้าพเจ้าเป็นคนตัดสินใจเอง.....					
19	ผู้ปกครองให้การสนับสนุนกิจกรรมที่ข้าพเจ้าสนใจ.....					
20	เมื่อข้าพเจ้าทำความผิด ผู้ปกครองจะสอบถามเหตุผลก่อนการลงโทษ.....					

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวศกมลวรรณ กาญจนภักดิ์
วันเดือนปีเกิด	14 พฤษภาคม 2522
สถานที่เกิด	อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 764 หมู่ 13 ตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80130
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2541	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนศรีวิชัย จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ.2545	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) วิชาเอกภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา
พ.ศ.2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ